

T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK
BAKANLIĞI

AVRUPA BİRLİĞI VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AB UZMANLIK TEZİ

**FRANSA VE HOLLANDA'NIN TARIMSAL
KAMU TEŞKİLAT YAPILARI VE TÜRKİYE
İLE KARŞILAŞTIRILMASI**

**AB UZMAN YARDIMCISI
LEYLA AKYÜZ**

**DANIŞMAN
Dr. UĞUR İLKDOĞAN
AB UZMANI**

Ankara
Mayıs 2015

T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIğI
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

FRANSA VE HOLLANDA’NIN TARIMSAL KAMU
TEŞKİLAT YAPILARI VE TÜRKİYE İLE
KARŞILAŞTIRILMASI

AB UZMANLIK TEZİ

LEYLA AKYÜZ
AB UZMAN YARDIMCISI

DANIŞMANI
Dr. UĞUR İLKDOĞAN

Ankara
Mayıs 2015

T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

EK-4

AB Uzman Yardımcısı Leyla AKYÜZ tarafından hazırlanan “Fransa ve Hollanda’nın Tarımsal Kamu Teşkilat Yapıları ve Türkiye ile Karşılaştırılması” adlı tez çalışması aşağıdaki Tez Değerlendirme ve Yeterlik Sınav Komisyonu tarafından oy çokluğu ile Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü AB Uzmanlık Tezi olarak kabul edilmiştir.

Üye : Doç.Dr. Feysel TAŞÇIER
Unvanı : Genel Müdür Yardımcısı V.

Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum .

Üye : Dr. Nevzat BİRİŞİK
Unvanı : Genel Müdür Yardımcısı

Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum .

Üye : Dr. İbrahim ÖZCAN
Unvanı : Genel Müdür Yardımcısı

Bu tezin, kapsam ve nitelik olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum .

Üye : Selda COŞKUN
Unvanı : AB Uzmanı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak AB Uzmanlık Tezi olduğunu onaylıyorum .

Tez Savunma Tarihi: 26 / 05 / 2015

Tez Değerlendirme Komisyonu tarafından kabul edilen bu tezin AB Uzmanlık Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Çınar BAHÇECİ
Komisyon Başkanı
Genel Müdür V.

ÖZET

AB Uzmanlık Tezi

FRANSA VE HOLLANDA’NIN TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPILARI VE TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Leyla AKYÜZ

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
AB Uzman Yardımcısı

Günümüzde, bir yandan Dünya nüfusunun gıda talebinin karşılanması, öte yandan beslenme kalitesi ve halk sağlığının geliştirilmesi ve tüm bunları yaparken su, toprak ve habitatı korumak ve geliştirmek tüm ülkelerin karşı karşıya olduğu bir sorundur. Bu sorunların çözümü ve tarımın sürdürülebilir kılınması için etkin ve kaliteli politikaların izlenmesinin yanı sıra çok önemli bir diğer unsur da kaliteli politikalar oluşturulmasını ve uygulanmasını sağlayacak kurumsal yapıların oluşturulmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB), bu amaçla 2011 yılında kapsamlı bir yeniden yapılanma gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte zaman içerisinde değişen koşullara ve ihtiyaçlara göre çeşitli değişiklikler yapılması gerekebilecektir. Bu çalışma, Bakanlığın mevcut kurumsal yapılanmasının geliştirilmesine katkı sağlamak üzere, tarımsal anlamda Avrupa Birliği’nin en gelişmiş ülkelerinden olan Fransa ve Hollanda’nın tarımsal kurumsal yapılanmalarının bir haritasını çıkararak, Bakanlığın gelecek yıllarda kurumsal yapılanmasında yapacağı muhtemel değişikliklerde göz önünde bulundurabileceği hususları ortaya koymaya çalışacaktır. Bir yanda çok zengin bir kamu teşkilat yapısı olan Fransa, diğer yanda da tarım alanında küresel anlamda en liberal uygulamalara sahip ülkelerden biri olan Hollanda’nın tarımsal kamu teşkilat yapılarını anlamının, GTHB’nin kurumsal yapılanmasının geliştirilmesine katkı sağlayacak noktaların belirlenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışma, “Fransa ve Hollanda’nın tarım alanında kurumsal yapılanması incelendiğinde, GTHB’nin kurumsal yapılanmasını geliştirmek için göz önüne almasında faydalı olabilecek noktalar nelerdir?” sorusuna cevap aramaya çalışmıştır. Bu çerçevede ilk olarak, sırasıyla Fransa, Hollanda ve Türkiye’nin idari yapısı ve tarımsal özelliklerine genel bir bakış yapılmış, ardından bu ülkelerde tarım alanında kamunun nasıl teşkilatlandığı, tarımdan sorumlu bakanlıkların kurumsal yapısı ve bu bakanlıkların ilgili diğer kamu kuruluşları ile ilişkileri incelenerek ortaya koyulmuştur. Ardından, tarım alanında kurumsal yapılanmaları bakımından Fransa, Hollanda ve Türkiye’nin bir karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmanın son kısmında, iki ülkenin incelenmesinden hareketle GTHB’nin kurumsal yapılanmasına yönelik öneriler yer almaktadır.

2015, 140 sayfa

Anahtar Kelimeler: Fransa, Hollanda, Türkiye, Tarım, Kamu Teşkilatı

ABSTRACT

EU Expertise Thesis

PUBLIC INSTITUTIONAL STRUCTURE OF FRANCE AND THE NETHERLANDS IN THE FIELD OF AGRICULTURE AND THEIR COMPARISON TO TURKEY

Leyla AKYÜZ

Ministry of Food, Agriculture and Livestock
Assistant EU Expert

In our day, meeting the demand for food in the world while improving nutrition quality and public health, and at the same time protecting and improving water, soil and the habitat is a common challenge for all countries. Solving these problems and making agriculture sustainable will not only require efficient and quality policies, but it will be equally important to have an institutional structure that can allow for efficient operation and policy making. The Ministry of Food, Agriculture and Livestock of the Republic of Turkey (MoFAL) have gone through a comprehensive institutional restructuring with this aim in 2011. Nevertheless, there can be times that it will be necessary to make some changes depending on the needs and changing conditions. This study, with the aim to contribute to the improvement of the current institutional structure of the Ministry, will try to put forth the aspects that the Ministry can take into consideration during the changes it will be making in its institutional structure by providing an institutional map of two agriculturally advanced members of the European Union, France and the Netherlands. Understanding France, which has a very rich and extensive public institutional structure, and the Netherlands, which maybe has the most liberal approach in the world in terms of agricultural structure, will provide important insights in order to identify the aspects that can contribute to the improvement of the institutional structure of MoFAL. Within this respect, the study tried to answer the question “What are the aspects that can be beneficial for MoFAL to take into consideration in order to improve its institutional structure based on the examinations of the agricultural institutional structures in France and the Netherlands?”. Within this framework, first of all a general review of the administrative and agricultural characteristics of France, the Netherlands and Turkey have been given and then the public institutional structure in these countries in the area of agriculture was presented by examining the institutional structure of their ministries in charge of agriculture and their relations with other relevant public institutions. Based on the examinations of France and the Netherlands, the study concludes with suggestions for MoFAL.

2015, 140 pages

Key Words: France, Netherlands, Turkey, Public Institutional Structure

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
1. FRANSA'DA TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPISI.....	7
1.1. Fransa'nın İdari Yapısı ve Tarımsal Özellikleri	7
1.2. Fransa'da Tarım Alanında Kamu Teşkilatının Yapısı.....	10
1.2.1. Merkez Teşkilatının Yapısı.....	10
1.2.1.1. Teknik Yapı	11
1.2.1.2. İdari Yapı.....	21
1.2.1.3. Konsey ve Komisyonlar	23
1.2.2. Taşra Teşkilatının Yapısı.....	24
1.2.2.1. Bölgeler Düzeyinde Taşra Teşkilat Yapısı: Bölge Müdürlükleri.....	25
1.2.2.2. İller Düzeyinde Taşra Teşkilat Yapısı: Bakanlıklararası İl Müdürlükleri	28
1.2.3. Fransa'da Tarım Alanında İlgili Kuruluşlar	29
1.2.4. Fransa'da Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonu	34
1.2.5. Fransa'da Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sisteminin Yapısı	36
1.2.6. Fransa'da Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri.....	41
1.2.7. Fransa'da Tarımsal Örgütler.....	44
2. HOLLANDA'DA TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPISI	46
2.1. Hollanda'nın İdari Yapısı ve Tarımsal Özellikleri	46
2.2. Hollanda'da Tarım Alanında Kamu Teşkilatının Yapısı.....	49
2.2.1. Merkez Teşkilatının Yapısı.....	49
2.2.1.1. Teknik Yapı	51
2.2.1.2. İdari Yapı.....	54
2.2.1.3. Bağlı Servis ve Ajanslar	54
2.2.2. Taşra Teşkilatının Yapısı.....	61
2.2.3. Tarım Alanındaki İlgili Kuruluşlar	61
2.2.1. Hollanda'da Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonu	68
2.2.2. Hollanda'da Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sisteminin Yapısı	72
2.2.3. Hollanda'da Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri.....	76
2.2.4. Hollanda'da Tarımsal Örgütler.....	79

3. TÜRKİYE’DE TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPISI.....	82
3.1. Türkiye’nin İdari Yapısı ve Tarımsal Özellikleri	82
3.2. Türkiye’de Tarım Alanında Kamu Teşkilatının Yapısı.....	83
3.2.1. Merkez Teşkilatının Yapısı.....	83
3.2.1.1. Teknik Yapı	85
3.2.1.2. İdari Yapı.....	88
3.2.2. Taşra Teşkilatının Yapısı.....	88
3.2.3. İlgili ve Bağlı Kuruluşlar ile Sürekli Kurullar	88
3.2.4. Türkiye’de Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonu	89
3.2.5. Türkiye’de Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sisteminin Yapısı	93
3.2.6. Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri	97
3.2.7. Türkiye’de Tarımsal Örgütler.....	101
4. TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPILARI BAKIMINDAN FRANSA, HOLLANDA VE TÜRKİYE’NİN KARŞILAŞTIRILMASI	104
4.1. İdari Yapılar ve Tarımsal Özelliklerin Karşılaştırılması	104
4.2. Tarım Alanında Kamu Teşkilat Yapılarının Karşılaştırılması.....	106
4.2.1. Merkez Teşkilatlarının Karşılaştırılması	106
4.2.1.1. Teknik Yapıların Karşılaştırılması	107
4.2.1.2. İdari Yapıların Karşılaştırılması	111
4.2.1.3. Merkez Teşkilatında Yer Alan Konsey, Komisyon, Servis ve Ajans Gibi Yapıların Karşılaştırılması.....	112
4.2.2. Taşra Teşkilatlarının Karşılaştırılması.....	113
4.2.3. Tarım Alanındaki İlgili Kuruluşların Karşılaştırılması	114
4.2.4. Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonlarının Karşılaştırılması.....	115
4.2.5. Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sistemlerinin Yapısının Karşılaştırılması ...	116
4.2.6. Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri ile Tarımsal Örgütlerin Karşılaştırılması	118
SONUÇ VE ÖNERİLER	120
KAYNAKÇA	126
EK: Ülke Seçiminde Kullanılan Metot.....	139
ÖZGEÇMİŞ.....	140

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.2.1. Fransa Tarım, Tarım Endüstrileri ve Ormanlık Bakanlığının Genel Yapısı	10
Şekil 1.2.2. Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğünün Yapısı	12
Şekil 1.2.3. Gıda Genel Müdürlüğünün Yapısı	15
Şekil 1.2.4. Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğünün Yapısı	19
Şekil 2.2.1. Hollanda Ekonomik İşler Bakanlığının Genel Yapısı.....	50
Şekil 2.2.2. Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenilirliği Otoritesi (NVWA)'nin Yapısı	59
Şekil 2.2.3. Kırsal Alanlar Servisi (DLG)'nin Yapısı	60
Şekil 3.2.1. Türkiye Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Yapısı	84

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ABDGM	AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
AgenceBio	Fransa Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Teşviki Ajansı <i>Agence Française pour le Développement et la Promotion de l'Agriculture Biologique</i>
ANSES	Ulusal Gıda, Çevre ve İş Güvenliği Ajansı <i>Agence Nationale de Sécurité Sanitaire de l'Alimentation de l'Environnement et du Travail</i>
ANVM	Ulusal Veteriner İlaçları Ajansı <i>Agence Nationale du Médicament Vétérinaire</i>
AOC	Tarımsal Eğitim Merkezi <i>Agrarisch Opleidingscentrum</i>
ARC	Agricultural and Rural Convention
Ar-Ge	Araştırma ve Geliştirme
ASP	Hizmetler ve Ödemeler Ajansı <i>L'Agence de Services et de Paiement</i>
BBL	Tarım Arazileri Yönetimi Bürosu <i>Bureau Beheer Landbouwgronden</i>
BD	Veteriner Tıbbi Ürünler Ünitesi <i>Bureau Diergeneesmiddelen</i>
BKD	Çiçek Soğanı Denetleme Servisi <i>Bloembollenkeuringsdienst</i>
BNEVP	Ulusal Veteriner ve Bitki Sağliğı Soruşturmaları Ünitesi <i>Brigade Nationale d'Enquêtes Vétérinaires et Phytosanitaires</i>
BSE	Bulaşıcı Süngerimsi Beyin Hastalıkları
BSGM	Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
BÜGEM	Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
BZK	İçişleri ve Krallık İlişkileri Bakanlığı <i>Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties</i>
CASDAR	Tarım ve Kırsal Kalkınma Özel Hesabı <i>Compte d'Affectation Spéciale du Développement Agricole et Rural</i>
CBG	Hollanda İlaç Değerlendirme Kurulu <i>College ter Beoordeling van Geneesmiddelen</i>

CFA	Çırac Eğitim Merkezi <i>Centres de Formation d'Apprentis</i>
CFPPA	Yetişkin Tarımsal Mesleki Eğitim Merkezi <i>Centres de Formation Professionnelle et de Promotion Agricoles</i>
CGAAER	Gıda, Tarım ve Kırsal Alanlar Genel Konseyi <i>Le Conseil Général de l'Alimentation, de l'Agriculture et des Espaces Ruraux</i>
CIRAD	Uluslararası Kalkınma İçin Tarımsal Araştırma Merkezi <i>Centre de Coopération Internationale en Recherche Agronomique pour le Développement</i>
CNA	Ulusal Gıda Konseyi <i>Conseil National de l'Alimentation</i>
CNFP	Ulusal Orman Mülkiyeti Merkezi <i>Centre National de la Propriété Forestière</i>
CNOPSAV	Ulusal Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Oryantasyon Konseyi <i>Le Conseil National d'Orientation de la Politique Sanitaire Animale et Végétale</i>
COKZ	Süt ve Süt Ürünleri Denetim Otoritesi <i>Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel</i>
CRD	Veteriner İlaçları Komisyonu <i>Commissie Registratie Diergeneesmiddelen</i>
CROPSAV	Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Bölgesel Oryantasyon Konseyleri <i>Le Conseil Régional d'Orientation de la Politique Sanitaire Animale et Végétale</i>
CTGB	Bitki Koruma Ürünleri ve Biyosit Yetkilendirme Kurulu <i>College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden</i>
CTIFL	Meyve ve Sebze Mesleklerarası Teknik Merkezi <i>Centre Technique Interprofessionnel des Fruits et Légumes</i>
CVI	Merkez Veteriner Enstitüsü <i>Central Veterinary Institute</i>
DAAF	Gıda, Tarım ve Ormancılık Müdürlükleri <i>Les Directions de l'Alimentation, de l'Agriculture et de la Forêt</i>
DDCS	Sosyal Uyum İl Müdürlükleri <i>Direction Départementale de la Cohésion Sociale</i>
DDCSPP	Halkın Korunması ve Sosyal Uyum İl Müdürlükleri <i>Direction Départementale de la Cohésion Sociale et de la Protection des Populations</i>
DDPP	Halkın Korunması İl Müdürlükleri <i>Direction Départementale de la Protection des Populations</i>

DDI	Bakanlıklararası İl Müdürlükleri <i>Directions Départementales Interministérielles</i>
DDT	Kara İl Müdürlükleri <i>Direction Départementale des Territoires</i>
DDTM	Kara ve Kıyı İl Müdürlükleri <i>Direction Départementale des Territoires et de la Mer</i>
DG Agro	Tarım Genel Müdürlüğü <i>Directoraat-Generaal Agro</i>
DGAL	Gıda Genel Müdürlüğü <i>La Direction Générale de l'Alimentation</i>
DGER	Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü <i>La Direction Générale de l'Enseignement et de la Recherche</i>
DGPAAT	Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü <i>La Direction Générale des Politiques Agricole, Agroalimentaire et des Territoires</i>
DLG	Kırsal Alanlar Servisi <i>Dienst Landelijk Gebied</i>
DLO	Tarımsal Araştırma Servisi <i>Dienst Landbouwkundig Onderzoek</i>
DLV	Hollanda Tarımsal Yayım Servisi <i>Dienst Landbouwvoorlichting</i>
DRAAF	Gıda, Tarım ve Ormanlık Bölge Müdürlüğü <i>La Direction Régionale de l'Alimentation, de l'Agriculture et de la Forêt</i>
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
EC	Avrupa Komisyonu <i>European Commission</i>
EFSA	Avrupa Gıda Güvenilirliği Otoritesi <i>European Food Safety Authority</i>
EPLEFPA	Yerel Tarımsal Eğitim ve MeslekEğitimi Kamu Kurumları <i>Etablissements Publics Locaux d'Enseignement et de Formation Professionnelle Agricoles</i>
EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
FAO	Gıda ve Tarım Örgütü
FAOSTAT	FAO İstatistik Bölümü
FNGCA	Tarımsal Felaketler Ulusal Garanti Fonu <i>Le Fonds National de Garantie des Calamités Agricoles</i>
FNGRA	Tarımsal Risklerin Yönetimi Ulusal Fonu <i>Le Fonds National de Gestion des Risques en Agriculture</i>

FranceAgriMer	Ulusal Tarım ve Deniz Ürünleri Kurumu <i>Établissement National des Produits de l'Agriculture et de la Mer</i>
FREDON	Zararlılarla Mücadele Bölgesel Federasyonları <i>Fédérations Régionales de Défense Contre les Organismes Nuisibles</i>
FVO	Avrupa Komisyonu Gıda ve Veteriner Ofisi <i>European Commission Food and Veterinary Office</i>
GD	Hayvan Sağlığı Servisi <i>Gezondheidsdienst voor Dieren</i>
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar
GGO	Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Ofisi <i>Bureau Genetisch Gemodificeerde Organismen Bureau</i>
GKGM	Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü
GNIS-SOC	Ulusal Tohum ve Fideler Mesleklerarası Grubu-Resmi Kontrol Servisi <i>Groupement National Interprofessionnel des Semences et Plants - Service Officiel de Contrôle</i>
GSYH	Gayrisafi Yurtiçi Hasıla
GTHB	Türkiye Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
HAYGEM	Hayvancılık Genel Müdürlüğü
HBO	Meslek Yüksekokulu <i>Hoger Broepsonderwijs</i>
HCEFH	Kadın ve Erkek Hakları Eşitliği Yüksek Konseyi <i>Haut Conseil à l'Égalité entre les Femmes et les Hommes</i>
HCERES	Araştırmaların Değerlendirilmesi ve Yükseköğretim Yüksek Konseyi <i>Haut Conseil de l'Évaluation de la Recherche et de l'Enseignement Supérieur</i>
IFCE	Fransa Ulusal At ve Binicilik Enstitüsü <i>Institut Français du Cheval et de l'Équitation</i>
IFREMER	Fransa Deniz Araştırmaları Enstitüsü <i>Institut Français de Recherche pour l'Exploitation de la Mer</i>
IGN	Ulusal Coğrafi ve Orman Bilgi Enstitüsü <i>Institut National de l'Information Géographique et Forestière</i>
INAO	Ulusal Kalite ve Menşe Enstitüsü <i>Institut National de l'Origine et de la Qualité</i>
INFOMA	Tarım Bakanlığı Personel Formasyon Ulusal Enstitüsü <i>Institut National de Formation des Personnels du Ministère de l'Agriculture</i>
INRA	Ulusal Tarımsal Araştırma Enstitüsü <i>L'Institut National de la Recherche Agronomique</i>

IPARD	Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni <i>Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development</i>
IRD	Kalkınma Araştırmaları Enstitüsü <i>L'Institut de Recherche pour le Développement</i>
IRSTEA	Çevre ve Tarım için Bilim ve Teknoloji Araştırma Enstitüsü <i>Institut National de Recherche en Sciences et Rechnologies pour l'Environnement et l'Agriculture</i>
ITA	Tarım Teknik Enstitüleri <i>Institutes Techniques Agricoles</i>
ITAI	Tarım Sanayi Teknik Enstitüleri <i>Instituts Techniques Agro-Industriels</i>
İBP	T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu
KCB	Kalite Kontrol Bürosu <i>Stichting Kwaliteitscontrolebureau</i>
KDS	Hayvancılık Sektörü Kalite Denetim Kuruluşu <i>Kwaliteitskeuring Dierlijke Sector</i>
KÖY-MER	Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi
LEGTA	Tarımsal Genel ve Teknik Ortaokul <i>Lycée d'Enseignement Général et Technologique Agricole</i>
MAAF	Fransa Tarım, Tarım Endüstrileri ve Ormancılık Bakanlığı <i>Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt</i>
MBO	Orta Düzey Meslek Eğitimi <i>Middelbaar Beroepsonderwijs</i>
MEB	Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı
MENESR	Ulusal Eğitim, Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığı <i>Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche</i>
MEZ	Hollanda Ekonomik İşler Bakanlığı <i>Ministerie van Economische Zaken</i>
MIRES	Bakanlıklararası Araştırma ve Yükseköğretim Misyonu <i>La Mission Interministérielle Recherche et Enseignement Supérieur</i>
MUS	Sağlık Acil Durum Misyonu <i>Mission des Urgences Sanitaires</i>
NAK	Hollanda Tarımsal Tohum ve Tohumluk Patates Genel Denetim Servisi <i>Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Zaaizaad en Pootgoed Landbouwgewassen</i>
Naktuinbouw	Hollanda Bahçe Bitkileri Denetim Servisi <i>Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst voor de Tuinbouw</i>

NCAE	Hollanda Yumurta Denetim Otoritesi <i>Nederlandse Controle Autoriteit Eieren</i>
NVWA	Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenilirliği Otoritesi <i>Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit</i>
OBP	Ortak Balıkçılık Politikası
ODEADOM	Denizötesi Toprakların Tarımsal Ekonomisinin Geliştirilmesi Ofisi <i>Office de Développement de l'Economie Agricole d'Outre-mer</i>
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
OIE	Dünya Hayvan Sağlığı Örgütü
ONF	Ulusal Orman Ofisi <i>Office National des Forêts</i>
OTP	Ortak Tarım Politikası
ÖÇP	Önder Çiftçi Projesi
RGPP	Kamu Politikalarının Genel Revizyonu <i>Révision Générale des Politiques Publiques</i>
RIKILT	Gıda Güvenilirliği Enstitüsü <i>Instituut voor Voedselveiligheid</i>
RIVM	Ulusal Halk Sağlığı ve Çevre Enstitüsü <i>Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu</i>
RMT	Ortak Teknoloji Ağları <i>Les Réseaux Mixtes Technologiques</i>
RVO	Hollanda Ulusal Girişim Ajansı <i>Rijksdienst voor Ondernemend Nederlands</i>
SCAR	Avrupa Komisyonu, Tarımsal Araştırma Daimi Komitesi <i>European Commission Standing Committee on Agricultural Research</i>
SGAR	Bölgesel İşler Genel Sekreteri <i>Secrétariat Général pour les Affaires Régionales</i>
SGB	Strateji Geliştirme Başkanlığı
SIVEP	Hayvan ve Bitki Sağlığı Sınır Denetim Servisi <i>Service d'Inspection Vétérinaire et Phytosanitaire aux Frontières</i>
SKAL	Organik Üretim Denetim Servisi <i>Stichting Skal Biocontrole</i>
SPS	Sağlık ve Bitki Sağlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
UMT	Ortak Teknoloji Üniteleri <i>Les Unités Mixtes Technologiques</i>

TAGEM	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel M¼d¼rl¼ę¼
TAR-GEL	Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi
TARSİM	Tarım Sigortaları Havuzu
TİGEM	Tarım İşletmeleri Genel M¼d¼rl¼ę¼
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TKK	Tarım Kredi Kooperatifi
TOBB	T¼rkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRGM	Tarım Reformu Genel M¼d¼rl¼ę¼
TTI	Teknoloji Y¼ksek Enstit¼leri <i>Technologisch Topinstituut</i>
T¼BİTAK	T¼rkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TYUAP	Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi
TZOB	T¼rkiye Ziraat Odaları Birliği
VMBO	n Orta D¼zey Meslek Eğitimi <i>Vorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs</i>
VT¼	Veteriner Tıbbi r¼nler
Wageningen UR	Wageningen niversitesi ve Araştırma Merkezi
YK	Y¼ksekęretim Kurulu
ZBO	Otonom İdari Kuruluş <i>Zelfstandig Bestuursorgaan</i>

GİRİŞ

Kuruluşundan bu yana gelişme dinamizmini hiç kaybetmemiş olan Türkiye, özellikle son 10 yılda başta ekonomi olmak üzere birçok alanda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Tarım sektörü de Türkiye'nin gelişme kaydettiği alanlardan biri olmuştur. Dünya Bankası 2013 verilerine göre Türkiye, 2013 yılında 61 milyar dolara ulaşan tarımsal hasılası ile Dünya'da 7., Avrupa'da ise 1. sırada yer almaktadır. Büyük ve gelişen bir tarım sektörüne sahip Türkiye'nin gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYH) %8,5'ini tarım sektörü oluşturmakta ve işgücünün %21,2'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2014 yılında genel ihracatı 157,6 milyar dolar olan Türkiye'nin tarımsal ihracatı 18 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olup tarım alanında net ihracatçı konumdadır.

Türkiye'de tarım sektörü her geçen gün gelişmekte olup, sektörü daha iyi noktalara taşımak için kamu düzeyinde önemli adımlar atılmaktadır. Bu bağlamda tarım konusu Türkiye'nin 2023 Hedefleri arasında da yerini almış olup 2023 yılına kadar tarımsal hasılanın 150 milyar dolar, tarım ürünleri ihracatımızın ise 40 milyar dolar düzeyine çıkarılması ve Türkiye'nin, tarımsal ekonomik büyüklük bakımından dünyanın ilk 5 ülkesi arasında yer alması hedeflenmektedir.

Dünya gerek siyasi gerekse ekonomik anlamda kapsamlı bir dönüşüm süreci içindedir. Bu süreç içerisinde gıda, stratejik alanlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Bir yandan 2050 itibarıyla 9 milyara ulaşacağı tahmin edilen Dünya nüfusunun gıda talebini karşılayıp, öte yandan beslenme kalitesi ve halk sağlığını geliştirmek ve tüm bunları yaparken su, toprak ve habitatı korumak ve geliştirmek tüm ülkelerin karşı karşıya olduğu bir sorundur.

Bunların yanı sıra çiftçileri de güçlendirmek gerekmektedir. Doğal kaynakların kısıtlılığı, iklim değişikliğinin olumsuz etkileri, doğal afetler, genetik çeşitliliğin ve toprak verimliliğinin kaybı, hızla yayılan sınıraşan hastalıklar gibi pek çok sorun, tarımın tam potansiyelinin gerçekleşmesinin önünde engel teşkil etmekte, ekonomik ve mali krizler, tarım

piyasalarında aşırı dalgalanmalar gibi ekonomik faktörler de bu sorunları daha da derinleştirmektedir. Bu sorunların çözümü ve tarımın sürdürülebilir kılınması için gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde etkin ve kaliteli politikaların izlenmesi bir zorunluluktur. Diğer önemli unsur ise kaliteli politikaların oluşturulmasını ve uygulanmasını sağlayacak kurumsal yapıların oluşturulmasıdır. Bürokratik bakımdan karmaşık, verimsiz uygulamaların yerine maliyet efektif ve verimli uygulamaların benimsenmesi bir zorunluluktur.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (GTHB), hali hazırda bu yolda önemli adımlar atmış bulunmaktadır. 2011 yılında çok kapsamlı bir yeniden yapılanma gerçekleştiren Bakanlık, hızla gelişmeye devam eden Türkiye için gerek ekonomik, gerekse sosyal bakımdan en önemli sektörlerden biri olan tarım sektörünü daha ileri seviyelere taşımak için çağın gereklerini ve gelişmeleri yakından takip etmektedir. 2011 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılanmanın, *“AB ile uyumlu, müzakere sürecine katkı sağlayan, sorunları daha açık, net ve önceden görebilen ve hızlı çözüme ulaşmayı sağlayan, tarladan sofraya tüm süreçleri izleyen ve denetleyen, üreticiyle birlikte tüketiciyi de kucaklayan bir yapı”* olması öngörülmüş, *“Bakanlığın bugüne kadar olduğundan daha ayrı bir donanımla, daha etkin bir hizmet anlayışıyla tarım sektörünü büyütmeye, Türkiye'nin büyümesine, doğal kaynaklarının daha rasyonel ve iyi kullanılmasına yardımcı olacak bir kurum olması”* hedeflenmiştir (Eker, 2013).

2011 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılanmanın yanısıra, GTHB, Avrupa Birliği'ne (AB) Katılım İçin Ulusal Eylem Planı çerçevesinde de kurumsal yapılanma alanında çalışmalarına devam etmektedir. Bu çerçevede, GTHB'nin, çeşitli Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD) tedbirlerinin uygulanmasına yönelik altyapı çalışmaları, tarımsal destekleme alanında Ortak Tarım Politikası (OTP)'na uyum çerçevesinde idari ve teknik kapasitenin oluşturulması, Arazi Parseli Tanımlama Sistemi oluşturulması, çapraz uyum kurallarına ilişkin idari kapasite oluşturulması, onaylanmış hayvansal ürün işleyen işletmelerin izlenmesine dair bir sistem kurulması, risk değerlendirmede kullanılacak verilerinin toplanmasına ilişkin kapasite oluşturulması, bitki sağlığı referans laboratuvarının kurulması, hayvansal yan ürün toplama ve muamele sisteminin kurulması, su ürünleri alanında AB Ortak Piyasa Düzeni'nin ülkemizde tesisi ile ilgili

yapılacak faaliyetlerde, üretici örgütlerine ilişkin hususların yerine getirilmesinde GTHB'nin kurumsal kapasitesinin arttırılması ve buna yönelik alt yapının oluşturulması, uydu destekli balık stoklarını, ekosistem ve balıkçılık faaliyetlerini izleme merkezinin kurulması ve balıkçılık alanında bilimsel, teknik ve ekonomik değerlendirmeler yapacak ve tavsiye verecek bir ulusal komisyon oluşturulması gibi alanlarda çalışmaları devam etmektedir. Söz konusu Eylem Planı'nın Haziran 2015-Haziran 2019 dönemini kapsayan ikinci aşamasında bu çalışmalara devam edilmesi hedeflenmektedir (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015: 63-69).

Şüphesiz gelişme, sürekli olarak devam eden bir süreçtir ve mevcut kurumsal yapıda da zaman içerisinde ihtiyaçlara ve değişen koşullara göre değişiklik yapılması gerekebilecektir. Bu noktada da, ülkenin ihtiyaçları ve mevcut koşulların değerlendirilmesinin yanı sıra, diğer ülkelerdeki alternatif uygulamaların incelenmesi, bu ülkelerin tecrübelerinden faydalanmamıza bir imkân tanıyacak, bu ülkelerin kurumsal yapılanma konusunda artıları ve eksilerini görerek kendi kurumsal yapılanmamızda neler yapabileceğimiz konusunda çıkarımlarda bulunmamıza katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, Bakanlığın mevcut kurumsal yapılanmasının geliştirilmesine katkı sağlamak üzere, tarımsal anlamda AB'nin en gelişmiş ülkelerinden olan Fransa ve Hollanda'nın tarımsal kamu teşkilat yapılarının bir haritasını çıkararak, Bakanlığın gelecek yıllarda kurumsal yapılanmasında yapacağı muhtemel değişikliklerde göz önünde bulundurabileceği hususları ortaya koymaya çalışacaktır. Bir yanda çok zengin bir kamu teşkilat yapısı olan Fransa, diğer yanda da tarım alanında küresel anlamda en liberal uygulamalara sahip ülkelerden biri olan Hollanda'nın tarımsal kamu teşkilat yapılarını anlamının, GTHB'nin kurumsal yapılanmasının geliştirilmesine katkı sağlayacak noktaların belirlenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, AB ülkeleri arasından bir seçim yoluna gidilerek Fransa ve Hollanda incelenmiştir. Bu ülkelerin seçiminde genel anlamda tarımsal ekonomik büyüklükleri ve gelişmişliklerinin göstergesi olabilecek çeşitli unsurlar göz önünde bulundurulmuştur.

Bunlardan ilki tarımsal ekonominin büyüklüğünün önemli ölçütlerinden biri olan tarımsal hasıla olmuştur. Yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere, Türkiye, tarımsal hasılasıyla dünyanın önde gelen ülkelerden biridir. Tarımsal hasıla, GTHB'nin de bakanlık olarak üzerinde durduğu ve önem verdiği bir unsur olmuştur. Ayrıca, 2023'te Türkiye'nin tarımsal gayrisafi milli hasılasını 150 milyar dolara çıkarılması hedeflenmektedir.

2011 yılı FAO verilerine göre dünya çapında tarımsal ihracatta ilk beş ülke sırasıyla ABD, Hollanda, Fransa, Almanya ve Brezilya olmuştur. Türkiye ise Danimarka, Malezya, İngiltere, Polonya, İrlanda ve Yeni Zelanda'dan sonra 22. sırada gelmektedir. Bununla birlikte tarımsal ihracatın artırılması önem verilen bir konu olup 2023 Hedefleri kapsamında da ele alınmış, bu çerçevede 2023'te tarımsal ihracatın 40 milyar dolara çıkarılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, incelenen ülkelerin belirlenmesinde tarımsal ihracat verileri de göz önünde bulundurulmuştur.

Bir ülkenin veya bir sektörün ekonomik anlamda büyüme ve gelişme düzeyinin saptanmasında kullanılan en objektif ölçülerden birisi de verimliliktir. Tarım alanında verimliliğin değerlendirilebileceği pek çok unsur bulunmaktadır. Bunlardan tarımsal işgücü verimliliği, ülkelerin tarımsal ekonomik büyüklük ve gelişmişliklerinin genel bir çerçevesini sunan bir unsurdur. Ayrıca, Kalkınma Bakanlığının 10. Kalkınma Planı çerçevesinde Özel İhtisas Komisyon Raporu olarak hazırladığı “Tarımsal Yapıda Etkinlik ve Gıda Güvenliği” adlı raporda da, Türkiye'de tarımsal işgücü verimliliğinin 2004-2011 yılları arasında önemli bir artış gösterdiğine, bununla birlikte sanayi ve hizmetler sektörlerindeki verimlilik artışının oldukça gerisinde kaldığına ve tarımsal işgücü verimliliğinin hala önemli gelişmeler göstermesi gerektiğine işaret edilmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2014: 20). Bu nedenlerle tarımsal işgücü verimliliği, ülke seçiminde değerlendirilen diğer bir unsur olmuştur.

Bu çerçevede, her bir AB ülkesi, tarımsal hasıla, ihracat ve tarımsal işgücü verimliliği değerleri bakımından 100 üzerinden puanlandırılmış, daha sonra bu üç faktör için ülkelerin sahip olduğu endeks puanların bir ortalaması alınarak bu ortalama değerlerin bir sıralaması yapılmıştır (Metoda ilişkin detaylı veriler ekte yer almaktadır). Buna göre ilk beş ülke sırasıyla, Fransa, Hollanda, Almanya, İspanya ve İtalya şeklinde oluşmuştur. Almanya'nın

federatif bir idari yapıya sahip olması, İspanya ve İtalya'da ise bölgelere önemli bir yetki devrinin olması sebebiyle, Türkiye'nin idari yapısı ile örtüşmedikleri göz önünde bulundurularak bu ülkeler çalışmanın kapsamı dışında bırakılmış, öte yandan üniter yapılarıyla idari açıdan Türkiye ile daha benzer olmaları, ayrıca Fransa'nın yapılanma modelinin zenginlik ve gelişmişliği, Hollanda'nın ise tarımda en liberal yaklaşıma sahip ülkelerin başında gelmesinden dolayı incelenmelerinin önemli olacağı düşüncesiyle çalışmada ele alınan ülkeler Fransa ve Hollanda olmuştur.

İlk bakışta, Fransa'nın nüfus ve yüzölçümü gibi boyutlar bakımından Türkiye ile benzerlik gösterdiği ve bu nedenle bir örnek olarak incelenmesinin uygun olduğu, öte yandan Hollanda'nın ise gerek yüzölçümü ve nüfus gibi unsurlar bakımından Türkiye'den farklı bir karaktere sahip olduğu ve bu nedenle Türkiye için bir örnek oluşturamayacağının düşünülmesi mümkündür. Fakat bu noktada belirtmek gerekir ki bu çalışmanın amacı söz konusu ülkeler ile Türkiye'nin tarımsal performanslarını karşılaştırarak hangisinin daha başarılı ya da daha iyi olduğunu anlamaya çalışmak ya da bu ülkelerde uygulanan tarım politikalarının etkinliği ve bu politikaların Türkiye'de uygulanabilirliğinin incelenmesi değildir. Çalışmanın amacı, bu ülkelerdeki tarımsal kamu teşkilat yapılanmasının genel bir görünümünü ortaya koyarak, Türkiye'yi tarım alanında daha ileri noktalara taşıyacak bir kurumsal yapılanma yolunda, Fransa ve Hollanda gibi tarım alanında güçlü iki ülkenin uygulamalarından örnek alabileceği hususların neler olduğu konusunda tespitler yapmaktır.

Bu amaç çerçevesinde çalışmada ilk olarak, sırasıyla Fransa, Hollanda ve Türkiye'nin idari yapıları ve tarımsal özelliklerine genel bir bakış yapılmış, ardından bu ülkelerde tarım alanında kamunun nasıl teşkilatlandığı, tarımdan sorumlu ilgili Bakanlıkların kurumsal yapısı ve ilgili diğer kamu kuruluşları ile ilişkileri incelenerek ortaya konulmuştur. İlgili bakanlıkların teşkilat yapısı, “merkez teşkilatı”, “taşra teşkilatı” ve “ilgili kuruluşlar” şeklinde bir ayırım takip edilerek incelenmiştir. “Merkez teşkilatı” olarak incelenen ülkelerdeki tarımdan sorumlu bakanlıklarının merkez yapıları ele alınırken, “taşra teşkilatı” başlığında ise bu merkezi birimlerin yereldeki yapılanmaları ele alınmıştır. İlgili kuruluşlar bakımından ise Bakanlığın yapısı dışında yer alan, onun gözetiminde ya da ondan bağımsız çeşitli görev ve yetkilere sahip kuruluşların olup olmadığı ve bunların tarımdan sorumlu bakanlıkla ilişkileri

incelenmiştir. Belirtmek gerekir ki, Fransa ve Hollanda incelemelerinde “ilgili kuruluşlar” ifadesi, faaliyet alanları bakımından Bakanlığın faaliyetleri ile ilgili olan ya da bir şekilde ilgili Bakanlığa rapor veren ve o Bakanlığın gözetimindeki kuruluşlar için gruplandırma amacıyla kullanılmıştır. Bu çerçevede söz konusu ilgili kuruluşların, GTHB bünyesindeki ilgili kuruluşlar ile aynı hukuksal statüye sahip oldukları öne sürülmektedir. Ardından, Fransa, Hollanda ve Türkiye’de tarım alanında resmi kontrollerin organizasyonu, tarımsal araştırma, eğitim ve yayım sistemlerinin yapısı, tarımsal sigorta ve kredi sistemleri ile tarımsal örgütlerin yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın sonraki bölümünde, tarımsal kurumsal yapılanma bakımından Fransa, Hollanda ve Türkiye’nin bir karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmanın son kısmında ise, Fransa ve Hollanda’nın incelenmesi ve Türkiye ile karşılaştırılmasından hareketle, GTHB’nin kurumsal yapılanmasına yönelik öneriler yer almaktadır.

1. FRANSA'DA TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPISI

1.1. Fransa'nın İdari Yapısı ve Tarımsal Özellikleri

AB'nin kurucu ülkelerinden olan Fransa, 632.834 km² yüzölçümüne sahip olup nüfusu 65,5 milyondur. AB'nin yüzölçümü bakımından en büyük ülkesidir. Üniter yarı başkanlık sistemi ile yönetilen bir cumhuriyet olan Fransa'da yürütmenin, biri beş yılda bir genel seçimle belirlenen cumhurbaşkanı, diğeri de cumhurbaşkanınca atanan başbakan olmak üzere iki lideri bulunmaktadır. Yasama ise genel seçimle belirlenen 577 üyeli Millet Meclisi (*Assemblée Nationale*) ile belediye, il ve bölge meclis üyelerinin seçtiği 343 senatörden oluşan Senato (*Sénat*) tarafından çift meclisli sistem çerçevesinde gerçekleştirilmektedir.

İdari açıdan Fransa 27 bölgeden¹ (*region*) ve 101 ilden (*department*) oluşmaktadır. İller ise arondisman (*arrondissement*), kanton (*canton*) ve seçimle belirlenen belediye meclisleri bulunan belediyeler olan komün (*commune*)'lere (36.681 tane) ayrılmış olup arondisman ve kantonların yönetimde bir rolü bulunmamaktadır. Bölge ve illerde, vali (*préfet*) olarak adlandırılabilir hükümet temsilcileri bulunmakta olup valiler idari kontrolün yürütülmesi ve hükümet politikalarının koordinasyonundan sorumludur. Bölge ve il valileri arasında bir hiyerarşi bulunmaktadır. Bu idari bölümler bir bütün olarak Bölgesel Kollektivite (*collectivité territoriale*) olarak adlandırılmaktadır.

Fransa'nın ayrıca Atlantik, Pasifik ve Hint Okyanuslarındaki bazı adalar, Güney Amerika kıtasındaki Fransız Ginesi, bazı yarı antarktik adalar olmak üzere, Denizaşırı İl ve Topraklar (*Outre-mer*) olarak adlandırılan bölümleri bulunmaktadır.² Bu bölümlerin yasal

¹ Alsace, Aquitaine, Auvergne, Basse-Normandie, Bourgogne, Bretagne, Centre, Champagne-Ardenne, Corse, Franche-Comte, Guadeloupe, Guyane, Haute-Normandie, Ile-de-France, Languedoc-Roussillon, Limousin, Lorraine, Martinique, Mayotte, Midi-Pyrenees, Nord-Pas-de-Calais, Pays de la Loire, Picardie, Poitou-Charentes, Provence-Alpes-Cote d'Azur, Reunion, Rhone-Alpes.

² Deniz aşırı bölgeler: Guyane, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, ve Reunion. Deniz aşırı topluluklar: Clipperton Adası, Fransız Polinezyası, New Caledonia, Saint Barthelemy, Saint Martin, Saint Pierre ve Miquelon, Wallis ve Fortuna. Deniz aşırı topraklar: Fransız Güney ve Antarktik Toprakları.

statüleri çeşitlilik göstermekle birlikte hepsi Fransız Parlamentosunda temsil edilmekte olup AB Parlamentosu seçimlerinde de oy hakkına sahiplerdir.

Dünya Bankası 2013 yılı verilerine göre Fransa'nın 2013 yılı tarımsal GSYH'si 44,1 milyar dolar tutarında olup AB ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Tarımın GSYH içindeki payı ise %1,8'dir. Toplam işgücünün %2,9'u (888.800 kişi) tarım sektöründe çalışmaktadır (EC, 2014a).

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) 2011 verilerine göre Fransa'nın arazi kaynakları, 28,8 milyon ha tarım alanı (%52,7), 16 milyon ha ormanlık alan (%29,2) ve 9,9 milyon ha (%18,1) diğer alanlardan oluşmaktadır. Tarım alanları ise 18,2 milyon ha tarıma elverişli arazi, 9,6 milyon ha mera ve otlaklar ve 1 milyon ha uzun ömürlü bitkilerle kaplı arazilerden oluşmaktadır.

2013 yılında tarımsal üretim değeri 87,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olup bunun 53,7 milyar doları bitkisel üretim, 34,2 milyar doları ise hayvansal üretimdir.³ Özellikle, AB tahıl, endüstri bitkileri (özellikle yağlı tohumlar ve şeker pancarı), yem bitkileri ve şarap üretiminde Fransa'nın payının büyüktür. AB tahıl üretiminin %20,9'u, şeker pancarı üretiminin %24,7'si, yağlı tohumlar üretiminin %21,3'ü ve şarap üretiminin %54,9'u Fransa tarafından üretilmektedir (EC, 2014a). FAO 2013 verilerine göre, değer bazında üretilen başlıca tarım ürünleri süt, sığır eti, buğday, domuz eti, üzüm, tavuk eti, şeker pancarı, mısır, kanola tohumu ve patatestir.

Tarımsal üretimde tahıl üretimi önemli bir ağırlığa sahip olup, tarım arazilerinin %40'ı tahıl üretimi için kullanılmaktadır (Anonim, 2013: 16). Dünya genelinde buğday üretiminde Fransa, 2013 FAO verilerine göre, Çin, Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Rusya Federasyonu'ndan sonra beşinci sırada (38,6 milyon ton), tahıl üretiminde ise yedinci sırada yer almaktadır (67,5 milyon ton).

³ Avrupa Komisyonu'ndan Avro olarak alınan tarımsal üretim değerlerinin Dolar karşılığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), 2013 yılı, yıllık ortalama döviz alış kuru (1 Avro=1,33 Dolar) esas alınarak elde edilmiştir.

Fransa'da hayvancılık da tarımda önemli bir yere sahiptir. AB içindeki büyükbaş üretiminin yaklaşık %25'i Fransa tarafından gerçekleştirilmektedir (EC, 2014a). 2013 yılı Eurostat verilerine göre hayvan varlığına bakıldığında, Fransa'da yaklaşık 19 milyon büyükbaş, 7 milyon koyun, 1 milyon keçi, 13 milyon domuz ve 275 milyon kanatlı bulunmaktadır.

Eurostat 2012 yılı verilerine göre balıkçılık sektöründe Fransa, 2012 yılında 7.148 adet gemiden oluşan ve toplam tonajı 169.683 ton olan bir balıkçılık filosuna sahiptir. 2012 yılında, 666.303 ton balıkçılık ve 205.106 ton su ürünleri üretimi gerçekleşmiştir. Fransa, balıkçılık üretiminde Danimarka, İspanya ve İngiltere'nin ardından dördüncü büyük üretici konumundadır. Yüzölçümünün yaklaşık %30'unu ormanların oluşturması sebebiyle, Fransa'da kereste üretimi de ön plana çıkmaktadır (İBP, 2014a).

Fransa'da 516.100 işletme bulunmakta olup ortalama işletme büyüklüğü 53,9 ha'dır (EC, 2014a). Sanayi üretimi ağırlıklı olarak büyük işletmeler tarafından gerçekleştirilmekle birlikte, tarım sektörü genel olarak aile şirketleri şeklindeki küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmaktadır (Anonim, 2013: 16).

2011 yılı FAO verilerine göre Fransa, tarım ürünleri ihracatında Dünya'da ABD ve Hollanda'dan sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Fransa'da tarım sektörü dış ticaret içinde önemli bir paya sahip olup sektör dış ticarete ihracat fazlası yaratmaktadır. 2013 yılında tarımsal ihracatı 80,8 milyar dolar olan Fransa'da tarımsal ihracatın toplam ihracattaki payı %13,9'dur. Tarımsal ithalat ise 59,4 milyar dolar olup toplam ithalat içindeki payı %8,7'dir (EC, 2014a).⁴

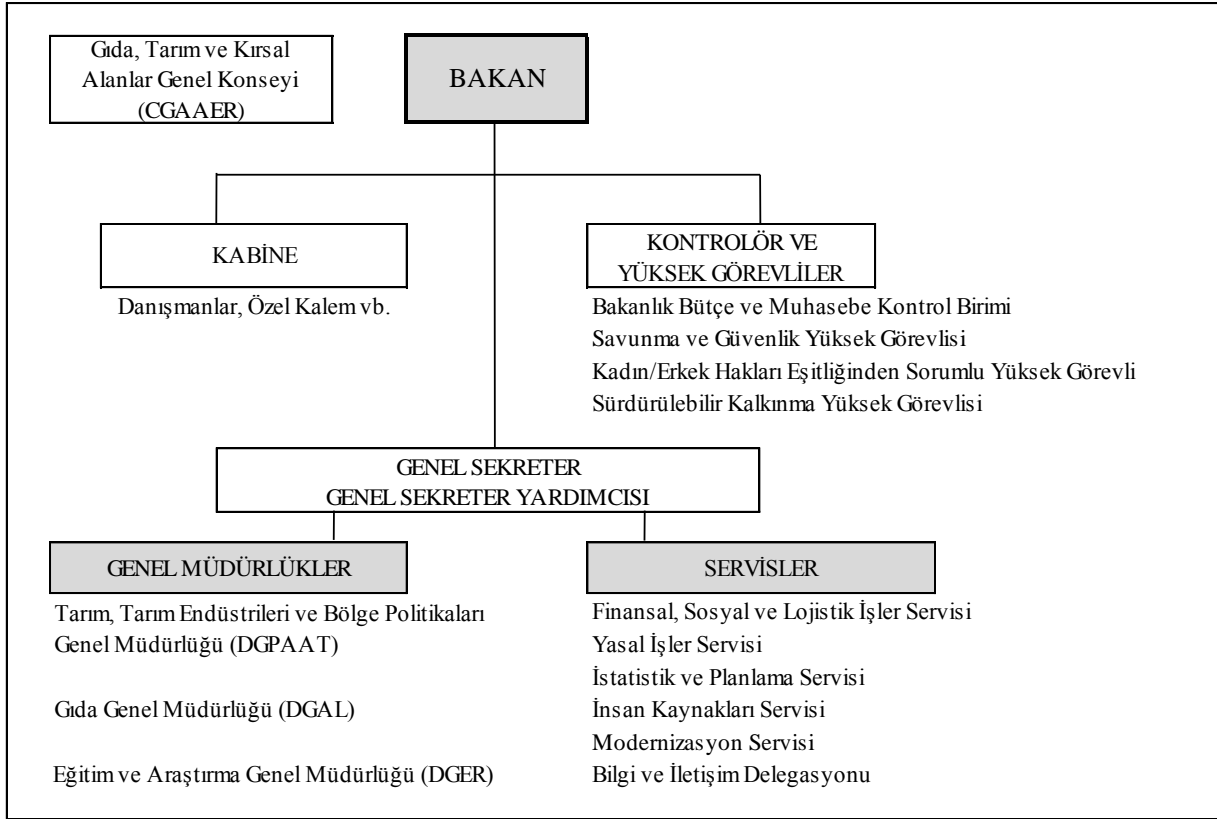
⁴ Avrupa Komisyonu'ndan Avro olarak alınan ihracat ve ithalar verilerinin Dolar karşılığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), 2013 yılı, yıllık ortalama döviz alış kuru (1 Avro=1,33 Dolar) esas alınarak elde edilmiştir.

1.2. Fransa’da Tarım Alanında Kamu Teşkilatının Yapısı

1.2.1. Merkez Teşkilatının Yapısı

Fransa’da tarım alanındaki faaliyetleri yürütmeden sorumlu temel merkezi birim, Tarım, Tarım Endüstrileri ve Ormancılık Bakanlığı’dır (*Ministère de l’Agriculture, de l’Agroalimentaire et de la Forêt, MAAF*). Bakanlık, Kamu Politikalarının Genel Revizyonu (*Révision Générale des Politiques Publiques, RGPP*) reform süreci ve OTP’nin gereklilikleri çerçevesinde 2008 yılında düzenlenen Karar ile kapsamlı bir yeniden yapılanma gerçekleştirmiştir (Anonymus, 2008a). 21 Haziran 2012 tarihinden itibaren de kurumun “Tarım, Gıda, Balıkçılık, Kırsal İşler ve Arazi Planlama Bakanlığı” olan adı “Tarım, Tarım Endüstrileri ve Ormancılık Bakanlığı” şeklinde değiştirilmiştir.

Şekil 1.2.1. Fransa Tarım, Tarım Endüstrileri ve Ormancılık Bakanlığının Genel Yapısı

(MAAF, 2014a)

Bakanlığın genel organizasyonu Şekil 1.2.1’de verilmektedir. MAAF’ın genel idaresine bakıldığında, Bakana bağlı bir Genel Sekreter ve bir Genel Sekreter Yardımcısının bulunduğu görülmektedir. Bakan için danışman ve özel kalem müdürlerinden oluşan bir kabine bulunmaktadır.

2012 verilerine göre Fransa’daki toplam kamu görevlisi sayısı yaklaşık 2 milyondur. Bunun yaklaşık 32.000’i (%1,6) MAAF bünyesindedir (MAAF, 2013a: 7). MAAF ile ilgili kuruluşlarda istihdam edilen personelin bir kısmı Bakanlığın personeli, bir kısmı diğer Bakanlıklarca görevlendirilen personel, diğer bir kısmı ise sözleşmeli personeldir.

1.2.1.1. Teknik Yapı

MAAF bünyesinde Genel Sekretere bağlı üç teknik birim bulunmaktadır:

- I- Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü (DGPAAT),
- II- Gıda Genel Müdürlüğü (DGAL),
- III- Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü (DGER).

I- Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü (DGPAAT)

Görevlerini düzenleyen ilgili Karar’a göre Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü (*La Direction Générale des Politiques Agricole, Agroalimentaire et des Territoires, DGPAAT*), tarımsal işletmeler, üretimin yönlendirilmesi ve tarımsal pazarların yönetimi ile tarımsal gıda sanayileri, kırsal alanların kalkınması, atçılık ve orman konularında Bakanlığın görevlerini yerine getirir. Birim aynı zamanda Bakanlığın Topluluk ve uluslararası ilişkilerinin de yürütülmesinden sorumludur (Anonymus, 2008b). DGPAAT’ın organizasyon yapısı Şekil 1.2.2’de verilmektedir.

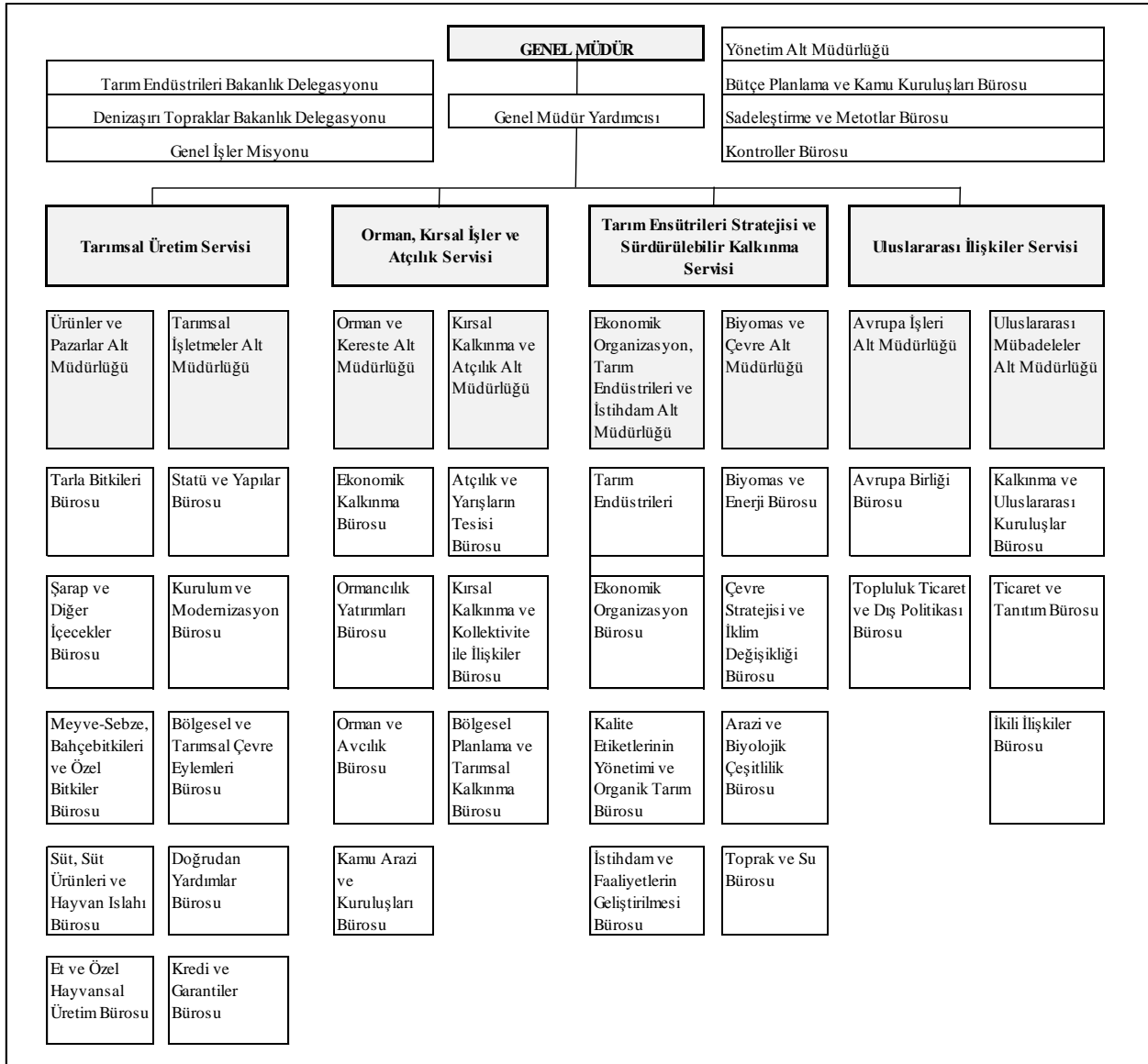
DGPAAT bünyesindeki servisler şunlardır:

Tarımsal Üretim Servisi (Service de la production agricole)

Servis genel olarak, hayvancılık, bitkisel ve hayvansal üretim sektörlerinde ekonomi politikaları geliştirme, uygulanmasını izleme ve değerlendirme, çiftliklerin ekonomik olarak

kalkınmasına yönelik çalışmalar yapmakla görevlidir. Bu çerçevede, bünyesindeki Ürünler ve Pazarlar Alt Müdürlüğü (*Sous-direction des produits et marchés*), üretim ve pazarlara ilişkin politikalardan, Tarımsal İşletmeler Alt Müdürlüğünün (*Sous-direction des entreprises agricoles*) ise çiftliklerin geliştirilmesi, kırsal kalkınma tedbir ve desteklerine yönelik kuralların belirlenmesi ve iklim, ekonomi ve sağlık risklerine karşı finansal koruma sistemlerinin geliştirilmesi gibi görevleri vardır. Birim ayrıca, Bakan adına, Hizmetler ve Ödemeler Ajansının (*L'Agence de services et de paiement, ASP*) gözetimini de üstlenmiştir.

Şekil 1.2.2. Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü'nün Yapısı

(MAAF, 2014b)

Orman, Kırsal İşler ve Atçılık Servisi (Service de la forêt, de la ruralité et du cheval)

Orman, kereste ve atçılık politikalarının oluşturulması ve uygulanması ile AB kırsal kalkınma politikasının belirlenmesi ve uygulanmasından sorumludur. Bu çerçevede, bünyesindeki Orman ve Kereste Alt Müdürlüğü (*La sous-direction de la forêt et du bois*), ormanların ve orman ürünlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ve ormancılığın geliştirilmesine yönelik politikalar üretir. Bu birim ayrıca, ormancılık alanında çeşitli kamu kuruluşlarının⁵ gözetiminden de sorumludur. Öte yandan, Kırsal Kalkınma ve Atçılık Alt Müdürlüğü ise (*Sous-Direction du développement rural et du cheval*), atçılık alanında, atçılık, binicilik ve yarışlara yönelik politikanın hazırlanması, Fransa Atçılık ve Yarış Enstitüsü, Yarış Birlikleri ve Müşterek Bahis Kuruluşunun (PMU) gözetimi ve yarış ve bahislerin kontrolü ve izlenmesinden sorumludur.

Kırsal kalkınma alanında ise birimin görevleri, kırsal alanların geliştirilmesine yönelik politikalara katılım, özellikle Ziraat Odalarına yönlendirilen Tarım ve Kırsal Kalkınma Özel Hesabı (*Compte d'Affectation Spéciale du Développement Agricole et Rural, CASDAR*) aracılığıyla tarımsal kalkınmanın yönlendirilmesine katkı sağlanması, AB'nin kırsal kalkınma desteklerine yönelik düzenlemeleri çerçevesinde yürütücü otorite olarak kırsal kalkınma programının oluşturulması ve eş finansmanı yapılan diğer Topluluk programlarının uygulanmasına yönelik destek sağlanması ve yapısal fonlarca finanse edilen program ve faaliyetlerin belirlenmesi ve uygulanmasına katkı sağlanmasıdır.

Tarım Endüstrileri Stratejisi ve Sürdürülebilir Kalkınma Servisi (Service de la stratégie agroalimentaire et du développement durable)

Servisin bünyesinde iki alt müdürlük bulunmakta olup Ekonomik Organizasyon, Tarım Endüstrileri ve İstihdam Alt Müdürlüğü (*Sous-direction de l'organisation économique, des industries agroalimentaires et de l'emploi*), tarım endüstrilerinin gelişmesine yönelik

⁵ Bu kuruluşlar, Ulusal Orman Kurulu (*l'Office national des forêts*), Coğrafi ve Ormancılık Bilgiler Ulusal Enstitüsü (*l'Institut national de l'information géographique et forestière*), Orman Mülkiyeti Ulusal ve Bölgesel Merkezleri (*le Centre national de la propriété forestière et les centres régionaux de la propriété forestière*), Avcılık ve Yabanıl Hayat Ulusal Ofisi (*l'Office national de la chasse et de la faune sauvage*) ve Orman, Selüloz, Kereste Konstrüksiyon ve Mobilya Teknik Enstitüsü (*l'Institut technologique forêt, cellulose, bois-construction, ameublement*)'dür.

politikalar geliştirilmek ve uygulamak, istihdam alanında ise, İstihdam Bakanlığı ile birlikte, tarım, gıda ve ormancılık sektörlerinde istihdam yasaının oluşturulması ve uygulanmasını sağlamak ve istihdamın sürdürülebilirliğine ve bu alanlarda mesleki eğitimin geliştirilmesine katkıda bulunacak çalışmalar yapmakla görevlidir. Birim ayrıca, Bakan adına Ulusal Menşe ve Kalite Enstitüsünün gözetimini üstlenmiştir.

Öte yandan, Biyomas ve Çevre Alt Müdürlüğü (*Sous-Direction de la biomasse et de l'environnement*) ise, Bakanlığın yetki alanı çerçevesinde, çevre ve doğal kaynakların korunması ile sürdürülebilir yönetimine yönelik politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasına katılım sağlamak ve Ekoloji Bakanlığı ile birlikte, koruma altındaki türlere yönelik düzenlemeler yapmak ve tarımsal ve ormansal biyomasın gıda dışı kullanımlarının geliştirilmesine yönelik politikalar belirlemekle görevlidir.

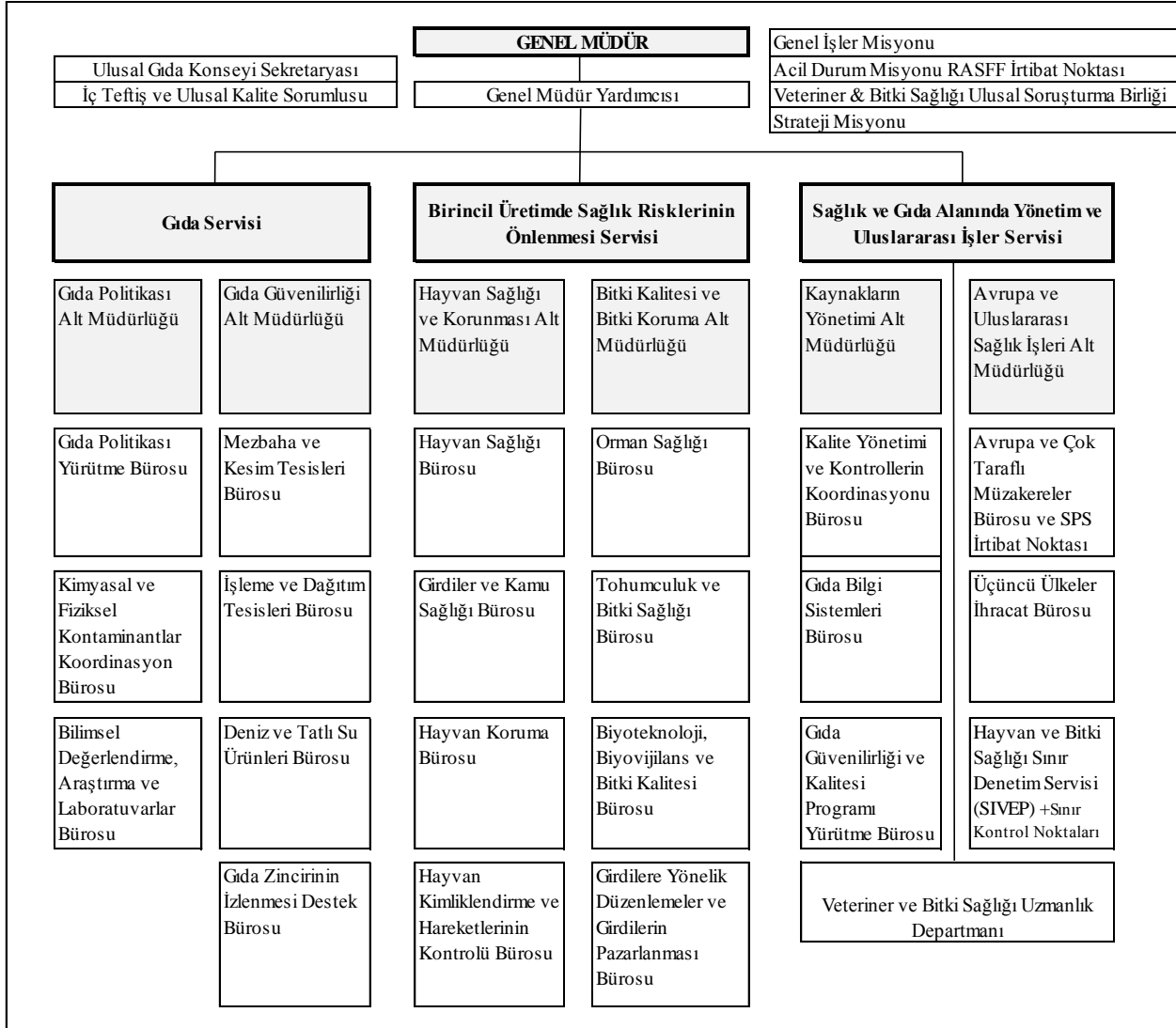
Uluslararası İlişkiler Servisi (Service des relations internationales)

Bakanlığın yetki alanındaki konularda uluslararası politikanın koordinasyonundan sorumludur. Faaliyetleri, AB ve uluslararası kuruluşların yanı sıra ikili ilişkiler ve uluslararası etkinlikleri de kapsamaktadır. Bu çerçevede, bünyesindeki Avrupa İşleri Alt Müdürlüğü (*Sous-direction des affaires européennes*), Topluluk tarım politikaları ve uluslararası tarımsal ticarete ilişkin müzakerelere hazırlık ve müzakerelerin yürütülmesi, Avrupa kuruluşlarının işleyişi çerçevesinde diğer Müdürlük ve Servislerin koordinasyonunun sağlanması ve AB üye ve aday ülkeleri ile tarımsal ikili ilişkilerin koordinasyonundan sorumludur. Uluslararası Mübadeleler Alt Müdürlüğü (*Sous-direction des échanges internationaux*) ise tarım ve gıda alanında uluslararası işbirliği ve ürün, uzmanlık, teknik ve materyallerin mübadelesinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir.

II-Gıda Genel Müdürlüğü (DGAL)

Görevlerini düzenleyen ilgili Karar'a göre Gıda Genel Müdürlüğü (*La Direction Générale de l'Alimentation, DGAL*), gıda, bitki ve hayvan sağlığı ve tarım ve gıda ürünlerinin kalitesinin kontrolüne ilişkin Bakanlığın yetkilerini kullanan birimdir (Anonymus, 2008c). DGAL'ın organizasyon yapısı Şekil 1.2.3'te verilmektedir.

Şekil 1.2.3. Gıda Genel Müdürlüğünün Yapısı

(MAAF, 2014b)

DGAL bünyesindeki servisler şunlardır:

Gıda Servisi (*Service de l'alimentation*)

Gıda politikasının oluşturulması ve uygulanmasının sağlanması ve ulusal gıda programı çerçevesinde ilgili tüm bakanlıkların faaliyetlerinin koordinasyonundan sorumludur. Bünyesindeki, Gıda Politikası Alt Müdürlüğü (*Sous direction de la politique de l'alimentation*), gıda politikasının oluşturulması ve ulusal gıda programı vasıtasıyla uygulanması, taşra servislerinin bu Programa uygunluğun kontrolü ile teftiş ve kontrol

standartlarının geliştirilmesinden sorumlu olup, ayrıca gıda israfının önlenmesi, tarımsal ürünlerin ve gıdaların kalitesinin artırılması, çevresel ve fizyo-kimyasal kontaminantlara ilişkin düzenlemelerin hazırlanması, araştırma politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasına katılım sağlanması, ulusal referans laboratuvarları ile akredite laboratuvarlara ilişkin politikalar geliştirilmesi alanlarında görevlidir. Birim ayrıca, Ulusal Gıda, Çevre ve İş Güvenliği Ajansının (*Agence Nationale de Sécurité Sanitaire de l'Alimentation de l'Environnement et du Travail, ANSES*) gözetimini üstlenmiştir. Diğer yandan Gıda Güvenilirliği Alt Müdürlüğü (*Sous direction de la sécurité sanitaire des aliments*), insan tüketimine yönelik gıdaların üretim, işleme, depolama, taşıma ve dağıtımında genel hijyen konusundaki yasa ve düzenlemelerin hazırlanması, izlenmesi, kontrolü ve değerlendirilmesinden sorumludur.

Birincil Üretimde Sağlık Risklerinin Önlenmesi Servisi (Service des actions sanitaires en production primaire)

Sağlığın korunması, hayvan ve bitki sağlığı ve korunmasına yönelik politikaların oluşturulması ve uygulanmasından sorumludur. Servis, Ulusal Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Oryantasyon Konseyinin Sekreterliğini de yürütmektedir. Bu çerçevede bünyesindeki Hayvan Sağlığı ve Korunması Alt Müdürlüğü (*Sous direction de la santé et de la protection animals*), sağlık risklerine karşı izleme, önleme ve mücadele tedbirleri, hayvanların kimliklendirilmesi ve hareket koşulları, hayvanların korunması, yerli etçillerin genetiğinin geliştirilmesi, yem, hayvansal yan ürünler, veteriner ilaçları, birincil üretimde zoonos ve antibiyotik direncinin önlenmesi ve veterinerlik mesleğinin icrası konularındaki yasa ve düzenlemelerin hazırlanmasından sorumlu olup yetkisi dâhilindeki alanlara ilişkin teftiş ve kontrol standartları geliştirmekle görevlidir. Birim ayrıca, Ulusal Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Oryantasyon Konseyi (*Le Conseil National d'Orienteation de la Politique Sanitaire Animale et Végétale, CNOPSAV*)'nin “hayvan sağlığı” bölümü ile Ulusal Kimliklendirme Komisyonu'nun Sekreterliğini yürütmektedir.

Bitki Kalitesi ve Bitki Koruma Alt Müdürlüğü (*Sous direction de la qualité et de la protection des végétaux*) ise sağlık risklerinin kontrolü, bitki koruma ile tohum ve bitkilerin pazarlanmasına yönelik politikalar geliştirilmesi ve uygulanmasının sağlanması, bitki koruma

ürünleri, gübre ve yetiştirme ortamlarında piyasaya yönelik düzenlemeler yapılması, toprakların biyolojik bakımı ve izlenmesi, ormanların izlenmesinin sağlanması, bitki sağlığı risk değerlendirmesi, kamu ve özel orman idarecilerine teknik destek sunulması ve orman sağlığı alanında bilgi geliştirilmesi, bitki zararlıları ve bu zararlılarla mücadele konusunda düzenlemeler yapılması, bitki tohumlarının pazarlanması ve sertifikasyonundan sorumlu kuruluşların gözetimi, bitki ıslahına yönelik yönlendirici politikaların geliştirilmesi ve uygulanması, bitki koruma ürünlerinin sürdürülebilir kullanımının desteklenmesi ve teşvikinin koordinasyonu, genetiği değiştirilmiş organizmaların (GDO) salımı ve kontrolüne ilişkin düzenlemelerin hazırlanması ve izlenmesinin sağlanmasından sorumludur. Birim ayrıca Ulusal Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Oryantasyon Konseyi (CNOPSAV)'nin "bitki sağlığı" bölümünün Sekreterliğini yürütmekte olup ayrıca Avrupa düzeyinde ve uluslararası düzeyde bitki ıslahı alanında gerçekleştirilen çalışmalara katılım sağlar.

Sağlık ve Gıda Alanında Yönetim ve Uluslararası İşler Servisi (Service de la gouvernance et de l'international dans les domaines sanitaire et alimentaire)

Sınıraşan sağlık risklerine yönelik ulusal, Avrupa düzeyinde ve uluslararası düzeyde faaliyetlerinin koordinasyonu ve izlenmesinden sorumludur. Bu çerçevede, bünyesindeki Kaynakların Yönetimi Alt Müdürlüğünün (*Sous direction du pilotage des ressources et des actions transversales*), "gıda güvenilirliği ve kalitesi" programının yönetimi kapsamında, insan ve mali kaynakların yönetimi, Müdürlüğün diğer birimlerince hazırlanan izleme ve kontrol planlarının uygulanması ve resmi kontrollere ilişkin AB mevzuatının uygulanmasının koordinasyonu gibi görevleri bulunmaktadır.

Servisin bünyesindeki Avrupa ve Uluslararası Sağlık İşleri Alt Müdürlüğünün (*Sous direction des affaires sanitaires européennes et internationales*) ise sınırlarda, Sağlık ve Bitki Sağlığı (SPS) kontrollerinin uygulanması ve izlenmesi, üçüncü ülkelere ihracat için SPS müzakerelerinin yürütülmesi, SPS sertifikasyon koşullarının belirlenmesi, AB kurumları ile ilgili uluslararası kuruluşlardaki pozisyonlar arasında uyumun sağlanması görevleri bulunmaktadır. Birim ayrıca, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'nün SPS Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşması çerçevesinde ulusal irtibat noktası ve ayrıca Dünya Hayvan

Sağlığı Örgütü (OIE) ve Gıda Standartları Komisyonu (Codex Alimentarius)'nun çalışmalarının izlenmesi konusunda temel koordinasyon birimidir.

DGAL kapsamında ayrıca, hayvan, bitki ve gıda sektörlerinde alarm, acil durum ve sağlık krizlerinin idaresinden sorumlu bir Sağlık Acil Durum Misyonu (*Mission des Urgences Sanitaires, MUS*) ve sağlık sektöründe organize suçlarla mücadele çerçevesinde araştırmalar yürütme ve özellikle kriz durumlarında olmak üzere sağlık denetim servislerine teknik destek sağlamadan sorumlu Ulusal Veteriner ve Bitki Sağlığı Soruşturamaları Ünitesi (*Brigade Nationale d'Enquêtes Vétérinaires et Phytosanitaires, BNEVP*) bulunmaktadır. BNEVP, özellikle hijyen alanında organize suçlarla mücadeleye odaklanmakta ve bu çerçevede denetimler gerçekleştirmektedir (DGAL, 2013: 22).

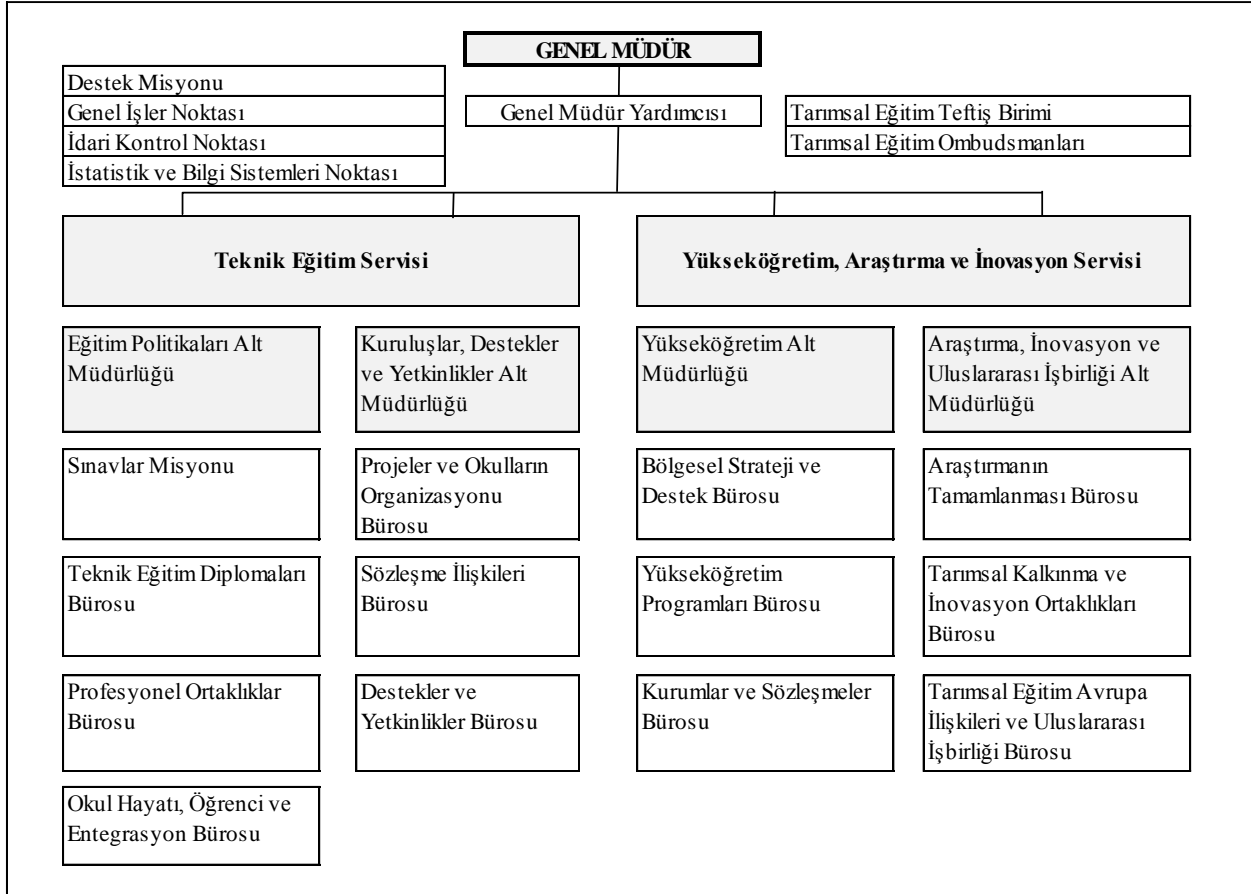
Genel Müdürlük ayrıca Ulusal Gıda Konseyi (*Conseil National de l'Alimentation, CNA*)'nin sekreteryasını da yürütmekte olup bu çerçevede Konsey başkanınca ele alınan toplantı ve işlerin organizasyonu ve izlenmesinden sorumlu olmanın yanı sıra CNA tarafından kurulmuş çalışma gruplarını da takip eder. Servisin bünyesinde bulunan, Veteriner ve Bitki Sağlığı Uzmanlığı Departmanı ise, gıda güvenilirliği ve kalitesine yönelik olarak, taşra servislerinde konumlandırılmış bir ağ olup Genel Müdürlüğün uzmanlık alanının taşra servisleri ile koordinasyonunu sağlamaktadır.

III- Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü (DGER)

Fransa'da tarımsal eğitim (gerek orta öğretim gerekse yükseköğretim düzeyinde) MAAF'ın sorumluluk alanında bulunmakta olup Bakanlık, ulusal eğitim sisteminden sonraki en büyük eğitim ağını oluşturmaktadır. Yükseköğretim alanında, 7'si devletle sözleşmeli 19 yükseköğretim kurumu, ortaöğretim alanında ise 200'ü kamu, 600'ü özel olmak üzere 800 ortaöğretim kurumundan oluşan bir eğitim ağı MAAF'a bağlıdır.

Tarımsal eğitim ve araştırma alanında Bakanlığın görevlerini de Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğü (*la Direction Générale de l'Enseignement et de la Recherche, DGER*) yerine getirmektedir. DGER'in organizasyon yapısı Şekil 1.2.4'te verilmektedir.

Şekil 1.2.4. Eğitim ve Araştırma Genel Müdürlüğünün Yapısı

(MAAF, 2014b)

Görevlerini düzenleyen ilgili Karar'a göre DGER bünyesindeki servisler ve görevleri şu şekildedir (Anonymus, 2008d):

Teknik Eğitim Servisi (Service de l'enseignement technique)

Taşra servisleri, yerel otoriteler, mesleki kuruluşlar, özel eğitim federasyonları ile diyalog halinde, tarımsal teknik eğitim politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasından sorumludur. Taşra servisleri ile diyalogu organize eder, yerel kamu kuruluşlarının tarımsal eğitimle ilgili tüm faaliyet ve görevlere katılımını sağlar. Servisin bünyesindeki Eğitim Politikaları Alt Müdürlüğü (*Sous-Direction des politiques de formation et d'éducation*), tarımsal eğitim alanındaki politikalardan sorumlu birimdir. Bu kapsamda, birimin, eğitim politikalarının belirlenmesi, kamu ve özel teknik okulları için pedagojik rehberlerin

hazırlanması ve eğitim faaliyetlerinin belirlenmesi, genel, teknik ve mesleki tarımsal eğitime yönelik diploma, unvan, sertifika ve ulusal mesleki sertifika referanslarının belirlenmesi, sınavların yapılması ve bu belgelerin verilmesinin organize edilmesi gibi görevleri vardır. Kuruluşlar, Destekler ve Yetkinlikler Alt Müdürlüğü (*Sous-Direction des établissements, des dotations et des compétences*) ise tarımsal eğitimin organizasyonu ve bu eğitimleri sunan kamu ve özel kuruluşlara yönelik çalışmaları yürütmektedir. Mesleki eğitim alanında, 200 kamu ve 600 özel kurum bulunmakta olup yaklaşık 170.000 ortaokul öğrencisini yetiştirmektedir (Labarthe, 2014:9). Bu bağlamda birimin MAAF bünyesindeki kamu okullarının organizasyon ve yapısına yönelik faaliyetler ile tarımsal eğitim alanında bölgesel projelerin çerçevesinin belirlenmesi, tarım alanında mesleki eğitim veren yerel kamu kurumlarının yönlendirilmesi, koordinasyonu ve organizasyonunun izlenmesi görevleri bulunmaktadır. Öte yandan devlet ile sözleşmeli olan özel tarım okullarının izlenmesinden sorumludur.

Yükseköğretim, Araştırma ve İnovasyon Servisi (Service de l'enseignement supérieur, de la recherche et de l'innovation)

Fransa'da tarımsal yükseköğretim, Bakanlığın gözetimindeki 7'si devletle sözleşmeli 19 yükseköğretim kurumu vasıtasıyla yapılmakta olup bu ağın yaklaşık 150.000 öğrencisi bulunmaktadır. Bu bağlamda Servis, kamu tarımsal yükseköğretim kurumlarının gözetimi ve özel tarım yükseköğretim kurumları ile sözleşmelerin yönetiminden sorumludur. Bu çerçevede, bünyesindeki Yükseköğretim Alt Müdürlüğü (*Sous-Direction de l'enseignement supérieur*), tarımsal yükseköğretime ilişkin yasa ve düzenlemelerin hazırlanması ve uygulanmasının izlenmesi, Bakanlık adına yükseköğretim kamu kurumlarının gözetimi, bu kurumların personel ihtiyaçlarının belirlenmesi, Bakanlık ile özel yükseköğretim kuruluşları arasında sözleşme politikasının belirlenmesi ve uygulanması, yükseköğretimden sorumlu Ulusal Eğitim, Yükseköğretim ve Araştırma Bakanlığı (*Ministre de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, MENESR*) ile işbirliği içinde lisans ve lisansüstü tarımsal eğitim alanındaki politikaların yürütülmesi ve ulusal, Avrupa ve uluslararası düzeyde tutarlılığının sağlanmasıyla görevlidir. Öte yandan Araştırma, İnovasyon ve Uluslararası İşbirliği Alt Müdürlüğü (*Sous-Direction de la recherche, de l'innovation et des coopérations internationales*)'nün ise araştırma politikasının yönlendirilmesi ve uygulanmasının izlenmesi,

Bakanlığın yetki alanındaki konularda araştırma ve inovasyon konularının belirlenmesi, bu konuların, Bakanlığın politikalarında, araştırma kuruluşları ve fonlama ajanslarında değerlendirilmesinin sağlanması gibi görevleri vardır.

Genel Müdürlük bünyesinde ayrıca bir Destek Misyonu (*La mission de l'appui au pilotage et des affaires transversales*) bulunmaktadır. Bu Misyon, tarımsal eğitim alanında Genel Müdürlüğün ortak kaynaklarının yönetiminden sorumlu olup Genel Müdürlüğün, tarımsal eğitim modernizasyon stratejisine katkıda bulunmak, stratejik ve operasyonel idare için yardımcı araçlar oluşturmak, tarımsal eğitime ilişkin istatistik oluşturmak ve yayımını yapmak, dijital eğitim, açık ve uzaktan öğretim, yeni teknolojilerin kullanımı, eğitim kaynaklarının dağıtımını gibi unsurların geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak gibi görevleri bulunmaktadır. İdari kontrol yönetiminden sorumlu olan Misyon, Genel Müdürlüğün faaliyetlerinin performansının kontrolüne yönelik yöntem ve araçlar oluşturur, ulusal kurumlara ve yerel kamu tarım eğitim kurumlarına idari kontrollerinin organizasyonu için metodolojik destek verir. Misyon, Tarımsal, Veteriner ve Gıda Eğitim Ulusal Konseyi, Yükseköğretim ve Tarım Araştırmaları Ulusal Konseyi ve Tarımsal Eğitim Merkezi Teknik Komitesi dâhil olmak üzere danışma birimlerinin Sekreterliğini yürütmekte olup Genel Müdürlüğün tüm ortak kaynaklarının idaresinden sorumludur.

1.2.1.2. İdari Yapı

MAAF bünyesinde Genel Sekretere bağlı altı idari birim bulunmakta olup bunlar Finansal, Sosyal ve Lojistik İşler Servisi, Yasal İşler Servisi, İstatistik ve Planlama Servisi, İnsan Kaynakları Servisi, Modernizasyon Servisi ve Bilgi ve İletişim Delegasyonudur. Bakanlığın idari yapısı içinde doğrudan Bakana bağlı çeşitli kişiler bulunmaktadır. Bunlar Gıda, Tarım ve Kırsal Alanlar Genel Konseyi, Bakanlık Bütçe ve Muhasebe Kontrol Birimi, Savunma ve Güvenlik Yüksek Görevlisi, Kadın/Erkek Hakları Eşitliğinden Sorumlu Yüksek Görevli, Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Görevlisidir. Yüksek görevliler daha çok ulusal düzeydeki politikalara katkı sağlamak adına bir koordinasyon görevi yürütmektedirler. Örneğin her bakanlık kendi bünyesinde bir Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Görevlisi belirler. Bu kişi, idarenin ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejisine katkısını oluşturmak üzere

çalışmalar yapar, karşılık gelen eylem planlarının oluşturulmasını koordine eder, uygulanmalarını izler. Bakanlıklarda bulunan bu Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Görevlileri, Sürdürülebilir Kalkınma Bakanlığının belirlediği bir başkanın başkanlığında bir daimi komite oluşturmaktadır (Anonymus, 2003). Benzer şekilde Savunma ve Güvenlik Yüksek Görevlilerine, savunma ve güvenlikle ilgili konularda danışılmakta olup, bakanın önerisiyle atanmaktadırlar (Anonymus, 2015). Kadın/Erkek Hakları Eşitliğinden Sorumlu Yüksek Görevli de başbakanlığa bağlı ilgili yüksek konseyin üyeleri olarak her bir bakanlıkta yer alırlar (HCEFH, 2014). Bütçe ve Muhasebe Kontrol birimi de yine her bakanlıkta bulunmaktadır. Yüksek Görevliler (*hauts fonctionnaires*) kadrosu Fransız idari yapısında önemli bir yere sahiptir. Çok iyi eğitim almış ve mühendislik, hukuk, kamu yönetimi gibi alanlarda uzmanlaşmış olan bu kişiler hükümette yer alan ve bakanlıkların başında bulunan kişilere üst düzey personel olarak politika yapımına katkıda bulunmaktadırlar (Wilsford, 2009: 382).

Gıda, Tarım ve Kırsal Alanlar Genel Konseyi (Le Conseil Général de l'Alimentation, de l'Agriculture et des Espaces Ruraux, CGAAER)

2006 yılında kurulmuş olan bu Genel Konseyin görevi, Bakanlığın yetki alanlarındaki konularda kamu politikalarının oluşturulması, izlenmesi ve değerlendirilmesine katılarak Bakana görevlerini yerine getirmesinde yardımcı olmaktır (Anonymus, 2010). Kamu faaliyetlerinin modernizasyonu, merkez ve taşra servisleri ile kamu tesislerinin performansının ölçülmesi ve kamu kaynaklarının uygun kullanımının sağlanmasına katkıda bulunan Konseye Bakan başkanlık etmekte olup “Genel Teftiş ve Denetim”, “Ekonomi, Sektörler ve İşletmeler”, “Gıda ve Sağlık”, “Orman, Su ve Bölgeler”, “Araştırma ve Eğitim”, “Kamu Yönetimi ve Devletin Reformu”, “Sosyal, Uluslararası ve Diğer İşler” şeklinde bölümlere (*sections*) ayrılmıştır. Bünyesinde, su ve orman mühendisleri, veteriner halk sağlığı baş müfettişleri, tarım baş müfettişi ve donanımlarına binaen bazı proje yöneticileri ve uzmanlar bulunmaktadır. Konsey, yıllık çalışma programları ve faaliyet raporlarının yanı sıra düzenli olarak çeşitli yayınlar hazırlamaktadır. “Konseyin Mektubu” (*La lettre du CGAAER*) adlı aylık yayınlarda genellikle o ayın faaliyetleri, gerçekleştirilen son çalışma ve denetimler ile uzman değerlendirmelerinin özetleri yer almakta, “Tematik Yayınlar” (*cahiers thématiques*) da ise bir konu derinlemesine ele alınmaktadır (MAAF, 2012).

1.2.1.3.Konsej ve Komisyonlar

Fransa'da kamuda tarım alanında faaliyet gösteren çeşitli konsey ve komiteler bulunmakta olup bunlardan bir kısmı sadece MAAF bünyesinde, bir kısmı ise MAAF'ın yanı sıra çalışma alanına göre ilgili diğer Bakanlıkların da yetki alanına girmektedir. Bu konsey ve komitelerin temel fonksiyonu, politikaların oluşturulmasında bir danışma mekanizması olmalarıdır. Bakanlığın organizasyon yapısı içerisinde yer alan konsey ve komisyonlar şu şekildedir:

Ulusal Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Oryantasyon Konseyi (Conseil National d'Orientation de la Politique Sanitaire Animale et Végétale, CNOPSAV)

Hayvan ve bitki sağlığı politikası çerçevesinde 2012 yılında kurulmuş olan bir danışma birimidir. CNOPSAV'a, birinci ve ikinci sınıf sağlık tehlikelerin listesi, veterinerlik etiği kodunun hükümleri, hayvan ve bitki sağlığı ulusal sağlık acil durum planı ve bitki ve sağlık politikalarının oryantasyonu gibi konularda danışılmaktadır. Komite bir başkan, hayvan ve bitki sağlığı alanında birer uzman ve bir genel kuruldan oluşur. Komiteye, tarımdan sorumlu bakan veya onun temsilcisi başkanlık eder. Genel Kurul ise bitki ve hayvan sağlığı alanında Bakanlığın ilgili birimlerinden temsilciler ve ilgili dernek, konfederasyon başkanları gibi paydaşlardan oluşmaktadır. Birimin taşra ayağında, bölge ve illerde valilikler (*préfet*) bünyesinde Hayvan ve Bitki Sağlığı Politikası Bölgesel Oryantasyon Konseylerinin (*Le Conseil Régional d'Orientation de la Politique Sanitaire Animale et Végétale, CROPSAV*) bulunduğu görülmektedir (Anonymus, 2014a).

Ulusal Gıda Konseyi (Le Conseil National de l'Alimentation, CNA)

CNA bağımsız bir danışma kurulu olup gıda zincirindeki tüm aktörlerin bir araya gelip gıda ile ilişkili hususları tartıştığı ve politika önerileri sunan bir birimdir (Anonymus, 2014b). CNA, tarım, sağlık ve tüketici bakanlarının gözetimi altında, gıda politikasının tanımlanmasında bir danışma mekanizması olup ilgili konularda görüş belirtir, paydaşlar ve kamudaki karar vericiler için raporlar ve tavsiyeler hazırlar (MAAF, 2009; CNA, 2014a). Konsey 7 komite halinde (üreticiler, işleme ve dağıtım sektörleri, gıda hizmet sanayi, hazır yemek sağlayıcıları, tüketici ve kullanıcı birlikleri, tarım ve gıda işleme çalışanları, kalifiye

kişiler) 3 yıllık süreler için atanan 49 gönüllü üyeden oluşmaktadır. Kamu araştırma ve bilimsel değerlendirme kuruluşları ve ilgili bakanlıkların temsilcileri katılabilmektedir. Gerekli olması durumunda, kilit hükümet görevlilerinin de katılması talep edilebilir (CNA, 2014b).

Terminoloji ve Neoloji Uzmanları Komisyonu (La Commission spécialisée de terminologie et de néologie)

Devletin tüm birimlerinde kullanılan Fransızca dilini geliştirmek üzere kurulmuştur. Özel terminoloji alanlarında ihtiyaçların analizini gerçekleştiren bu komisyon, yeni terimler ve bu terimlerin tanımlarına ilişkin tavsiyelerde bulunur. Fransız Dili Kıdemli Görevlisi, Komisyon Başkanı, Sekreter ve Komisyondan oluşur (MAAF, 2013b).

Tarımsal Gıda ve Tarım Sanayileri Bakanlıklararası Delegasyonu (La Délégation interministérielle aux industries agroalimentaires et à l'agro-Industrie, DIIAA)

Birimin görevi, tarımsal gıda ve tarım sanayilerinin gelişmesine yönelik faaliyetlere önderlik etmek ve koordinasyon sağlamak, özellikle ihracat konusunda olmak üzere, tarımsal gıda ve tarım sanayii alanlarında politikanın belirlenmesinde hükümete yardımcı olmak, ilgili taslak metinleri hazırlamak ve gerekli görülen hususlarda ilgili bakanlara çalışmalar sunmaktır. MAAF ile sanayiden sorumlu Ekonomi, Sanayi ve Dijital İşler Bakanlığı (*Ministre de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique*) bünyesinde yer almaktadır. Başında bir Bakanlıklararası Delege bulunan Delegasyon, Delege Yardımcısı, Özel Kalem ve iki danışmandan oluşmaktadır (Anonymus, 2005).

1.2.2. Taşra Teşkilatının Yapısı

MAAF'ın taşra teşkilatından bahsetmeden önce genel olarak Fransa'da 2007 yılı itibarıyla başlamış olan RGPP reform sürecine ve bu süreç kapsamında merkezi hükümetin taşra teşkilatında gerçekleştirilen değişikliklere bakmak, Bakanlığın bölge ve illerde nasıl organize olduğunu anlamak açısından faydalı olacaktır.

RGPP, Temmuz 2007 itibarıyla çalışmaları başlanmış olan merkezi hükümetin reform sürecidir. Bu revizyonun üç önemli amacı, kullanıcılara sunulan hizmetleri geliştirmek, kamu harcamalarını daha rasyonel hale getirmek ve merkezi hükümetin insan kaynakları yönetimini modernize etmektir. Bu reform sürecini özgün kılan nokta, yalnızca maliyeti azaltmaya yönelik olması değil aynı zamanda kalite unsurunu öne çıkarması ve hükümeti daha atik kılma amacını taşımasıdır. Reformun bir diğer önemi de, başta insan kaynakları yönetimi olmak üzere kaynakların yönetimi konusunda oldukça katı, esnek olmayan, diğer bir deyişle, değişen kullanıcı talepleri ve teknoloji karşısında cevap verecek organizasyonel değişimler gerçekleştiremeyen bir yapı olarak bilinen Fransız modelinin reformu yönünde önemli bir adım olmasıdır (OECD, 2012: 17-24).

1.2.2.1.Bölgeler Düzeyinde Taşra Teşkilat Yapısı: Bölge Müdürlükleri

RGPP ile bölgelere kamu politikalarının yönlendirilmesi ve koordinasyonunda önemli bir yetki verilmiştir. Reform, bölgelerin kamu politikalarının yönlendiricisi ve uygulayıcısı olmasını, il düzeyinin ise merkezi ve bölgesel yönelimlerin yerel hizmete dönüştüğü ve uygulandığı birimler olmasını amaçlamıştır (Cole, 2011: 9). RGPP kapsamında bölgelerdeki birimler, bakanlıklara göre değil yeni bütçe kanununda tanımlanan görev ve programlar esas alınarak oluşturulmuştur (Cole, 2011: 12). Bunun sonucunda daha önce sayıları 23 olan ve Bakanlıklara göre organize olmuş olan bölge müdürlükleri, “Kamu Maliyesi”, “Gıda, Tarım ve Ormancılık”, “Kültür”, “Çevre, Arazi ve İskân”, “İşletmeler, Rekabet ve Tüketim, İşgücü ve İstihdam”, “Gençlik, Spor ve Sosyal Uyum”, “Akademi Rektörlüğü” ve “Bölge Sağlık Ajansı” olmak üzere 8 Bölge Müdürlüğü oluşturulmuştur. Bölge Valisi, kamu politikası misyonu çerçevesinde İl Valileri üzerinde otorite sahibidir. Bununla birlikte İl Valisinin güvenlik, kamu düzeni gibi çeşitli alanlarda genel yetkisi devam etmektedir. Bu Bölgesel Müdürlüklerin yanı sıra, Valiye, ilgili görevlerin yürütülmesinde Bölgesel İşler Genel Sekreteri (*Secrétariat général pour les affaires régionales, SGAR*) yardımcı olmaktadır (Vie-Publique.fr, 2010). Sektörel bütçeler bölge valilikleri tarafından, Bölgesel İdare Komitesinin önerileri ve İl Müdürlüklerinin talepleri doğrultusunda dağıtılmaktadır (OECD, 2012: 95).

Bölgeler düzeyindeki MAAF'ın taşra teşkilatının yapısı, gıda, tarım ve ormancılık alanlarında bölgesel ofislerin organizasyonu ve görevlerine ilişkin 2010 tarihli karar ile belirlenmiştir (Anonymus, 2005). MAAF'ın temel taşra servisi metropol Fransa'da Gıda, Tarım ve Ormancılık Bölge Müdürlükleri (*les directions régionales de l'alimentation, de l'agriculture et de la forêt, DRAAF*) olup 22 tanedir. Bakanlığın denizaşırı il ve bölgelerdeki taşra servisleri ise Gıda, Tarım ve Ormancılık Müdürlükleridir (*les directions de l'alimentation, de l'agriculture et de la forêt, DAAF*).

Kuruluşlarına ilişkin düzenlemeye göre DRAAF'lar, kırsal kalkınma alanında bölgesel, ulusal ve AB düzeyinde kırsal kalkınma politikasının belirlenmesi, uygulanması ve izlenmesine katkı sağlarlar. Bölgedeki tarım ve gıda endüstrilerine, tatlı su ürünleri yetiştiricilerine rehberlik ve destek sunar ve bölgesel tarımsal kalkınma programlarının geliştirilmesine katkıda bulunurlar. Bölgesel tarımsal kalkınma programlarının oluşturulmasına katkıda bulunurlar (Anonymus, 2005).

DRAAF'ler gıda politikasının uygulanmasından sorumlu olup bu çerçevede, gıda arzı ve yardımı ve kamu farkındalığının kalitesine yönelik tedbirlerin uygulanması görevleri bulunmaktadır. Bu çerçevede il düzeyindeki faaliyetlerin koordinasyonunu yürütmektedirler.

Bitki ve hayvan sağlığı alanında DRAAF'ler, bitki ve bitkisel ürünleri, hayvan ve hayvansal ürünler ve gıda kontrollerinin koordinasyonunu yürütmekte olup bu çerçevede resmi kontrollerin yapıldığı bölgesel laboratuvarlar ağını yönetmekte ve acil durum sağlık planlarının hazırlanmasını koordine etmektedir. DRAAF'lerin ayrıca pestisit dağıtım ve uygulanmasının kontrolü, ihracatçılara bitki sağlık sertifikası verilmesi, bitki koruma alanında iyi tarım uygulamalarına yönelik bilgi yayımı görevleri bulunmaktadır.

DRAAF'ler bölgesel orman politikasının uygulanmasından da sorumludur. Ormanların sürdürülebilir yönetimi ve biyolojik çeşitliliğin korunmasını da göz önünde bulundurarak kaynak mobilizasyonunun sağlanmakla görevli olan bölge müdürlükleri bu çerçevede, orman ve kereste sektörünün ekonomik organizasyonu ve yapısına ilişkin yönelimlerin ve tedbirlerin

belirlenmesine katkıda bulunur, orman ve orman ürünlerine ilişkin bölgesel komisyonun çalışmalarını hazırlar ve orman çoğaltım materyallerinin pazarlanmasının kontrolünü sağlar.

DRAAF'lerin istihdam alanında da çeşitli görevleri bulunmaktadır. Bölgesel düzeyde, tarım, gıda, ormancılık ve tatlı su yetiştiriciliği sektörlerinde istihdam politikasının belirlenmesi ve uygulanmasına katkıda bulunur.

DRAAF'ler MAAF'ın tarımsal teknik eğitim faaliyetlerinin içerik ve organizasyonuna yönelik görevlerinin bölgesel düzeyde yürütülmesinden sorumlu olan birimlerdir. Bu çerçevede, tarımsal teknik eğitim faaliyetleri düzenler, Bölgesel Tarımsal Eğitim Projeleri çerçevesinde ilk ve devam eğitimlerini yönlendirir, tarımsal teknik eğitim program ve kurslarının ulusal hedeflerle uygunluğunu sağlar, yıllık sınavlar düzenler, tarımsal eğitim kurumlarının faaliyetlerinin koordinasyonunu gerçekleştirir. Teknik eğitime katkı sağlayacak personel ve kurumların yönetiminden de sorumlu olan DRAAF'ler ayrıca, bölgesel düzeyde tarımsal yükseköğretime ilişkin politikaların belirlenmesi ve uygulanmasına katkıda bulunmakla görevlidir (DRAAF du Languedoc Roussillon, 2015).

DRAAF'lerin önemli istatistik görevleri de bulunmaktadır. Tarım, ormancılık, tarımsal gıda ve tarımsal çevre konularına ilişkin verileri toplar, özet ve istatistik analizler oluşturur ve yayımlar, ekonomik duruma ilişkin periyodik özetler oluşturur.

Yakın zamana kadar DRAAF'ler, bölgelerde Avrupa Kırsal Kalkınma İçin Tarım Fonu (EAFRD)'nun yönetiminden sorumlu olan birimler olmuşlar, bu çerçevede DRAAF'ler 2007-2013 EAFRD programının genel yönetimini üstlenmişlerdir. 2014 yılında ise EAFRD programının bölgeler düzeyindeki yönetimi bölgesel konseylere devredilmiştir (Europe en France, 2015). Öte yandan Fransa'da tarım alanında ödeme ajanslarından biri olan ve tarım ve balıkçılık sektörlerinde ulusal ve Avrupa fonlarının yönetimini üstlenmiş olan FranceAgriMer'in bölgelerdeki faaliyetleri DRAAF'ler tarafından yerine getirilmektedir. Bu kapsamda tüm izleme görevleri, ekonomik ve istatistik bilgilerin toplanması ve yardım başvurusu yapanlara gerekli teknik desteğin sağlanması DRAAF'ler tarafından gerçekleştirilmektedir (FranceAgriMer, 2015a).

1.2.2.2.İller Düzeyinde Taşra Teşkilat Yapısı: Bakanlıklararası İl

Müdürlükleri

RGPP çerçevesinde il düzeyinde çok önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu çerçevede il düzeyinde amaç merkez hükümetin görev eksenlerini yansıtmak değil, halk için geniş çaplı hizmetler sunan bir yapı oluşturmak olmuştur. Bu bağlamda en önemli yenilik, bulunan bakanlık il müdürlüklerinin tek bir çatı altında toplanarak Bakanlıklararası İl Müdürlüklerinin (*directions départementales interministérielles, DDI*) kurulması olmuştur. Bu müdürlüklerin, tek-duraklı hizmet anlayışı ile çok çeşitli görevlere sahip hükümet ofisleri olması amaçlanmıştır. Operasyonel olarak İl Valisine bağlı olan DDI'ler, bölgesel düzeyde belirlenen politikaların uygulayıcısı konumundadırlar (Cole, 2011: 13).

Bölgesel servislerin aksine, DDI'ler herhangi bir bakanlığa karşı sorumlu olarak yapılandırılmamışlar ve operasyonel bir bakış açısıyla il valisinin otoritesine bağlanmışlardır. Bu çerçevede 2010 itibarıyla illerde, kamu güvenliği hizmetleri ve kamu maliye hizmetleri dışında her ilde, ilin büyüklüğüne göre iki ya da üç Bakanlıklararası müdürlük bulunmaktadır (Anonymus, 2009). Bu İl Müdürlükleri şu şekildedir:

- **Kara İl Müdürlükleri ile Kara ve Kıyı İl Müdürlükleri** (*direction départementale des territoires, DDT; direction départementale des territoires et de la mer, DDTM*): Kıyı hattı olmayan iller için Kara İl Müdürlükleri (DDT), kıyı hattı da olan iller için ise Kara ve Kıyı İl Müdürlükleri (DDTM) şeklinde yapılandırılmışlardır. Bu birimler, daha önce ekipman, tarım ve kıyılarda deniz işleri hizmetleri sunan birimleri bir araya getirmiştir. İlgili yasaya göre bu birimler, bulunduğu illerin sürdürülebilir kalkınma politikaları (alan ve şehir planlaması, ulaştırma, su, doğal alanlar, orman alanları ve kırsal alanların ve kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi, çevre kalitesinin geliştirilmesi vb.) alanında yetkilidir.
- **Sosyal Uyum İl Müdürlükleri** (*direction départementale de la cohésion sociale, DDCS*): Genel olarak gençlik, spor hizmetleri ile önceki “sağlık ve sosyal işler müdürlüklerinin” sosyal parçasını bir araya getirmiştir. İlgili yasaya göre sosyal uyum politikaları ile gençlik, spor, topluluk yaşamı ve genel eğitim politikaları alanında yetkili birimdir.

- **Halkın Korunması İl Müdürlükleri** (*direction départementale de la protection des populations, DDPP*): Daha önceki veteriner hizmetler ile Rekabet, Tüketim ve Yolsuzluk İdaresini bir araya getirmiştir. İlgili yasaya göre halkın korunmasına yönelik politikalar alanında (ürün ve hizmetlerin kalite ve güvenilirliği, gıda hijyeni ve güvenilirliği, hayvan sağlığı ve beslenmesi, hayvanların izlenebilirliği vb.) yetkilidir.

400.000'den daha az nüfusa sahip illerde DDCS ve DDPP hizmetleri Halkın Korunması ve Sosyal Uyum İl Müdürlükleri (*direction départementale de la cohésion sociale et de la protection des populations, DDCSPP*) adı altında tek bir müdürlük bünyesinde toplanmıştır (La portail de la Fonction publique, 2015).

Bu bağlamda MAAF'ın görev alanına giren konuların il düzeyindeki koordinasyonu, DDI'ler tarafından sağlanmaktadır (Anonymus, 2009). Bakanlığın taşrada yaklaşık 36.000 çalışanı bulunmakta olup bunların yarısı tarımsal eğitim alanında faaliyet göstermektedir (MAAF, 2014c).

1.2.3. Fransa'da Tarım Alanında İlgili Kuruluşlar

Fransa'da tarım alanında faaliyet gösteren pek çok kamu kuruluşu bulunmaktadır. Bu kamu kurumlarından bazıları yalnızca MAAF'a bağlıyken, bir kısmı birden fazla Bakanlığa bağlı olup bir kısmı ise Bakanlıkların yanı sıra Ziraat Odaları Daimi Kurulu, Tarım Kooperatifleri Federasyonu gibi paydaşları da içermektedir. Bu kurumların bütçeleri de hangi kurumların himayesinde olduğuna bağlı olarak, bazen yalnızca MAAF, bazense ilgili diğer Bakanlıklarca finanse edilmekte olup ayrıca çeşitli vergilerden aldıkları pay, sundukları hizmetlerden elde ettikleri gelirler gibi kaynakları da vardır.

Bu kuruluşlardan MAAF'ın gözetimindeki ya da onunla çok yakından ilgili olan kuruluşlar ve görevleri şu şekildedir:

Ulusal Gıda, Çevre ve İş Sağlığı Güvenliği Ajansı (Agence nationale de sécurité sanitaire de l'Alimentation de l'Environnement et du Travail, ANSES)

Fransa'da tarımsal kamu teşkilat yapısı içerisinde kilit role sahip aktörlerden biridir. Esas rolü kamu politikalarına esas oluşturmak üzere sağlık risklerini değerlendirmek ve işçi ve tüketicilerin güvenliğini sağlamak olan ANSES, 2010 yılında Fransa Gıda Güvenilirliği Ajansı (AFSSA) ile Fransa Çevre ve İş Sağlığı Güvenliği Ajansı (AFSSET)'nin birleşmesiyle kurulmuş olup Sağlık, Tarım, Çevre, Çalışma ve Tüketici İşleri Bakanlıklarına karşı sorumlu olan bir kamu kurumudur. Ajansın, ülkenin 16 farklı alanında 11 referans ve araştırma laboratuvarı bulunmaktadır. İnsan sağlığı, hayvan sağlığı ve refahı ve bitki sağlığı alanlarını içeren pek çok alanda izleme, uzman değerlendirmesi, araştırma ve referans misyonları gerçekleştiren Ajansın çalışma alanları “gıda ve beslenme”, “hayvan sağlığı ve hayvan besleme”, “iş sağlığı”, “çevresel sağlık”, “veteriner ilaçları”, “bitki sağlığı ve koruma”, “bitki koruma ürünleri, biyositler ve gübreler”dir.

Gıda güvenilirliği alanında Fransa'da, risk değerlendirme ile risk yönetiminin birbirinden tamamen ayrıldığı benzersiz bir sistem bulunmaktadır. Risk değerlendirme ANSES tarafından yapılırken, risk yönetimi ise hayvan orijinli gıdalar için MAAF bünyesindeki DGAL'ın, hayvan orijinli olmayan gıdalar için ise Ekonomi Bakanlığı bünyesindeki Tüketim, Rekabet ve Dolandırıcılığın Önlenmesi Genel Müdürlüğü (DGCCRF)'nün sorumluluk alanında bulunmaktadır. Hükümet, ANSES tarafından sağlanan risk değerlendirmelerini göz önünde bulundurarak ilgili düzenlemeleri hazırlamaktadır.

Gıda ve beslenme alanında, ANSES, gıdalar ve içeriklerinin beslenme risk ve yararlarını ve içme suyu kalitesini değerlendirir, yeme alışkanlıklarını izler ve halk sağlığı hedefleri ve önerilerinin oluşturulmasına yardımcı olur. Ayrıca tanı metotları geliştirir, araştırma faaliyetleri gerçekleştirir ve uzman bilimsel değerlendirmeler sunar. Hayvan sağlığı ve hayvan besleme alanında Ajans, hayvan yemlerinin sağlık ve beslenme riskleri, kullanılan ürünlerin yararları, tedavi süreçleri ve hayvan temelli gıda maddelerinin tüketiminin insanlar için oluşturduğu riskler gibi konularda değerlendirmeler yapar. Veteriner tıbbi ürünler alanında da yetkili olan Ajansın bünyesindeki Ulusal Veteriner İlaçları Ajansı (ANVM) Fransa'da veteriner tıbbi ürünlerin risk değerlendirmesi ve yönetimi konusunda yetkili

otoritedir. ANSES ayrıca, piyasaya sunulmadan önce pestisit ve biyositleri de değerlendiren kuruluştur.

Ulusal Coğrafi ve Orman Bilgi Enstitüsü (Institut National de l'Information Géographique et Forestière, IGN)

Ekoloji, Sürdürülebilir Kalkınma ve Enerji Bakanlığı ile MAAF gözetiminde, ulusal arazinin kullanımı ve ulusal orman kaynakları daimi envanterini güncellemekle görevli olup ilgili tüm tasvirleri (coğrafi bilgi altyapıları, haritalar vb.) oluşturur, yayımını yapar ve arşivler.

Fransa Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Teşviki Ajansı (Agence Française pour le Développement et la Promotion de l'Agriculture Biologique, AgenceBio)

MAAF ile Ekoloji, Sürdürülebilir Kalkınma ve Enerji Bakanlığı, Ziraat Odaları Daimi Kurulu (*Assemblée permanente des chambres d'agriculture, APCA*), Tarım Kooperatifleri Federasyonu (Coop de France), Biyolojik Tarım Ulusal Federasyonu (FNAB) ve Bio İşletmeler Ulusal Sendikasını (Synabio) bir araya getiren bir kamu çıkar grubudur. Ajansın, organik tarım ve ürünleri ile bunların çevresel, sosyal ve toprağa etkileri hakkında iletişim ve bilgilendirme sağlamak, paydaşlar arasında diyalogu kolaylaştırmak, sektörün yapılanmasına ve pazar geliştirilmesine katkıda bulunmak gibi misyonları vardır.

Ulusal Menşe ve Kalite Enstitüsü (Institut National de l'Origine et de la Qualité, INAO)

MAAF'a bağlı bu Enstitü, Fransa'nın resmi menşe ve kalite tanımlama işaretlerine (IGP, kırmızı etiket, TSG, organik tarım vb.) tabi ürünlere ilişkin politikaların uygulanmasından sorumludur.

Denizötesi Toprakların Tarımsal Ekonomisinin Geliştirilmesi Ofisi (Office de Développement de l'Economie Agricole d'Outre-mer, ODEADOM)

Fransa'nın denizötesi topraklarının sürdürülebilir tarımsal ekonomik kalkınması, özellikle de ticarete rekabet edebilirliklerini korumak amacıyla kurulmuştur. Ofis MAAF ile Denizaşırı Topraklar Bakanlığının himayesi altındadır.

Ulusal Tarım ve Deniz Ürünleri Kurumu (Établissement National des Produits de l'Agriculture et de la Mer, FranceAgriMer)

Devletin gözetiminde ve MAAF ile işbirliği içinde, tarım ve deniz ürünlerini geliştirmek, piyasalara ilişkin bilgi sağlamak ve bu sektörlerle yönelik ulusal ve AB yardımlarını yönetmekle görevlidir. Bu çerçevede FranceAgriMer, piyasaları izler ve tarım ve balıkçılık sektöründeki operatörlere ekonomik uzmanlık sunar, 11 danışma komitesi aracılığıyla hükümet politikalarına yönelik bir diyalog ve danışma platformu sunar, bölgelerdeki üretici örgütlerinin işbirliğini teşvik eder, ulusal ve Avrupa piyasa düzenlerine yönelik politikaları yönetir ve sektörlerin uluslararası alandaki varlıklarını artırmaya yönelik teknik işbirliklerine katkıda bulunur. Bunların yanı sıra, tarım ve balıkçılık sektörlerinde ulusal ve Topluluk yardımlarının idaresini üstlenmiş olup Fransa'da tarım alanındaki dört ödeme ajansından biridir.⁶ Bu çerçevede OTP ve Ortak Piyasa Düzenleri kapsamında Avrupa yardımlarını yönetir ve Ortak Balıkçılık Politikası (OBP)'ye uyumun sağlanmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirir. Kurum aynı zamanda tarım ve balıkçılık sektörlerinin geliştirilmesine yönelik ulusal yardımların da yönetiminden sorumludur (FranceAgriMer, 2015b). Kurumun bölgelerdeki faaliyetleri DRAAF'ler tarafından yerine getirilmekte olup bu kapsamda tüm izleme görevleri, ekonomik ve istatistik bilginin toplanması ve yardım başvurusu yapanlara gerekli teknik desteğin sağlanması DRAAF'ler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Ulusal Orman Ofisi (Office National des Forêts, ONF)

MAAF ile Ekoloji, Sürdürülebilir Kalkınma ve Enerji Bakanlıklarının gözetiminde, kamu ormanlarının yönetiminden sorumludur.

⁶ Diğerleri ASP, ODEADOM ve ODARC (*L'Office du Développement Agricole et Rural de Corse*)'tir.

Tarım Bakanlığı Personel Formasyon Ulusal Enstitüsü (Institut National de Formation des Personnels du Ministère de l'Agriculture, INFOMA)

Gıda, tarım ve balıkçılık alanında bölge ve il müdürlüklerinde çalışan teknik ve idari personelin mesleki ilk ve devam eğitimlerini sağlayan bu kurum, iç sınavlar ve uzmanlık değişimine ilişkin hazırlıklar yapmak, yüz yüze veya uzaktan devam eğitimi faaliyetleri düzenlemek ile görevlidir.

Servisler ve Ödeme Ajansı (Agence de Services et de Paiement, ASP)

Kamu aktörleri adına, ulusal, Avrupa ve yerel düzeyde kamu politikalarının uygulanmasına katkıda bulunan bir kamu kurumu olup bu çerçevede Ajansın, kamu fonlarının idari ve mali yönetimi, kamu politikalarının geliştirilmesine teknik ve idari destek sağlanması ve kamu politikalarının izlenmesi ve değerlendirilmesi olmak üzere üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Ajans, 2009 yılında kurulmuş olup MAAF ile İşgücü, İstihdam, Mesleki Eğitim ve Sosyal Diyalog Bakanlığının ortak gözetimi altındadır. Ajansın idaresini yürüten Yönetim Kurulu, Devletin 12 temsilcisi ile kamu kurumları ve meslek kuruluşlarından 9 temsilciden oluşmaktadır. Başında kararname ile atanan bir genel başkan bulunmaktadır.

Ulusal Orman Mülkiyeti Merkezi (Centre National de la Propriété Forestière, CNFP)

CNFP, ulusal arazinin yaklaşık %20'sine tekabül eden 11 milyon hektarlık orman ve 3,5 milyon orman sahibine hizmet veren bir kamu kuruluşu olup faaliyetlerini MAAF ile yapılan anlaşma çerçevesinde gerçekleştirmektedir.

Fransa Ulusal At ve Binicilik Enstitüsü (Institut Français du Cheval et de l'Equitation, IFCE)

2010 yılında kurulmuş olup spor ve tarımdan sorumlu bakanlıkların himayesindedir. Ulusal, Avrupa ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren bu Enstitü, tüm atçılık sektörü için tek kamu kurumudur. Enstitünün, atçılık ve biniciliğe ilişkin bilgi aktarımı, binicilik ve yüksek düzey spor faaliyetlerinin teşviki ve atlara ilişkin izlenebilirlik ve enformasyonun sağlanması olmak üzere üç temel görevi bulunmaktadır. Enstitü, genetik, zooteknik, sosyoekonomik ve spor alanlarında amatör ve profesyonellere yönelik bilgi üretimi ve yayımı yapmaktadır. 30 üyeden oluşan bir bilim konseyi bulunmakta olup Konsey, Fransa'da atçılık alanında araştırma

çalışmalarının programlanması amacıyla araştırma takımlarını koordine etmekte ve araştırma projeleri finanse etmektedir (yılda 600.000 Avro). Bunların yanı sıra Enstitü, bünyesindeki Ulusal Binicilik Okulu (*L'Ecole Nationale d'Equitation*) ve Ulusal Devlet Haraları Meslek Okulu (*L'Ecole Nationale Professionnelle des Haras*) vasıtasıyla, atıcılık ve binicilik alanında eğitim sunmaktadır.

1.2.4. Fransa'da Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonu

Fransa'da tarım alanında resmi kontroller konusunda, tarım, ekonomi ve sağlıktan sorumlu bakanlıklar arasında bir yetki paylaşımı vardır. MAAF bünyesinde resmi kontrollerden sorumlu birim DGAL'dir. Bu Bakanlıkların bölge ve illerde birimleri bulunmakta olup resmi kontrol programları ve bütçe merkez düzeyde hazırlanmaktadır.

Fransa'da hayvan sağlığı alanında merkez yetkili otorite DGAL olup bölgelerde Tarım, Gıda ve Ormancılık Bölge Müdürlükleri (DRAAF) ve bünyelerindeki Bölgesel Gıda Servisleri (*Service Régional de l'Alimentation, SRAL*), illerde ise Halkın Korunması İl Müdürlükleri veya Halkın Korunması ve Sosyal Uyum İl Müdürlükleri (DDPP/DDCSPP'ler) ilgili faaliyetleri yürütmektedir.

Hayvan orijinli gıdalar konusunda, DGAL, birincil üretim, birincil kabuklu deniz ürünleri üretimi ve kesimhanelerdeki kontroller konusunda tek ve merkez yetkili otorite konumundadır. Benzer şekilde hayvanlar ve hayvan orijinli gıdaların ithalatı ile hayvan refahı alanlarında da yetkili otorite DGAL'dir.

Yem ve hayvan besleme alanında DGAL, çiftlikler, birincil üreticiler, ithalat, hayvan yemi üretiminde hayvansal yan ürün kullanan işletmeler ve hayvan yemi sektöründe izin ve kayda tabi olan diğer işletmelerin kontrollerini gerçekleştirmekte, Ekonomi Bakanlığı ise, bileşim, etiketleme ve istenmeyen maddeler konusunda üretim ve dağıtımda kontroller gerçekleştirmekte olup bu kontroller ilgili ürünler ilk kez piyasaya sunulduğunda gerçekleştirilmektedir.

Bulaşıcı Süngerimsi Beyin Hastalıkları (BSE) konusunda, epidemiyolojik denetimden DGAL sorumlu olup Ekonomi Bakanlığı da 2002 yılındaki BSE krizinden bu yana izlenebilirlik ve etiketlemenin uygun bir şekilde uygulanmasının sağlanması amacıyla bir kontrol planı oluşturmuştur. Hayvansal yan ürünler konusunda da Ekonomi ve Sağlık Bakanlıkları, DGAL ile birlikte mevzuatın oluşturulmasına katılmaktadır. Denetimler de DGAL ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Gıda hijyeni alanında birincil üretim düzeyindeki kontroller konusunda MAAF (DGAL) sorumlu iken, Ekonomi Bakanlığı, bitkisel ürünlerin pazara arzından nihai tüketiciye satıldığı noktaya kadar ve ayrıca işleme ve ithalat noktalarında kontrol faaliyetlerine müdahil olmaktadır.

GDO alanında, GDO izinleri için yetkili merkezi otoriteler Ekonomi Bakanlığı ve MAAF (bünyesindeki DGAL) olup çeşitlerin resmi kataloğa kaydından DGAL sorumludur. ANSES ve Biyoteknoloji Yüksek Konseyi (*Haut conseil des biotechnologies, HCB*) ise GDO içeren gıda ve yemlerin sağlık ve çevre risklerinin değerlendirilmesinden sorumludur.

Veteriner tıbbi ürünler (VTÜ) alanında mevzuat DGAL tarafından hazırlanmakta, ANSES bünyesindeki Ulusal Veteriner İlaçları Ajansı (ANVM) ise veteriner ilaçlarının pazara sunulmasına yönelik izinleri düzenlemektedir. Bitki koruma ürünlerinin piyasaya sunulması ve kullanımına ilişkin mevzuattan ve izinlerden DGAL sorumlu olup öte yandan sınıflandırma, etiketleme ve ambalaj konularındaki mevzuat ise MAAF, Ekoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Çalışma Bakanlığının sorumluluğundadır.

Bitki sağlığı alanında Fransa'da çeşitli faaliyetlerin yerine getirilmesi konusunda, çeşitli kuruluşlara bir yetki devri söz konusudur. Bu bağlamda, Zararlılarla Mücadele Bölgesel Federasyonları (*Fédérations régionales de défense contre les organismes nuisibles, FREDON*), DGAL'in yerine zararlılara ilişkin çeşitli zorunlu kontrollerin gerçekleştirilmesinden sorumludur. Bu görevlerin devri bölgesel düzeyde anlaşma yoluyla yapılmış olup FREDON tarafından gerçekleştirilen denetimlerin oranı bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Devredilen görevlerin yıllık planı Bakanlığın bölge

müdürlüklerindeki (DRAAF) ilgili birimler olan Bölgesel Gıda Servisleri (*Service Régional de l'Alimentation*) tarafından hazırlanmakta olup söz konusu planlar ziyaret edilecek tesis sayısı, sıklığı, süresi ve görevleri içermektedir.

Buna ilaveten, tohum ve fidelere yönelik bazı kontrol görevleri de DGAL tarafından, tohum ve fidelerin sertifikasyonundan sorumlu çeşitli kuruluşlara devredilmiştir. Bu çerçevede;

- FranceAgrimer asma çoğaltım materyalleri için,
- Meyve ve Sebze Mesleklerarası Teknik Merkezi (CTIFL) sertifikalı meyve materyalleri için,
- Tohum ve Fideler Ulusal Mesleklerarası Grubu Resmi Kontrol Servisi (GNIS-SOC) diğer tarımsal türlerin bitki ve tohumları için görevlendirilmiş olup bu görev devri bir anlaşma çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Bitki koruma ürünlerinin piyasaya sunulması (paketleme ve etiketleme de dâhil) alanında kontroller, DGAL ile Ekonomi Bakanlığının sorumluluğundadır. Kalıntılar konusunda ise, hasatta DGAL, pazarda Ekonomi Bakanlığı bitki orijinli gıdalardaki pestisit kalıntılarının kontrolünden sorumlu birimlerdir. Bitki orijinli gıdaların ithalatı konusunda ise Ekonomi Bakanlığı sorumludur (FVO, 2014a).

1.2.5. Fransa'da Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sisteminin Yapısı

Fransa'da Tarımsal Araştırma

Fransa'da tarımsal araştırma, başta MAAF ile MENESR gözetimindeki güdümlü araştırma faaliyetlerini yürüten kamu enstitüleri olmak üzere, bu enstitülerin yanı sıra, uygulamalı araştırmalar gerçekleştiren kar amacı gütmeyen özel araştırma enstitüleri ve özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir.

MENESR, ulusal araştırma ve inovasyon politikasının oluşturulması ve diğer ilgili bakanlıklarla birlikte uygulanmasından sorumludur. Ulusal Araştırma Stratejisi, MENESR'nin

koordinasyonunda, ilgili diğer bakanlıklar ve çeşitli diğer paydaşların katkıları ile MENESR tarafından oluşturulmakta ve konuya göre ilgili bakanlıklarla birlikte uygulanmaktadır.

MAAF, MENESR ile birlikte üç kamu araştırma enstitüsünün (INRA, IFREMER ve IRSTEA) gözetiminden sorumludur. Tarım alanında faaliyet gösteren çeşitli diğer kamu araştırma enstitüleri de bulunmakla birlikte (IRD ve CIRAD gibi), bu kurumlar Dış ve Avrupa İşleri Bakanlığının gözetimindedir. Ekoloji Bakanlığı da enstitülerden bazılarının araştırma politikalarının belirlenmesine katkı sağlamakla birlikte, herhangi bir gözetim yetkisi bulunmamaktadır (Bergeret, 2012: 170).

MAAF'ın, gözetiminden sorumlu olduğu enstitüler aşağıda yer almaktadır:

Ulusal Tarımsal Araştırma Enstitüsü (Institut National de la Recherche Agronomique, INRA)

1946 yılında kurulmuş olan enstitü MAAF ile MENESR gözetiminde faaliyet göstermektedir. Yayınlar bakımından INRA Avrupa'nın bir numaralı ve dünyanın ikinci sırada tarımsal araştırma enstitüsü olup güvenilir, besleyici gıda, rekabet edebilir ve sürdürülebilir tarım ve çevrenin korunması konularına odaklanmaktadır (Labarthe, 2014: 9). INRA, yaklaşık 870 milyon avroluk bütçesi, 8.300 çalışanı ve 13 araştırma departmanı ile Fransa tarımsal araştırma sistemi içerisinde lider bir role sahiptir.

Deniz Araştırmaları Enstitüsü (Institut français de recherche pour l'exploitation de la mer, IFREMER)

Tarım, Araştırma ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanlıklarının ortak himayesinde bulunan Enstitü, okyanus kaynaklarını anlamak, değerlendirmek ve geliştirmek ve toplamayı rasyonelleştirmek, su ortamını ve onu koruma yollarını anlamak ve sektörde sosyal ve ekonomik gelişmeyi amaçlamaktadır.

Çevresel ve Tarımsal Bilimler ve Teknolojiler Araştırma Enstitüsü (Institut national de recherche en sciences et technologies pour l'environnement et l'agriculture, IRSTEA)

MENESR ile MAAF'ın himayesinde bulunmaktadır. Fransa'da çevre araştırmaları konusunda önemli bir merkez olan Enstitü, çevre bilimleri ve teknoloji alanında kilit bir rol üstlenmekte olup doğa ve çevreye saygılı bir ekonomik ve insan gelişimine yönelik entegre çevre araştırmaları konusunda başarılı bir örnektir (SCAR, 2014a). Başlıca araştırma alanları su yönetimi, arazi kullanımı ve arazi yönetimi ve tarımsal teknoloji ve ekipmandır.

Araştırmaya yönelik kamu kaynakları, Bakanlıklararası Araştırma ve Yükseköğretim Misyonu (*La Mission Interministérielle Recherche et Enseignement Supérieur, MIREs*) tarafından dağıtılmaktadır. MENESR, MIREs çerçevesinde dağıtılan kamu kaynakları ve fonlara yönelik kararları hazırlamaktadır (Bergeret, 2012: 169-170). 2001 yılında yapılan bir düzenleme ile oluşturulmuş olan MIREs sisteminin amacı, yükseköğretim ve araştırmayı içeren ortak bir sistemle, bu alanda faaliyetleri bulunan altı bakanlığın harcamalarının koordinasyonunu sağlamaktır. MIREs bünyesinde 10 program bulunmakta olup bunlardan biri (Program 142) yükseköğretim ve tarımsal araştırma olup MAAF'ın sorumluluğundadır (OECD, 2014: 271).

Tarımsal araştırma ve eğitimin finansmanı hem kamu ve hem de özel kaynaklardan sağlanmaktadır. Kamu finansmanı büyük ölçüde MIREs'ten gelmekte olup Misyona yılda yaklaşık 10 milyar Euro ayrılmakta, bunun %8 kadarı tarımsal araştırma ve eğitim için kullanılmaktadır. Bu ayrılan finansman Tarım Bakanlığı da dâhil ilgili çeşitli Bakanlıklardan gelmektedir. Bu çerçevede, kamu araştırma enstitüleri (INRA, IRSTEA ve IFREMER gibi) kamu hizmetleri için devletten destek almaktadırlar. Tarımsal eğitim alanında ise hükümet, kamu eğitim kurumlarının finansmanının yanı sıra özel sektör yükseköğretim kurumlarını da desteklemektedir. Bölgesel ve il otoriteleri de (*Conseils Régionaux, Conseils Généraux*) tarımsal teknik eğitim ve tarımsal araştırmalara fon sağlayan diğer önemli aktörlerdir (Bergeret, 2012: 170-171).

Gerek araştırma kuruluşları gerekse tarımsal ve veterinerlik yükseköğretim kurumlarına ilişkin olarak politika, özellikle araştırma, hizmet tedariki ve ileri eğitim alanlarında özel finansmanı teşvik etmektir. Bu çerçevede fonlama ajansları rekabetçi ve tematik araştırma proje çağrılılarıyla proje bazlı çalışmalarını teşvik etmektedir. Özel sektörün Ar-Ge faaliyetlerini teşvik edici araştırma vergi indirimi gibi tedbirler alınmaktadır (Bergeret, 2012: 171).

Araştırma kuruluşları kendi araştırma programlarının oluşturulması konusunda geniş bir otonomiye sahiptir (SCAR, 2014a).

Uygulamalı araştırmalar alanında ise Tarım Teknik Enstitüleri (*Institutes Techniques Agricoles, ITA*) ve Tarım Sanayi Teknik Enstitüleri (*Instituts techniques agro-industriels, ITAI*) kilit aktörlerdir. ITA'lar Tarım Teknik Koordinasyon Birliği (*Association de Coordination Technique Agricole, ACTA*) altında, ITAI'ler ise Tarımsal Gıda Sanayi Teknik Koordinasyon Birliği, (*Association de Coordination Technique de l'Industrie Agro-alimentaire, ACTIA*) bünyesinde toplanmışlardır (Bergeret, 2012: 166). ITA'lar, kar amacı gütmeyen özel araştırma kuruluşları statüsündedir. ITA'ların statüsü her beş yılda bir MAAF tarafından, bir kalite prosedürü ve bağımsız komite değerlendirmesi neticesinde teyit edilmektedir. Faaliyetleri uygulamalı araştırma, bilimsel ve teknik inceleme, deney, inovasyon desteği, uzmanlık, teknik yardım ve bilgi transferini (eğitim ve yayım) içermektedir. Enstitü yönetim kurulları genel olarak çiftçi birlikleri temsilcilerinden oluşmakta olup başkanları çiftçilerdir (Labarthe, 2014: 10). ITAI'ler ise özellikle KOBİ'lere rekabet güçlerini ve performanslarını artırmak üzere ek hizmetler sunmak amacıyla oluşturulmuş merkezlerdir (SCAR, 2014a).

MAAF'ın paydaşlar arasındaki işbirliğini artırmaya yönelik çeşitli araçlar mevcuttur. Bunlar, teknik enstitüler, ziraat odaları, yükseköğretim kuruluşları ve kamu araştırma kuruluşlarını 3-5 yıllık sürelerle bir araya getiren “ortak teknoloji ağları” (*les réseaux mixtes technologiques, RMT*) ve “ortak teknoloji üniteleri” (*les unités mixtes technologiques, UMT*), organik tarım, su yönetimi vb. alanlarda tarımsal eğitimin, özellikle EPLEFPA çiftliklerinin, sürdürülebilir tarımsal uygulamaların oluşması ve yayılmasına katkıda bulunması amacıyla

oluşturulmuş olan “tematik ağlar”ve tarımsal eğitim, araştırma ve geliştirme alanlarında belirli bir coğrafyada bulunan yetenekleri bir araya getirmeyi amaçlayan “yetenek kümeleri” gibi araçlardır (Bergeret, 2012: 178-179).

Fransa’da Tarımsal Eğitim

Fransa’da yükseköğretim elit okullar (*grandes écoles*) ve üniversiteler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Üniversiteler MENESR’ye bağlıdır. Fransa’da 83 üniversite bulunmakta olup hiçbirinde ziraat fakültesi bulunmamakla birlikte bazı üniversitelerin tarım, çevre ve gıda programları bulunmaktadır (SCAR, 2014a). Tarımsal eğitim ise MAAF’ın sorumluluk alanında bulunmakta olup Bakanlık, ulusal eğitim sisteminden sonraki en büyük eğitim ağını oluşturmaktadır (Bergeret, 2012: 162). Bu çerçevede tarım alanında yükseköğretim, MAAF’a bağlı elit okullar (*grandes écoles*) ve veterinerlik okullarında verilmektedir.⁷

MAAF’a bağlı, 7’si devletle sözleşmeli 19 yükseköğretim kurumundan oluşan bir eğitim ağı mevcut olup yaklaşık 15.000 öğrencisi vardır. Bu kurumlar tarım, çevre, gıda, bahçe bitkileri ve ormancılık sektörlerinde mühendisler, uzman yöneticiler, öğretmenler, veterinerler ve peyzaj mimarları yetiştirmektedir (Bergeret, 2012: 162).

Ayrıca, yükseköğretim ve araştırma bağlarını kuvvetlendirmek amacıyla altı tarımsal ve veteriner araştırma ve mesleki yükseköğretim paydaşı (*INRA, CIRAD, AgroParisTech, Montpellier Supagro, AgrocampusOuest be Ecole Nationale Vétérinaire de Toulouse*), 2009 yılında, Tarım, Eğitim, Yükseköğretim ve Araştırma ve Dış ve Avrupa İşleri Bakanlıkları tarafından bir araya getirilerek Agreenium adlı bir konsorsiyum oluşturulmuştur. Bu konsorsiyum, önemli tarımsal yükseköğretim ve araştırma kuruluşlarının, yetenek ve çabalarını bir noktaya kanalize etmesine imkan sağlamıştır. Agreenium’un bir diğer önemli özelliği de sağladığı uluslararası bakış açısı olup çalışmalarını yalnızca ulusal sınırlar içerisinde değil, uluslararası düzeyde ve dış partner ve fonları da içerecek şekilde yapılandırmaktadır (Agreenium, 2015).

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. www.sup.chlorofil.fr.

Fransa’da tarımsal ortaöğretim alanında, 200 kamu kurumu ve 600 özel kurum bulunmakta olup yaklaşık 170.000 ortaokul öğrencisini yetiştirmektedir (Labarthe, 2014: 11). Yerel Tarımsal Eğitim ve Mesleki Eğitim Kamu Kurumları (EPLEFPA) olarak adlandırılan bu eğitim kurumları genellikle genellikle, devletçe yürütülen bir tarımsal genel ve teknik ortaokul (LEGTA), bir çırak eğitim merkezi (CFA), bir yetişkin tarımsal mesleki eğitim merkezi (CFPPA), bir çiftlik ve/veya gıda teknoloji atölyesi içermektedir (Bergeret, 2012: 162). Fransa’nın tarım alanında ortaokul öğretimi sunan ağı çok geniş olup tüm ülkeye yayılmıştır. Bu eğitim ağı yerel idareler ve MAAF tarafından finanse edilmektedir (SCAR, 2012: 67).

Fransa’da Tarımsal Yayın

Fransa’da 1960’lardan beri tarımsal danışmanlık servislerinin sağlanmasında ziraat odalarının önemli bir rolü olmakla birlikte, bu yaklaşım zamanla değişmiş olup bugün hizmetlerin devri ve sözleşme bazlı yaklaşıma doğru bir hareket görülmektedir (Labarthe, 2014: 14). Bugün tarımsal danışmanlık hizmeti sağlayıcılarına bakıldığında tedarikçilerin çeşitliliği ve çokluğu dikkat çekmektedir. Bu servisleri sağlayan başlıca aktörler, çiftçilere girdi tedarik eden veya tarımsal ürün satın alımı gerçekleştiren organizasyonlar, ziraat odaları, çiftçi birlikleri, sanayi ve özel danışmanlık şirketleridir (Labarthe, 2014: 16-20).

1.2.6. Fransa’da Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri

Fransa’da Tarımsal Sigorta Sistemi

Fransa’da tarımsal sigorta geleneği 19 yy. sonlarına dayanmaktadır. 1964’e kadar devletin finanse ettiği bir bitkisel ürün sigorta programı bulunmamaktadır. 1964 yılında, çeşitli kıtlık zamanları sonrasında bir Tarımsal Felaketler Ulusal Garanti Fonu (*Le Fonds national de garantie des calamités agricoles, FNGCA*) kurulmuştur (Enjolras et al., 2012: 7).

2010 yılı itibarıyla FNGCA’nın yerini Tarımsal Risklerin Yönetimi Ulusal Fonu (*le fonds national de gestion des risques en agriculture, FNGRA*) almıştır. Fonun finansmanı FNGCA’da olduğu gibi primlerden alınan %11’lik paydan oluşan kısım ile devlet finansmanından oluşmaktadır. İstisnai iklim olayları ve doğal felaketleri kapsayan bu fonun yönetimi hükümet tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, bir bölgede hükümet

tarafından bu tür felaketlerin olduğu beyan edildikten sonra, bu bölgede bulunan çiftçi, ilgili ürününün en az %30'u zarar görmüşse ve kaybı toplam üretiminin en az %13'ünü oluşturuyorsa bu Fona başvurabilmektedir (MAAF, 2013c).

Fransa'da sigorta edilebilir riskler ve sigorta edilemeyen riskler şeklinde bir ayırım bulunmakta olup, sigorta edilebilir riskler özel sektörün sunduğu sigorta olanaklarıyla, sigorta edilemeyen riskler ise FNGRA vasıtasıyla kamu tarafından karşılanmaktadır (MAAF, 2011). 2001 yılındaki deli dana hastalığı veya 2006 yılındaki kuş gribi hastalığı gibi büyük olaylarda hükümet istisnai finansal yardımlar da sağlayabilmektedir (Mahul ve Stutley, 2008: 81).

Genel olarak Fransa'nın tarım sigortası konusunda yaklaşımına bakıldığında, özellikle 2005 yılından itibaren bu alanda özel sektörün varlığını artırıcı bir yaklaşıma geçildiği görülmektedir. 2005 yılı öncesi sistemde, bir yanda kamu bir yanda da özel sektör birbiri ile rekabet etmeyen bir düzende yer almaktadır. Bu çerçevede sigorta edilebilir riskler özel sektör tarafından herhangi bir hükümet müdahalesi olmadan (ya da çok kısıtlı bir müdahale ile) karşılanmış iken, sigorta edilemeyen riskler ise FNGCA tarafından karşılanmıştır. 2005 reformları ile ilk kez, çiftçilerin sigortalara olan talebini artırmak ve özel sigortacıları daha geniş bir risk yelpazesi çerçevesinde hizmet sunmaya teşvik etmek üzere büyük ölçekli bir prim sübvansiyonu uygulamasına geçilmiştir (Chakir ve Hardelin, 2010: 7-9). Böylelikle sigorta şirketleri sübvansiyon sayesinde prim seviyelerini değiştirmeden risk kapsamını artırmışlardır. Çiftçiler de kendi kapsamlarını ve indirim düzeylerini belirleme esnekliğine sahip olmuştur (Enjolras et al., 2012: 7). Son olarak AB'nin CE 73/2009 sayılı Yönetmeliği, OTP fonlarının bitkisel ürün sigortasını sübvansiyonla desteklemesine olanak sağlamıştır. Böylelikle 2011 itibarıyla bitkisel ürün prim sübvansiyonunun %65'e ulaşması beklenmektedir. Bu düzenlemenin gelecekte daha fazla alanın sigortalanmasını sağlayacağı değerlendirilmektedir (Enjolras et al., 2012: 5). Bununla birlikte, hükümetin felaketler sonrası sunduğu ad-hoc programlar nedeniyle çiftçilerin sigortaya başvurmaya ihtiyaç duymaması ve son yıllarda kuraklıklar dışında büyük ya da tekrar eden felaketlerin olmaması gibi nedenlerle pazar hala küçüktür (Mahul ve Stutley, 2008: 79).

Fransa’da 2007 yılında tarım sigortaları sunan 14 sigorta şirketi bulunmaktadır. Bunlar arasında lider şirket Groupama olup %57 pazar payı bulunmaktadır. İlk üç sigorta şirketinin (Groupama, Axa ve Pacifica) pazar payı %75’tir. Dolu sigortası 19 yy. sonlarından beri sunulmaktadır. Diğer tek riskli bitkisel ürün sigortaları da mevcuttur. Bitkisel ürün sigortaları neredeyse tamamen sigorta acenteleri tarafından sunulmakta olup sigorta sahibi olmak isteğe bağlıdır. Fransa’daki tarımsal sigorta ürünlerinin pek çoğu sübvansede edilmemekle birlikte dolu sigortası yerel otoriteler tarafından %10’a kadar sübvansede edilebilmektedir (Mahul ve Stutley, 2008: 79-80). Sigorta edilebilir riskler içerisinde dolu tarihsel olarak sigorta şirketlerince kapsanan risk olmuş, en fazla bu riske maruz kalan fidan yetiştiriciliği için ise kısmen sübvansede edilmiştir (Capitan et al., 2011: 4). Hayvancılık alanında ise geleneksel hayvancılık ürünleri (kaza, ölüm vb.) mevcuttur. Bununla birlikte salgın hastalıklar sigorta kapsamı dışındadır. Hayvancılık sigortaları da büyük ölçüde sigorta acenteleri tarafından dağıtılmaktadır. Tarımsal reasürans⁸ da özel yerel reasürörler⁹ ya da özel uluslararası reasürörler tarafından yapılmaktadır (Mahul ve Stutley, 2008: 79-80).

Fransa’da Tarımsal Kredi Sistemi

Fransa’da tarım alanında kredilere ilişkin düzenlemeler MAAF’ın sorumluluğunda olup DGPAAT bünyesinde bir Krediler ve Garantiler Bürosu bulunmaktadır. Fransa Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığı kredi piyasasının tümüne ilişkin düzenlemelerden sorumlu olup Tarım Bakanlığı ise çiftçilere sübvansiyonlu krediler sağlanmasına ilişkin kararları almaktadır.

Bu çerçevede özel bankalar hükümetin sübvansede ettiği kredileri sunmaktadır (Jansson et al., 2013: 2-6). Tarım kredisi sağlayan önemli bir aktör olan Crédit Agricole (“Yeşil Banka” olarak da adlandırılmaktadır), 39 Bölgesel Tarımsal Kredi Bankasından oluşan bir kooperatif ve karşılıklı banka ağıdır (Creditagricole, 2014).

⁸ Reasürans, sigorta edilmiş riskin, belli bir kısmının veya tamamının yeniden sigorta edilmesidir. Sigorta şirketleri, teminat verdikleri rizikolarda büyük hasarların aynı zamana gelme ihtimaline karşı, hasar ödemelerinde zorlanmamak için reasürans (mükerrer sigorta) yaptırır.

⁹ Reasürör, reasürans işlemlerinde riski bu şekilde devralan şirkettir.

1.2.7. Fransa’da Tarımsal Örgütler

Ziraat Odaları

Kuruluşu 1920’lere dayanan ziraat odaları özellikle 1960’lı yıllardan beri tarım sektöründe önemli bir rol oynamaktadır. Her il ve bölgede bulunan ziraat odaları, tarım alanında çalışan ve/veya kırsal alanda yaşayan insanların devlete karşı bir sözcüsü konumunda olup aynı zamanda da çiftçiler ve tarımcılara yönelik hizmet sunma işlevi görmektedir. Tarım sektörünü ve kırsal alanları etkileyecek tüm büyük kararlarda ziraat odalarının görüşüne başvurulmaktadır (Chambres d’Agriculture, 2014). Fransa’da 114 bölge ve il ziraat odası bulunmakta olup tarım ve orman sektörlerinin çeşitli faaliyetlerinin tüm temsilcilerini içeren ve seçimle belirlenen yaklaşık 4.200 profesyonel tarafından yürütülmektedir (MAAF, 2013d). 7.800 çalışanı ile birlikte, her bir il ve bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunurlar. Ziraat Odaları, işletmelere, üretim, projeler, ekipman ve modernizasyon gibi konularda teknik danışmanlık ve eğitim hizmetleri sunarlar. Hayvan kimliklendirme ve soy kaydı işlemleri de ziraat odalarınca gerçekleştirilmektedir. Ziraat odaları ayrıca, gübre yönetiminden, bitki koruma ve toprak kalitesine, biyolojik çeşitliliğin korunmasından, tarım turizminin geliştirilmesine tarımın hemen her alanında sektörü güçlendirici faaliyet ve çalışmalar yürütmektedir. Tüm ziraat odalarını temsilen bir Ziraat Odaları Daimi Kurulu (APCA) bulunmaktadır (Chambres d’Agriculture, 2014).

Kooperatifler

Fransa’da 4 temel tür kooperatif bulunmaktadır: üyelerin kooperatifin ürün ve hizmetlerinin kullanıcısı olduğu kullanıcı kooperatifleri (tüketici, okul vb.); kredi kooperatifleri; işletme kooperatifleri (tarım, ulaştırma, denizcilik vb.); ve işçi kooperatifleri. Toplam kooperatif sayısı 21.000’dir. Tarımsal kooperatiflerin sayısı ise 2.900 olup üye sayısı 500.000’dir. Kredi Kooperatifleri içinde ise Crédit Agricole’un 6,5 milyon üyesi bulunmaktadır. Bünyesinde 2.540 yerel banka bulunmaktadır. Tarım alanında ayrıca, Tarımsal Materyallerin Kullanılması Kooperatifleri (*Coopératives d’Utilisation du Matériel Agricole, CUMA*) adlı özel bir tür kooperatif de bulunmaktadır. Bu kooperatiflerin amacı, kaynakları bir merkezde toplayarak tarım ekipmanı edinmek ve bunların çiftçiler tarafından ortaklaşa kullanılmasını sağlamaktır (Filippi, 2012: 14-15).

Fransa’da tarım alanında kooperatiflerin pazar payları son 10 yılda önemli derecede artmıştır. Tütün alanında pazarın tamamı, domuz eti alanında tamamı yakını (%94) kooperatiflere ait olup kooperatifler ayrıca tahıllar, şeker, kanatlı ve yem sektörlerine de pazarın yarısından fazlasına sahiptir. Öte yandan, süt ve süt ürünleri, şarap ve sebze meyve sektörlerinde kooperatiflerin pazar payları %30-55 arasında değişmekte olup bal ve ormancılık alanlarında da pazarın %20’si kooperatiflere aittir (Filippi, 2012: 15).

İç yönetim yapılarına bakıldığında, Fransa’daki kooperatiflerin çoğunun idaresinde bir idareciler kurulu ile bir profesyonel yönetim ekibi yer almaktadır. Her yıl üyeler genel kurula davet edilerek stratejik kararlar görüşülmektedir. Kooperatiflerin çok azı iki kurul şeklinde (yönetim kurulu ve gözetim kurulu) yapılanmıştır (Filippi, 2012: 27).

Birlikler

Fransa’da beş çiftçi birliği bulunmaktadır:

- Çiftçi Birlikleri Ulusal Federasyonu (*Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles, FNSEA*),
- Genç Çiftçiler Birliği (*Jeunes Agriculteurs, JA*),
- Köylülerin Konfederasyonu (*Confédération Paysanne, CP*),
- Kırsal Koordinasyon (*Coordination Rurale*) ve
- Aile Çiftçilerinin Korunması Hareketi (*Mouvement de Défense des Exploitants Familiaux, MODEF*).

Fransa’da ziraat odası seçimleri üretici birlikleri listeleri esas alınarak yapılmakta olup (ARC, 2013) devlet tarafından bu birliklere aktarılan para, ziraat odaları seçimlerindeki sonuçlara göre belirlenmektedir. FNSEA 20.000 yerel çiftçi birliğinden oluşmakta ve 320.000 civarında üyesi bulunduğu söylenmektedir. Aksini bildirmediği müddetçe her çiftçi FNSEA’nın üyesi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca 22 bölgesel federasyon, 34 il federasyonu ve 38 ürüne özel birlik (süt, buğday vb.) bulunmaktadır (Labarthe, 2014: 10-11).

2. HOLLANDA'DA TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPISI

2.1.Hollanda'nın İdari Yapısı ve Tarımsal Özellikleri

AB'nin kurucu ülkelerinden Hollanda 41.543 km² yüzölçümüne sahiptir. Topraklarının %20'si polder denilen denizden kazanılmış topraklar olup üçte ikisi su seviyesinin altında olan ülke toprakları geniş kapsamlı su kontrol projeleri ile korunmaktadır. Nüfusu 16,7 milyon olan Hollanda'da km² başına düşen 496 kişi ile dünyanın en nüfus yoğun ülkelerinden birisidir (Anonim, 2014a: 4).

Hollanda, Karayip'teki Aruba, Curaçao, Sint Maarten ile Avrupa kıtasındaki Hollanda'dan oluşmaktadır. Parlamento esasına dayalı anayasal bir monarşi olan Hollanda'da hükümet kral ve bakanlardan oluşmakta olup Kral devletin başıdır. Parlamento, Eyalet Konseyi üyeleri tarafından dört yıllığına seçilen 75 üyeli I. Meclis (Senato) ve halk tarafından gizli oy ve nispi temsil usulü ile yine dört yıllık süre için seçilen 150 üyeli II. Meclis'ten (Temsilciler Meclisi) oluşmaktadır.

İdari açıdan Hollanda, 12 eyaletten (*provincies*) oluşmaktadır.¹⁰ Her bir eyaletin başında bir Kral Vekili/Komiseri (*Commissaris van de Koning*), Limburg eyaletinin başında ise bir Vali (*Gouverneur*). Ayrıca her eyaletin dört yılda bir seçilen bir meclisi de vardır. Eyaletler belediyelere (*gemeenten*) ayrılmış olup 400'ü aşkın belediye bulunmaktadır. Bu çerçevede Hollanda merkezi hükümet, eyaletler ve belediyeler olmak üzere yerel yönetimlere dayalı ve üç katmanlı üniter bir devlet yapısına sahiptir. Ayrıca, 2010'a kadar Hollanda Antilleri olarak bilinen, Ekim 2010 itibariyle Karayip Hollandası adıyla, Hollanda bünyesinde özel belediyeler statüsünü alan Bonaire, Sint Eustatius ve Saba adaları bulunmaktadır.

Dünya Bankası 2013 yılı verilerine göre Hollanda'nın 2013 yılı tarımsal GSYH'si 11,8 milyar dolar olup tarımsal GSYH bakımından AB ülkeleri arasında yedinci sırada yer

¹⁰ Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen, Limburg, Overijssel, Utrecht, Zeeland, Noord Brabant, Zuid Holland, Noord Holland.

almaktadır. Tarımın GSYH içindeki payı ise %1,6'dır. Toplam işgücünün %2,5'i (180.590 kişi) tarım sektöründe istihdam edilmektedir (EC, 2014b). Tarım sektöründe çalışanların oranı az olsa da son derece mekanize tarım sektörü, gıda işleme sanayisi ve ihracat için önemli miktarda üretim gerçekleştirmektedir (Anonim, 2014a: 15).

Yüzölçümü bakımından küçük ve arazilerin yetersiz olduğu bir ülke olan Hollanda'da deniz ve bataklıklardan elde edilmiş araziler önemlidir (Anonim, 2014a: 17). FAO 2011 verilerine göre Hollanda'nın arazikaynakları, 1,8 milyon ha tarım alanı (%55,1), 365 bin ha ormanlık alan (%10,8) ve 1,1 milyon ha (%34,1) diğer alanlardan oluşmaktadır. Tarım alanları ise 1 milyon ha tarıma elverişli arazi, 816 bin ha mera ve otlaklar ve 36 bin ha uzun ömürlü bitkilerle kaplı arazilerden oluşmaktadır.

2013 yılında 33 milyar dolar olan tarımsal üretimin 17,9 milyar doları bitkisel üretim, 15,1 milyar doları ise hayvansal üretimdir.¹¹ AB patates üretimin %13,3'ü Hollanda tarafından gerçekleştirilmektedir (EC, 2014b).

Hollanda bahçecilik/çiçekçilik sektörü küresel düzeyde trend belirleyici nitelikte olup pazar liderliğine sahip bulunmaktadır. Sektördeki işletmeler ile Ar-Ge merkezleri çok yakın bir işbirliği içinde çalışmaktadır. Hollanda küresel kesme çiçek ve süs bitkileri ticaretinde ana merkez niteliğindedir (Anonim, 2014a: 17). Başta Amsterdam yakınındaki uluslararası bitki ve çiçek mezatı Aalsmeer olmak üzere, bazı önemli uluslararası ticari tarımsal mezatlar Hollanda'da bulunmaktadır (İBP, 2014b). Tarım ve çiftlik gereçleri, makine ve teçhizatı, tohumlama, seracılık, paketlenme ve tasarım teknikleri son derece gelişmiştir (Anonim, 2014a: 17).

Hayvansal üretiminin tarımsal üretimin hemen hemen yarısını oluşturduğu görülmektedir. Hollanda, yaklaşık 11 milyon ton yıllık süt üretimi ile dünya birincisidir; bu miktarın yarısı peynir üretiminde kullanılmaktadır (İBP, 2014b). 2013 yılı Eurostat verilerine

¹¹ Avrupa Komisyonu'ndan Avro olarak alınan tarımsal üretim verilerinin Dolar karşılığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), 2013 yılı, yıllık ortalama döviz alış kuru (1 Avro=1,33 Dolar) esas alınarak elde edilmiştir.

göre hayvan varlığına bakıldığında, yaklaşık 4 milyon büyükbaş, 1 milyon koyun, 400 bin keçi, 12 milyon domuz ve 95 milyon kanatlı cinsi hayvan bulunmaktadır.

Hollanda, et ve süt ürünleri üretiminde ve ihracatında önde gelen ülkeler arasında yer almaktadır. Et üretiminin yaklaşık % 49'u domuz, % 34'ü tavuk, % 15'i sığır ve çok az bir kısmı da koyun ve keçi etidir. Süt üretiminde ise, 2013 yılında 800 bin hektarlık alanda 1,6 milyon inek (geleneksel Hollanda inekleri olan FriesianHollands (FH), MaasRijnandIjssel (MRIJ) ve Groningen türleri), 19 bin mandıra çiftliği, yıllık 12,2 milyon ton süt, 793 bin ton peynir (%75'i ihraç edilmektedir), 137 bin ton tereyağı, 194 bin ton süt tozu üretimi gerçekleşmekte olup 5,3 milyar avroluk üretim değerine sahiptir. Arazilerin yarısına yakını süt ürünleri sektörü tarafından kullanılmaktadır. Hollandalı FrieslandCampina şirketi, dünyanın en büyük süt ürünleri şirketleri arasında 4. sırada gelirken, Hollanda-İngiliz firması Unilever de 10. sırada yer almaktadır (Anonim, 2014a: 19).

FAO 2013 verilerine göre, Hollanda'da değer bazında üretilen başlıca tarım ürünleri süt, domuz eti, tavuk eti, patates, sığır eti, yumurta, mantar, domates, kuru soğan ve şeker pancarıdır. Hollanda, kesme çiçek ve soğanlarının üretiminde ve açık artırmasında, süt ürünleri, kakao ve mantar üretiminde dünyada birinci sırada gelmektedir. Genellikle çiçek soğanları ve peynirleri ile bilinse de Hollanda çiçek, et ve et ürünleri, meyve ve sebze, bira, süt ürünleri, çikolata, nişasta türevleri ve tohum gibi ürünler de hem üretim de hem de dış ticaretinde önemli bir yere sahiptir (Anonim, 2014a: 17).

Balıkçılık ekonomide önemli yere sahip olup bu konuda, AB ülkeleri arasında, Danimarka, Fransa, İspanya ve İngiltere'den sonra gelmektedir (İBP, 2014b). Eurostat 2012 yılı verilerine göre, 2012 yılında 849 adet gemiden oluşan ve toplam tonajı 145.451 ton olan bir balıkçılık filosuna sahiptir. 2012 yılında, 391.198 ton balıkçılık, 45.954 ton su ürünleri üretimi gerçekleşmiştir.

Hollanda'da 72.340 işletme bulunmakta olup ortalama işletme büyüklüğü 25,9 ha'dır (EC, 2014b). Hollanda'da kişi başında düşen alan (0,2 ha) ve işletmeler küçük olsa da

kullanılan sermaye yoğun ve modern teknolojiler sayesinde önemli bir ihracatçı olmuştur (İBP, 2014b).

2011 yılı FAO verilerine göre Hollanda tarım ürünleri ihracatında Dünya’da ABD’den sonra ikinci sırada yer almaktadır. Avrupa’nın sebze ihracatının yaklaşık %30’u Hollanda tarafından yapılmaktadır. En önemli ihracat pazarları Almanya, Fransa ve İngiltere’dir (Anonim, 2014a: 17). Hollanda’nın 2013 yılında tarımsal ihracatı 106,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olup tarımsal ihracatın toplam ihracat içindeki payı %15,9’dur. Tarımsal ithalat ise aynı yıl için 69,2 milyar dolar olup toplam ithalat içindeki payı %11,7’dir (EC, 2014b).¹²

2.2.Hollanda’da Tarım Alanında Kamu Teşkilatının Yapısı

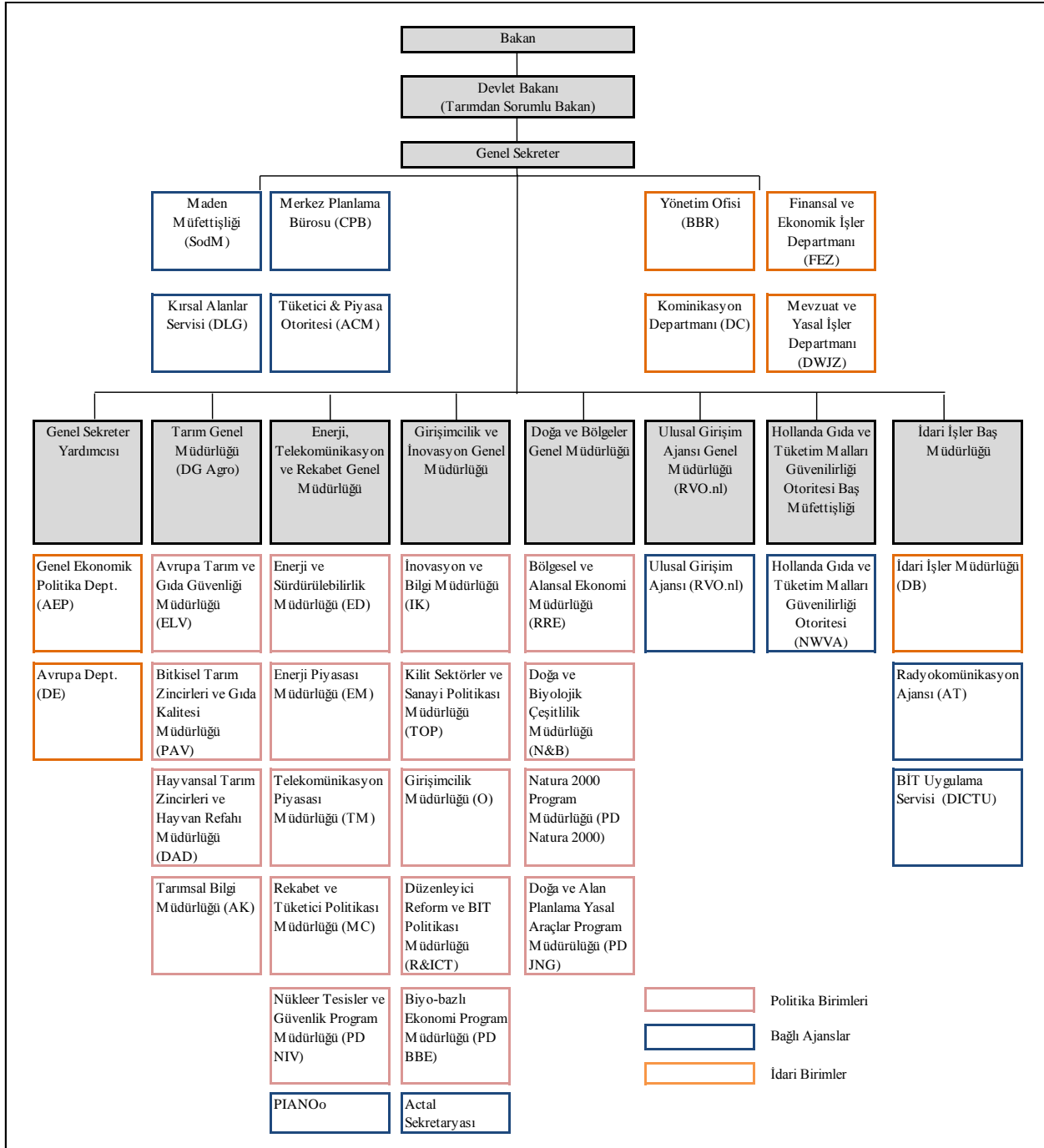
2.2.1. Merkez Teşkilatının Yapısı

Hollanda’da tarım alanındaki faaliyetler Ekonomik İşler Bakanlığının (*Ministerie van Economische Zaken, MEZ*) sorumluluğundadır. 1905 yılında Tarım, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı olarak kurulmuş olan Bakanlık, zaman içinde isim değişikliklerine uğramış, 1946 yılında Ekonomik İşler Bakanlığı olarak adlandırılmıştır. Ardından 2010 yılında bu Bakanlık ile Tarım, Doğa ve Gıda Kalitesi Bakanlığının birleşmesi sonucu Ekonomik İşler, Tarım ve İnovasyon Bakanlığı adını almış ve son olarak 2012 yılında adı tekrar Ekonomik İşler Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Lahey’de yer alan Bakanlık bugün ekonomi, sanayi, madencilik, ticaret, enerji politikası, tarım, balıkçılık ve turizm alanlarından sorumludur.

Bakanlığın mevcut yapısına ilişkin yasal çerçeve, 7 Aralık 2012 tarihli karar ile belirlenmiştir (Anonymus, 2012a). Bakanlığın genel yapısı Şekil 2.2.1’de verilmiştir. Bakanlığın başında bir bakan ve ona bağlı bir devlet bakanı (*Staatssecretaris*) bulunmakta olup aynı zamanda Tarımdan Sorumlu Bakan olarak adlandırılmaktadır. Bu kişilerin hemen altında Genel Sekreter (*Secretaris-Generaal*) yer almaktadır.

¹² Avrupa Komisyonu’ndan Avro olarak alınan ihracat ve ithalar verilerinin Dolar karşılığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), 2013 yılı, yıllık ortalama döviz alış kuru (1 Avro=1,33 Dolar) esas alınarak elde edilmiştir.

Şekil 2.2.1. Hollanda Ekonomik İşler Bakanlığının Genel Yapısı

(MEZ, 2014)

Hollanda'da ekonomiden sanayiye, madencilikten ticarete pek çok konunun tek bir Bakanlık bünyesinde ele alınmış olduğu görülmektedir. Diğer Bakanlıklar ise "Genel İşler", "Altyapı ve Çevre", "İçişleri ve Krallık İlişkileri", "Eğitimi, Kültür ve Bilim", "Dışişleri",

“Sosyal İşler ve İstihdam”, “Savunma”, “Güvenlik ve Adalet”, “Sağlık, Refah ve Spor” ve “Maliye” Bakanlıklarıdır. MEZ’in yapısının incelenmesinden, pek çok ülkede bakanlık olarak yapılmış olan tarım alanının bir Genel Müdürlük şeklinde yapılmış olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Bakana bağlı Devlet Bakanının “Tarımdan Sorumlu Bakan” unvanını taşıması, Hollanda’nın tarıma verdiği önemin bir göstergesi olarak düşünülebilir.

2.2.1.1. Teknik Yapı

Ana yapısına bakıldığında Bakanlığın, Genel Sekretere bağlı 4 politika odaklı Genel Müdürlük, 1 Girişimcilik Ajansı Genel Müdürlüğü, 1 Teftiş Müdürlüğü ve 1 İdari İşler Baş Müdürlüğünden oluştuğu görülmektedir. Aşağıda, bu birimlerden tarım ile ilişkili olanlar detaylı olarak ele alınmıştır.

Tarım Genel Müdürlüğü (DG Agro)

Tarım Genel Müdürlüğü (*Directoraat-Generaal Agro, DG Agro*), tarım, balıkçılık, bitki sağlığı ve bitki koruma, hayvan sağlığı ve refahı politikalarının oluşturulmasından sorumlu birim olup bu çerçevede Hollanda tarım ve balıkçılık sektörlerinin konumlarının güçlendirilmesi, tarımsal eğitim ve araştırma kalitesinin geliştirilmesi, bitki sağlığı politikasının yeterli düzeyde uygulanması ve iyi şekilde bitki koruma sağlanması, sürdürülebilir tarım ve balıkçılığın teşviki ve hayvan sağlığı ve refahının korunmasından sorumludur.

Genel Müdürlük, ulusal, Avrupa ve küresel düzeyde yeterli ve sürdürülebilir gıda arzı ve gıda güvenliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmek, OTP ve OBP’nin şekillendirilmesi ve izlenmesine katkıda bulunmak gibi görevlere sahiptir. Ayrıca, OTP ve OBP’nin bir örnek ve AB mevzuatına uyumlu bir şekilde uygulanmasını izlemek ve koordinasyonu sağlamak ve Hollanda ekonomisinin lider sektörlerinden olan gıda, bahçe bitkileri ve çoğaltım materyalleri sektörlerini teşvik edecek çalışmalar gerçekleştirmekle görevlidir.

DG Agro bünyesinde 4 bölüm bulunmakta olup bu bölümlerin başında birer Müdür bulunmaktadır. Bu Genel Müdürlüklerin görevleri şu şekildedir:

Tarımsal Bilgi Müdürlüğü (Directie Agrokennis)

Tarımsal bilgi ve araştırma alanında bilginin yönetimi, bilgi kaynak ve araçlarının programlanması, bilginin yayım ve kullanımının teşviki ve tarımsal bilgi sisteminin işleyişinin teşviki görevleri bulunmaktadır.

Hayvansal Tarım Zincirleri ve Hayvan Refahı Müdürlüğü (Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn)

Hayvancılık ve balıkçılık sektörlerinin geliştirilmesinden sorumludur. Bu çerçevede, hayvancılık sektörünün sürdürülebilir gelişimini teşvik etmek, sürdürülebilir deniz, kıyı ve iç balıkçılığı ve sürdürülebilir su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik planlamalar yapmak gibi görevleri bulunmaktadır. Hayvan hastalıkları ve refahı alanında Müdürlük, çiftlik hayvanları ve evcil hayvanların refahının izlenmesi ve geliştirilmesi, hayvan hastalıklarının önlenmesi ve kontrolü ve uygun şekilde kriz yönetimi uygulanması ve veteriner hekimlik dâhil olmak üzere hayvan sağlığı alanındaki mesleklerin düzenlenmesinden sorumludur. Ayrıca, veteriner güvenliğinin izlenmesi ve bu alanda erken uyarı sisteminin işlerliğinin sağlanması görevi bulunmaktadır. Ticaret alanında ise Müdürlük, veteriner ürünlerine ilişkin ticaret anlaşmaları alanında adil bir rekabet ortamının sağlanması ve teşvik edilmesi ile Hollanda lehine bir ticaret pozisyonunun oluşturulmasından sorumludur. Birim, MEZ adına Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenilirliği Otoritesinin (NVWA), MEZ'in görev alanındaki hususlarda yerine getirdiği görevlerin koordinasyonunu yürütmektedir.

Avrupa Tarım ve Gıda Güvenliği Müdürlüğü (Directie Europees Landbouwbeleid en Voedselzekerheid)

Temel olarak Müdürlük, tarım alanında politika oluşturulmasından sorumludur. Bu çerçevede, gıda ve tarım ham maddeleri konusunda ulusal, Avrupa ve küresel politika oluşturma ve tarım ekonomisi, tarım zincirleri ve ulusal/uluslararası tarım sanayi alanlarında analiz ve politika oluşturma görevleri bulunmaktadır. Yine politika oluşturma işlevi çerçevesinde Müdürlüğün, yeni 2014-2020 OTP müzakereleri ve Hollanda'da uygulanma

seçenekleri de dâhil olmak üzere OTP konusunda politika oluşturma, yetki alanına giren konularda AB Konseyi için hazırlık çalışmalarını yürütme, Avrupa Komisyonunca icra edilen mali düzeltici tedbirlere maruz kalınmasını önlemek veya alınan tedbirleri azaltmak amacı ile OTP ve OBP'nin AB normlarına uygun bir şekilde uygulanmasını sağlama gibi görevleri bulunmaktadır.

Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü (Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit)

Bu müdürlük, bitkisel üretim ve bitki sağlığı, ayrıca gıda kalitesine yönelik olarak gıda, yem, veteriner ilaçları ve hayvansal yan ürünlerin güvenilirliği, gıda kalitesi ve israfi alanlarında politika oluşturmakla görevlidir. Bu çerçevede Genel Müdürlük, güvenilirlik alanında, bitki ve hayvan orijinli yem ve gıdalar, veteriner ilaçları ve hayvansal yan ürünlerin güvenilirliğine yönelik Avrupa düzenlemelerinin oluşturulmasına katkıda bulunur. Birim gıda kalitesi alanında, gıdanın çeşitli kalite yönlerine ilişkin şeffaflık ve enformasyonu teşvik etmek ve güvenilir ve iyi gıda için yeni teknolojiler alanında politika geliştirmekle görevli olup ayrıca gıda israfının anlaşılmasının ve önlenmesinin sağlanmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Bu politikaların yürütücü birimi ise genel olarak, detayları ilerleyen sayfalarda yer alan NVWA, bitki koruma ürünleri ve biyositlere ilişkin değerlendirme ve izin/onay işlemleri konusunda ise Bitki Koruma Ürünleri ve Biyosit Yetkilendirme Kurulu (CTGB)'dur. Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü, CTGB'nin gözetiminden sorumludur.

Müdürlüğün bitkisel üretim ve bitki sağlığı alanındaki görevleri ise Hollanda'nın rekabet edebilirliğini geliştirmek için bitkisel üretimde yüksek kalite ve yüksek düzeyde bitki sağlığı sağlanması, bitkisel üretim ve pazarlamada sürdürülebilir bitki korumanın sağlanması, gübre üretim, taşıma, muhafaza ve kullanımına yönelik Avrupa düzeyinde ve ulusal düzeyde politikaların geliştirilmesi ve uygulanması, bitkisel ürünler alanındaki ticaret anlaşmaları çerçevesinde adil bir ticaret ortamı sağlanması ve Hollanda'nın ticaret pozisyonunun geliştirilmesi, üretim zincirinde sürdürülebilirliği ve tarım sektöründe iklim değişikliklerine adaptasyonu sağlayarak ülkenin rekabet edebilirliğini geliştirmek ve Altyapı ve Çevre

Bakanlığı ile birlikte tarım sanayinin sera gazı emisyon taahhütlerine uyumlarının izlenmesi olarak sayılabilir.

2.2.1.2.İdari Yapı

İlgili kanunda bu birimler, Genel Sekreter Yardımcısına Bağlı Birimler (Genel Ekonomik Politika Departmanı ve Avrupa Departmanı), Yönetim Ofisi, Komünikasyon Departmanı, Mali ve Ekonomik İşler Departmanı, Mevzuat ve Yasal İşler Departmanı ve İdari İşler Departmanı olarak sıralanmıştır.

Bunlardan Genel Sekreter Yardımcısına bağlı birimlere kısaca değinmek gerekirse, Genel Ekonomik Politika Müdürlüğünün, Hollanda ekonomisine ilişkin makro-ekonomik trendler, istihdam ve sosyal güvenlik, kamu sektörü, hükümet finansmanı ve planlaması gibi alanlarda ne şekilde ve ne zaman müdahale edilmesi konularında analiz ve tavsiye sunmak, AB düzeyinde makro-ekonomik politika koordinasyonu, EU 2020 ve Ecofin toplantılarına katılım konuları da dâhil olmak üzere AB politikalarının genel ekonomik yönleri hususunda analiz ve tavsiye sunmak ve gerekli olduğu hallerde Hollanda ekonomisinin yapısal reformuna yönelik çalışmalar gerçekleştirmek ve Bakanlığın mali politikasının koordinasyonunun sağlanması gibi görevleri bulunmaktadır. Öte yandan yine Genel Sekreter Yardımcısına bağlı Avrupa Müdürlüğünün ise, Avrupa iç pazarının işleyişinin geliştirilmesi, Hollanda'ya verilen devlet yardımlarının yönetimi ve birimler arası koordinasyonunun sağlanması, bu çerçevede müzakerelerin koordinasyonu; ilgili AB Komisyonerleri, AB Başkanlığı, üye ülkelerden ilgili bakanlar ve diğer ilgili paydaşlarla irtibat içinde olunması; AB bütçe ve mali perspektifinin içerik ve sürecinin koordinasyonunun sağlanması görevleri bulunmaktadır.

2.2.1.3.Bağlı Servis ve Ajanslar

Hollanda'da merkezi hükümete faaliyetlerinde yardımcı olan servis ve ajanslar (*agentschappen*) bulunmaktadır. Bu ajanslar genel olarak bağlı oldukları Bakanlıkça belirlenen politikaların ve düzenlemelerin icrasından sorumlu yürütme birimleridir. Bu çerçevede faaliyetlere ilişkin nihai sorumluluk ilgili Bakanlığa ait olmaktadır (OECD, 2010: 132).

Bu noktada Hollanda'da kurumsal yapılanma alanında ajanslaşma olgusundan bahsetmek gerekmektedir. Hollanda'da yürütme fonksiyonlarının daha adem-i merkeziyetçi bir yapıya kavuşturulması amacıyla 1980'li yıllardan itibaren Otonom İdari Kuruluşlar (*Zelfstandig Bestuursorganen, ZBO*) kurulmaya başlanmıştır. “İlgili Kuruluşlar” başlığı çerçevesinde detaylarına yer verilmiş olan bu kuruluşlar kamu yararına yönelik bazı görevlerin yerine getirilmesi amacıyla kurulmakta olup herhangi bir Bakanlığın parçası olmaksızın, bağımsız karar alma yetkisine haiz birimler olmakla birlikte, faaliyet alanı ile ilgili olarak Bakanlığın dış kontrolüne tabidirler. Fakat zaman içinde ZBO'ların kontrolü ve yönlendirilmeleri konusunda Bakanlıkların yetkisinin kısıtlı kaldığı yönündeki tartışmalar nedeniyle, 1990'lar itibarıyla bu modele bir alternatif olarak “yürütücü ajans modeli” benimsenmeye başlanmıştır. 1994 yılında kabul edilen Maliye Kanunu (*Comptabiliteitswet*) ile bu yürütücü ajansların tahakkuk esasına dayalı muhasebe sistemi kullanmalarına imkân tanınmıştır. Fakat bunun için de bağlı olduğu bakanlık içerisinde ayrılmaması gerekmiş, böylece bu ajanslar, tüzel kişilikleri olmaksızın ve Bakanlığa karşı sorumlu olarak yarı otonom bir yapı kazanmışlardır. Yürütücü ajans modeli, özellikle ZBO'ların kontrolü ve yönlendirilmeleri konusunda Bakanlıkların yetkisinin kısıtlı kaldığı yönündeki tartışmaların olduğu bir ortamda önemli olarak görülmüştür. Bu yürütücü ajansların oluşması süreci bir “iç otonomizasyon” olarak tanımlanmıştır (Jann et al., 2008: 71-72). Amaç, bakanlığın bir takım yönetim kurallarının uygulanmamasına imkân tanıyan, fakat öte yandan da Bakanlığın sorumluluğuna kısıt getirmeyen bir uygulama oluşturmaktır (Van Oosterroom, 2002: 105). Bu çerçevede 1990'larda da sonuç odaklı yönetim anlayışıyla merkezi hükümetin verimliliğini artırmak amacıyla başlayan bu ajanslaşma dönemi çerçevesinde 1991-1998 yılları arasında 20'den fazla ajans kurulmuştur (Wollmann, 2003: 385).

Bu ajanslaşma sürecinin temelinde, faaliyetlerde etkinlik, verimlilik ve hizmet kalitesini geliştirmenin, politika oluşturma ile politika uygulamayı birbirinden ayırarak, idari otonomiye artırarak ve yürütmeyi politikadan ayırarak mümkün olabileceği düşüncesi yatmaktadır. Benzer şekilde politika oluşturma da yürütmeden ayrı tutulduğu zaman gelişeceği, böylece, Bakanlığın ana birimlerinin politika oluşturma rolüne odaklanabilecekleri argümanı mevcuttur (Kickert, 2001: 137). Kamu görevlerini müşteri odaklı ve etkin firmalar

gibi yerine getiren bu ajanslar, hem özel sektörün hem de kamu sektörünün niteliklerini bir arada taşıyan “hibrid organizasyonlar” olarak tanımlanmaktadır (Kickert, 2001: 148).

Genelde, ajanslaşmanın iki önemli gerekçesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki kamu sektörünün performansını geliştirmektir. Burada, açık bir şekilde belirlenmiş hedefleri olan ve bu çerçevede karar verme yetisi olan kuruluşların, çok çeşitli ve net olmayan hedefleri ve kısıtlı idari özgürlükleri olan kuruluşlara göre daha iyi performans sergiledikleri noktasından hareket edilmektedir. İkincisi ise karar verme sürecini politik müdahaleden ayırarak sistemi daha güvenilir kılmaktır (merkez bankaları, rekabet, sermaye piyasaları vb. alanlardaki düzenleyici otoriteler vb.) (Laking, 2005: 15). Öte yandan ajanlaşma, ajansa devredilen faaliyetlerinin idaresinin kaybı, hesap verilebilirliğin azalması ya da ortadan kalkması, personel alımı ve bütçe konusunda genel kurallardan kaçınma ortamı yaratması, hükümetin mali ve istihdam risklerine maruz kalma ihtimali ve politik patronaj ve yozlaşmaya fırsat yaratma durumu gibi çeşitli bakımlardan da eleştirilebilmektedir (Laking, 2005: 8). Bu nedenle, açık ve net bir kamu politika gerekçesi olmaksızın yeni ajanslar oluşturmak, dış yönlendirme ve kontrolün sağlanmasına yönelik doğru kural ve sistemleri oluşturmamak ve bu ajansları kendi kendini yönetebilecek kapasiteye sahip bir şekilde oluşturmamak, ajans oluşturma sürecinde mutlaka değerlendirilmesi gereken risklerdir (Laking, 2005: 15).

Sistemin işleyişine bakıldığında, ajanslar, bağlı oldukları Bakanlığın bir parçası olmakla birlikte farklı idari ve mali yönetim kurallarına tabidir. Gelir ve gider idaresi kendilerine ait olan bu ajansların sonuç-odaklı bir yönetim sistemi uygulamaları beklenmektedir. Ajansla bağlı olduğu bakanlık arasındaki ilişki önceden yapılan anlaşma çerçevesinde belirlenmektedir. Bu anlaşmalarda sunulacak hizmetler belirlenmekte ve ajans, bu hizmetlerinin ne kadarının gerçekleştirildiğinin hesabını vermektedir. Bakanlık, bünyesindeki ajansları, bu ajanslarla yaptığı sözleşmeler çerçevesinde belirlediği performans kriterlerine göre izlemektedir. Bakanlıklarının nakit/borç idaresi şeklindeki bütçe sunumları yerine bu ajansların bütçe sunumu performans ve maliyetler şeklindedir (Van Oosterom, 2002: 103 & 106). Bu ajansların parlamento ile doğrudan iletişimleri bulunmamaktadır. Parlamento ya bilgi sağlanması bütçe ile ve bağlı olunan bakanlığın yıllık raporuyla olmaktadır. Ajansın kontrolü, ya iç kontrol birimince ya da sorumlu bakanlığın emri ile harici

muhasebe uzmanları vasıtasıyla yapılmaktadır. Hollanda Sayıştay'ı mali yönetimin kalitesi ve hesap verilebilirliğin gözetimini yapmaktadır (Van Oosterroom, 2002: 116).

Ekonomik İşler Bakanlığına bağlı servis ve ajanslar, Merkez Planlama Bürosu, ICT Uygulama Servisi, Kırsal Alanlar Servisi (DLG), Maden Müfettişliği, Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenilirliği Otoritesi (NVWA), Ulusal Girişim Ajansı (RVO) ve Telekomünikasyon Ajansı'dır. Bu bağlı servis ve ajansların Genel Müdürlüklerden farkı, idari olarak MEZ bünyesinde olmakla birlikte birden fazla bakanlığa hizmet verebilmeleridir. Örneğin NVWA, hem MEZ'e hem de Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığına hizmet vermektedir. Aşağıda bu servis ve ajanslardan tarım ile ilgili olanlara değinilmiştir.

Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenilirliği Otoritesi (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, NVWA)

Yukarıda da bahsedilmiş olduğu üzere, MEZ'in yapısı içerisinde politika oluşturmadan sorumlu birimler (genel müdürlükler) ile politika uygulamadan, diğer bir deyişle politikaların yürütülmesinden sorumlu birimler (ajanslar) arasında bir ayrım bulunmaktadır. Bu çerçevede NVWA, MEZ bünyesinde insan ve hayvan sağlığını korumaya yönelik politikaların yürütücü birimi NVWA'dır.

NVWA, MEZ ile Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığı tarafından görevlendirilmiş olan bağımsız bir ajans olarak faaliyet göstermekte olup Ekonomi Bakanlığının idari sorumluluğunda yer almakta ve her iki Bakanlığa hizmet vermektedir. Amacı, insan sağlığı ve hayvan sağlığı ve refahını korumaktır. Otorite, ham materyalden işlemeye, nihai üründen tüketime tüm üretim zincirini kontrol etmektedir. Bu çerçevede Otoritenin üç önemli görevi bulunmakta olup bunlar gözetim, risk değerlendirme ve risk iletişimidir. Bunların yanı sıra kaza ve kriz yönetimi ve Ekonomi Bakanlığında politika tavsiyelerinde bulunma işlevleri de vardır (NVWA, 2014a).

Bakanlığın yapısını düzenleyen Karar'a göre Otorite, insan ve hayvan sağlığını korumak için gıda ve gıda olmayan ürünlerin güvenilirliğini sağlamak, bu çerçevede tarım, bahçe bitkileri, doğa, balıkçılık, hayvan sağlığı ve refahı, çevre, gıda güvenilirliği ve tüketici

ürünleri alanlarında kanun ve düzenlemelerin uygulanmasını sağlamak ve ilgili düzenlemelere neden uyulduğu ya da uyulmadığını daha iyi anlamaya yönelik bilgi toplama ve yayma ve analiz faaliyetleri gerçekleştirmekle görevlidir (Anonymus, 2012a). Gıda güvenilirliği alanında tüketiciler, iş dünyası, laboratuvarlar, Avrupa Komisyonu ve diğer ülkeler için irtibat noktası olan Otorite, Avrupa Gıda Güvenilirliği Otoritesi (EFSA) ile işbirliği içinde çalışır. Bitki sağlığı alanında Otoritenin, bitki sağlığını izlemek ve teşvik etmek, hastalık, zararlılar ve istenmeyen bitkilerin Hollanda’da ve dünyada yayılmasını önlemek ve bitkiler, hastalıklar ve zararlıların kontrolünün güvenli ve sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmesini teşvik etmek görevleri bulunmaktadır.

NVWA, OTP’nin izlenmesi konusunda koordinasyon birimidir ve OTP’ye yönelik kontrolleri gerçekleştirmekle görevlidir.

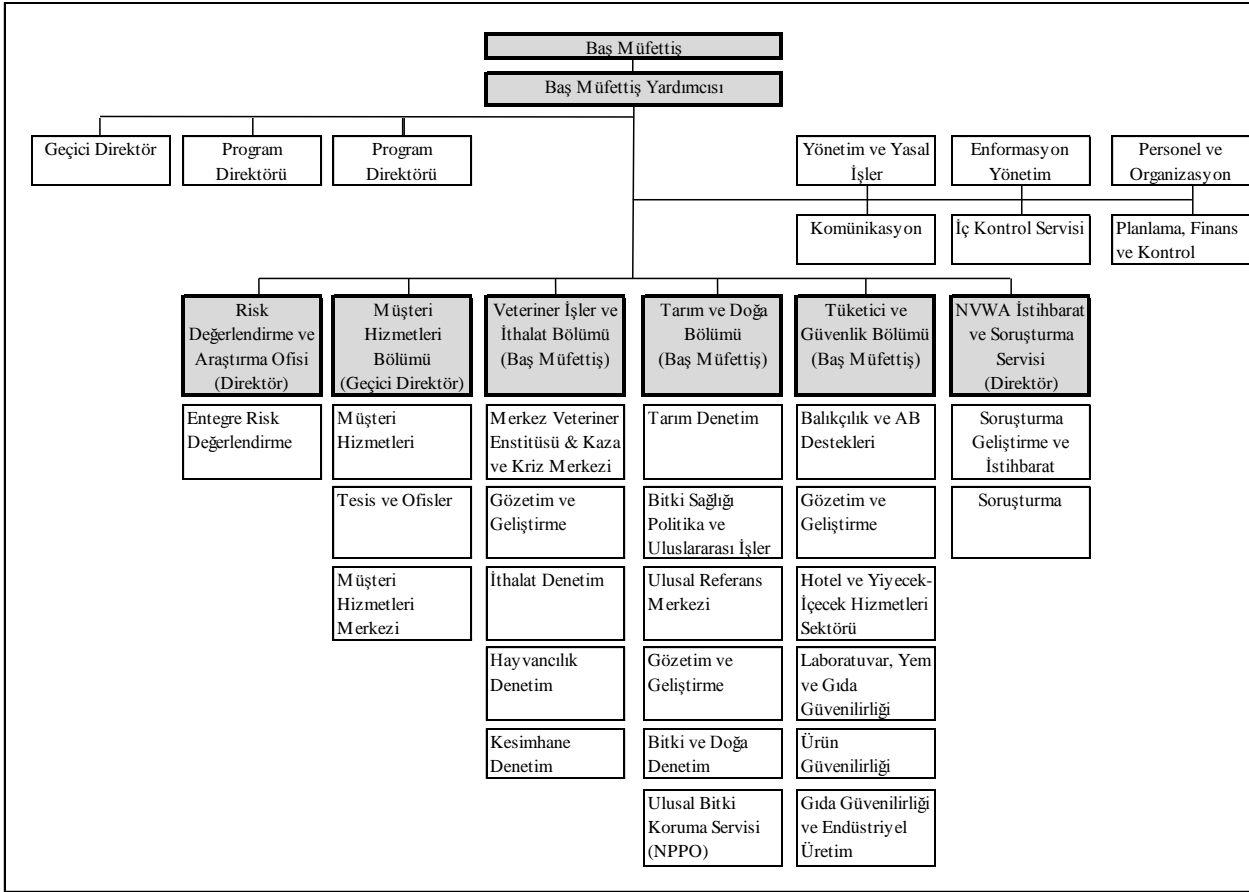
Hayvan Sağlığı ve Refahı Kanunu, Bitki Koruma Ürünleri ve Biyositler Kanunu, Hayvan Kanunu, Bitki Kanunu, Tarımsal Kalite Kanunu, Flora ve Fauna Kanunu ve balıkçılıkla ilgili düzenlemeler çerçevesinde muafiyet, onay, izin vermek, gerektiğinde bunları askıya almak veya geri almak, tedbir almak ve talimatlar hazırlamaya yetkili birim NVWA’dır. NVWA’nın ayrıca izleme ve denetim alanında yönetici ve uygulayıcılar için eğitim verme görevi de bulunmaktadır.

Görevlerine bakıldığında, bitki sağlığı alanında NVWA ile DG Agro Bünyesindeki Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğünün, hayvan sağlığı ve refahı alanında ise NVWA ile yine DG Agro bünyesindeki Hayvansal Tarım Zincirleri ve Hayvan Refahı Müdürlüğünün görevleri aynı gibi gözükmemekte ve bir konu ile ilgilenen iki ayrı birim varmış izlenimi vermektedir. Fakat burada tekrar dikkat çekmek gerekir ki DG Agro bu konularda politikaların oluşturulmasından, NVWA ise DG Agro bünyesindeki müdürlüklerce oluşturulan politikaların yürütülmesinden sorumludur.

Otoritenin başında bir Baş Müfettiş bulunmakta olup organizasyon yapısı Şekil 2.2.2’de yer almaktadır. Yapılanmasına bakıldığında NVWA’nın 3 temel birimden oluştuğu görülmektedir. Bunlar “Veteriner İşleri ve İthalat”, “Tarım ve Doğa” ve “Tüketici ve

Güvenilirlik” bölümleridir. Bünyesindeki Risk Değerlendirme ve Araştırma Ofisi (*Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering, BuRO*), Bakanlara gıda ve tüketici ürünleri güvenilirliği ve hayvan sağlığı ve refahı konularında tavsiyeler sunmaktadır. Ayrıca, özellikle organize ve uluslararası suçlar konusunda odaklanmış olan bir İstihbarat ve Teftiş Servisi (*NVWA-Inlichtingen- en Opsporingsdienst, IOD*) vardır (NVWA, 2013: 2). NVWA, her yıl gerçekleştirdiği faaliyetleri, o yıl için belirlenen görevlerin uygulanması çerçevesinde, NVWA yönetimine ve MEZ’e rapor etmektedir (FVO, 2014b: 7).

Şekil 2.2.2. Hollanda Gıda ve Tüketici Ürünleri Güvenilirliği Otoritesi (NVWA)’nin Yapısı

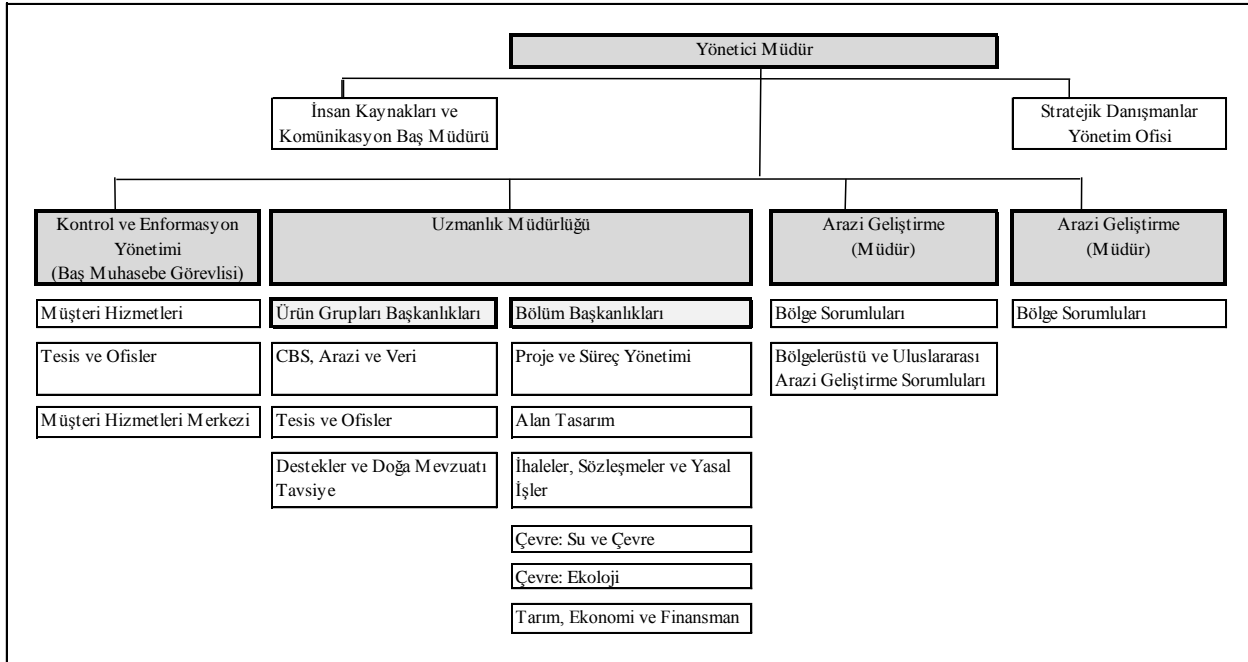
(NVWA, 2014b)

Kırsal Alanlar Servisi (Dienst Landelijk Gebied, DLG)

MEZ’e bağlı bu servis, hükümet, belediyeler, su idareleri gibi kamu alanındaki müşteriler için alan tasarım, planlama ve planların uygulanması alanlarında, süreç yöneticisi ve arazi aracısı olarak yasal arazi toplulaştırma faaliyetleri gerçekleştirmekte ve gözetimini

sağlamaktadır. DLG, özellikle Ekim 2013'e kadar AB Kırsal Kalkınma Programı çerçevesindeki fonların dağıtılmasına yönelik olarak ödeme ajansı olarak faaliyet göstermiş, ancak bu işlev daha sonra Ulusal Girişim Ajansına (RVO) devredilmiştir (DLG, 2014a).

Şekil 2.2.3. Kırsal Alanlar Servisi (DLG)'nin Yapısı

(DLG, 2014b)

DLG'nin, gerekli olduğu durumlarda Kamulaştırma Yasası çerçevesinde kamulaştırmaya ilişkin idari işlemleri yürütmek, kamulaştırma anlaşmalarında Hollanda Devletini temsil etmek gibi görevleri bulunmaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemleri (GIS Uzmanlık Merkezi) alanında çalışmalar da gerçekleştiren DLG, ayrıca görev alanlarında talep üzerine genel ve politikalara ilişkin tavsiyeler vermek ve politikalar, kaydedilen gelişmeler ve ilgili diğer hususlara ilişkin bilgi vermekle yükümlüdür (Anonymus, 2012a).

Ayrıca, DLG gözetiminde, Tarım Arazileri Yönetimi Bürosu (*Bureau Beheer Landbouwgronden, BBL*) adlı, tüzel kişiliğe sahip ve bağımsız bir “otonom idari kuruluş” (*Zelfstandig Bestuursorgaanen, ZBO*) bulunmakta olup Hollanda'daki “otonom idari kuruluşlar”a ilişkin daha detaylı bilgiye ilerleyen sayfalarda yer verilmiştir.

Hollanda Ulusal Girişim Ajansı (Rijksdienst voor Ondernemend Nederlands, RVO)

MEZ'in bir parçası olmakla birlikte diğer Bakanlıklara da hizmet vermektedir. Ajans, 2014 yılında NL Agency ve Dienst Regelingen adlı iki kuruluşun birleşmesinden oluşmuş olup girişimcileri sürdürülebilir, tarımsal, inovatif ve uluslararası işler gerçekleştirmeleri için teşvik etmekte, bu amaçla çeşitli fonlar sunmakta, iş ortakları bulmalarına yardımcı olmakta ve know-how ve ilgili yasal düzenlemelere uyum konusunda destek sunmaktadır (RVO, 2014). Ajans tarım alanında, OTP çerçevesinde akredite bir ödeme ajansı olarak faaliyet göstermek, hayvan ve arazi kaydını tutmak ve verileri diğer kamu ve özel kuruluşlar için erişilebilir kılmak, balıkçılık alanında AB düzenlemelerinin uygulanmasını sağlamak ve ulusal ve uluslararası balıkçılık kanun ve düzenlemelerini uygulamakla görevlidir (Anonymus, 2012a).

2.2.2. Taşra Teşkilatının Yapısı

Bakanlığa bağlı servislerin birden fazla şehirde ofisinin bulunduğu görülmektedir. Örneğin, merkez ofisi Utrecht'te yer alan NVWA'nın merkezi bir yapısı bulunmakla birlikte Echt, Eindhoven, Groningen, Wageningen, Yerseke, Zwolle ve Zwijndrecht'te ofisleri bulunmaktadır. DLG'nin de Utrecht, Arnhem, Lahey, Goes, Groningen, Leeuwarden, Roermond, Tilburg ve Zwolle'de ofisleri bulunmaktadır.

2.2.3. Tarım Alanındaki İlgili Kuruluşlar

Bu bölümde idari olarak MEZ'in yapısı içerisinde bulunmayan ve ona bağlı olmayan, bununla birlikte çeşitli faaliyetleri, ya bu Bakanlığın görevlendirmesi ile üstlenmiş ve bu nedenle de Bakanlığa rapor verme yükümlülüğü olan ya da Bakanlığa görevlerinin yerine getirilmesinde tavsiye niteliğinde destek veren kuruluşlara yer verilmiştir.

İlgili Otonom İdari Kuruluşlar

İlgili Otonom İdari kuruluşlar (*Zelfstandig Bestuursorganen, ZBO*), kamu yararına bazı görevlerin yerine getirilmesi amacıyla kurulurlar. Herhangi bir Bakanlığın parçası olmayan, bağımsız karar alma yetkisine haiz birimler olmakla birlikte, faaliyet alanı ile ilgili Bakanlığın dış kontrolüne tabidirler. Şubat 2007'den beri Bakanların ZBO'lar üzerindeki sorumluluk ve yetkileri genişletilmiştir. Bu çerçevede ilgili Bakanlık, ZBO'nun yöneticisini

atama, askıya alma ya da azletme, yöneticilerin maaşlarını belirleme gibi yetkilere sahiptir (Rijksoverheid, 2014). ZBO'ların görevleri, genel itibarıyla belirli bir faaliyet alanında mevcut düzenlemelerin tam olarak ve bağımsız bir şekilde, çoğunlukla bağımsız uzmanlar tarafından uygulanmasını sağlamaktır (lisans verme, kalite kontrol vb.). İlgili Bakanlık bu ZBO'ların yönetimi atamakta, genel talimatlar düzenlemekte ve bütçelerini onaylamaktadır. Bununla birlikte bu kuruluşların kararlarından Bakanlık sorumlu değildir (OECD, 2010: 132).

ZBO'lar özel bir kanunla oluşturulmuş kamu kurumu şeklinde ya da kamu yararına sözleşme ile faaliyet gösteren özel kurumlar şeklinde olabilirler. Uygulayıcı kurum (örneğin NVWA) ile belli bir ZBO arasındaki yasal ilişki yasal düzenleme ile belirlenir ve bu çerçevede uygulayıcı kurum ZBO'nun yıllık programını onaylamak ve tüm denetim raporlarını almak zorundadır (FVO, 2014b: 34).

Yürütme fonksiyonlarının daha adem-i merkeziyetçi bir yapıya kavuşturulması yönündeki girişimler ve bu çerçevede ZBO'ların kurulması 1980'lere dayanmaktadır. Özellikle de 1990 yılında Hollanda Sayıştay tarafından yayımlanan bir çalışmanın, gerek Bakanlıklara bağlı yürütücü ajanslar, gerekse ZBO'ların performanslarını daha iyi değerlendirmeye yönelik araçlar geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koyması üzerine, politikalar ile bu politikaların uygulanması arasındaki uyumun ve performansın değerlendirilmesi, politika-bütçe süreci açısından önemli bir araç haline gelmiştir. Bu çerçevede, ZBO'lar için performans göstergelerinin daha net biçimde belirlenmesi ve bu kuruluşların yıllık faaliyetlerini ve maliyetleri raporlamaları gibi uygulamalar önem kazanmıştır (Wollmann, 2003: 385-386).

Bakanlıkların ZBO'ların faaliyetlerine ilişkin hesap verme sorumluluğu kısıtlı olsa da ZBO'ların performansına ilişkin tüm iletişim, bağlı olduğu Bakanlık aracılığıyla yapılmaktadır. Bunların yanı sıra yürütücü ajanslar gibi ZBO'lar da çeşitli gayri resmi kanallar vasıtasıyla (ziyaretler, yıllık raporların sunulması vb.) Parlamento ile doğrudan iletişime de geçmektedirler (Jann et al., 2008: 178).

Bu çerçevede ilgili ZBO'lar şunlardır (BZK, 2014a).

Tarım Arazileri Yönetimi Bürosu (Bureau Beheer Landbouwgronden, BBL)

BBL, DLG bünyesinde tüzel kişiliğe sahip ve bağımsız bir birim olarak yer almaktadır. BBL, 1982’de kabul edilen Tarımsal Arazi Transferi Kanunu (*Wet Agrarisch Grondverkeer*) ile kurulmuş olup söz konusu kanun Hollanda’da arazi fiyatlarının düzenlenmesine yönelik hükümler içermektedir. BBL, kırsal alanlarda, özellikle doğa, tarım, rekreasyon, taşkınlardan korunma ve peyzaj konularında hükümetin hedeflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla arazi edinimi, geçici süre ile yönetimi ve taşınmaz mallar üzerinde tasarrufta bulunma (arazi ve bazı durumlarda binalar) konusunda temel birimdir. BBL’nin müşterileri başta 12 eyalet ve MEZ olmak üzere, Altyapı ve Çevre Bakanlığı, su kurulları, belediyeler ve hükümet birlikleridir. DLG müşterileri bir arazi edindiklerinde, bunu BBL adı altına koymaya karar verebilir. BBL yıllık olarak arazi kiralaması (leasing) de yapmakta olup talebi olanlar BBL’ye bildirimde bulunur. BBL de DLG gibi doğrudan Ekonomi İşler Bakanlığına hesap vermekte olup Bakanlığa arazi işlemleri ve ilgili yatırımların ortaya konduğu yıllık raporlar sunar (DLG, 2013: 4-6).

BBL’nin kendine ait çalışanı bulunmamaktadır. Bu bağlamda faaliyetleri DLG çalışanları ve bağımsız sertifikalı uzmanlar tarafından gerçekleştirilmektedir. BBL Müdürü aynı zamanda DLG’nin Genel Müdürüdür (DLG, 2013: 4-6).

Bitki Koruma Ürünleri ve Biyosit Yetkilendirme Kurulu (College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden, CTGB)

Görevi, bitki koruma ürünleri ve biyositlerin, uluslararası anlaşmalar ve yasalarda belirtilen kriterler uyarınca insanlar, hayvanlar ve çevre için güvenilir olup olmadığını ve bu ürünlerin etkinliğini değerlendirmektir. Yaptığı değerlendirmeleri baz alarak CTGB, ürünlerin Hollanda’da satılması ve kullanılması konusunda karar veren mercidir. Yarı otonom bir ajans olarak CTGB, Bitki Koruma Ürünleri ve Biyositler Kanununun uygulanmasından sorumludur. Söz konusu kanun “politika oluşturma” ile “uygulama” arasında kesin bir ayrım yapmaktadır. Bu çerçevede politika oluşturma Ekonomik İşler Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmekte iken, uygulanmasından ise CTGB sorumludur (CTGB, 2014). Bu kurulun gözetimi, MEZ

bünyesindeki Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir.

İçdeniz Balıkçılığı Odası (Kamer voor de Binnenvisserij)

İçdeniz kaynaklarından etkin ve sürdürülebilir bir şekilde yararlanılmasının sağlanması amacıyla balıkçılık haklarının kiralanması ve leasingine yönelik anlaşmaların yapılması ve lisans düzenleme izninin verilmesi alanında faaliyet göstermektedir (BZK, 2014b).

Bitki Çeşitleri Kurulu (Raad voor Plantenrassen)

Bitki ıslahçı haklarının verilmesi, tarım, ormancılık ve sebze çeşitlerinin Ulusal Bitki Çeşitleri Kütüğünde kaydının tutulması, adlandırması ve çeşit sahibi kuruluşların belirlenmesi ile görevli olup Hollanda'da bu faaliyetleri yürüten tek kuruluştur. Kuruluşa çalışmalarında, Naktuinbouw'un Bitki Çeşitliliği Ofisi destek olmaktadır (Raad Voor Plantenrassen, 2014).

Çiçek Soğanı Denetleme Servisi (Bloembollenkeuringsdienst, BKD)

Hollanda'daki tüm soğanlı bitkilerin kalite denetimlerini gerçekleştirmek üzere MEZ tarafından görevlendirilmiştir. BKD, soğanları, hem kalite hem de karantina infestasyonu bakımından onaylayan kuruluş olup aynı zamanda kalite denetimleri, ithalat-ihracat denetimleri ve laboratuvar testleri gerçekleştirmektedir (BKD, 2014).

Süt ve Süt Ürünleri Denetim Otoritesi (Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel, COKZ)

Hollanda'da üretilen süt ürünleri, yumurta ve kanatlı ürünlerinin güvenilirlik ve kalitesini garanti eden kuruluştur. Bu çerçevede özellikle AB hijyen düzenlemeleri göz önünde bulundurulmaktadır. COKZ süt ürünleri firmalarında denetimler gerçekleştirmekte olup bu denetimler EC sağlık işaretinin verilmesine temel teşkil etmektedir. Her bir süt ürünleri firmasının üretim yapabilmek ve piyasaya ürün sunabilmesi için onaylanmış olması gerekmektedir. Bu çerçevede COKZ, onaylı firmaların bir listesini yayımlamaktadır. Bu firmaların laboratuvarları da aynı şekilde onay denetimine tabi olup onlar için de bir liste yayımlanmaktadır. Daha önce Kanatlı, Yumurta ve Yumurta Ürünleri Denetim Kurumu (CPE) da bulunmakta iken görevleri 1 Temmuz 2012'den beri COKZ'nin ayrı bir departmanı olan

Hollanda Yumurta Denetim Otoritesi (*Nederlandse Controle Autoriteit Eieren, NCAE*) tarafından gerçekleştirilmektedir.

Kalite Kontrol Bürosu (Stichting Kwaliteitscontrolebureau, KCB)

KCB'nin temel görevi, taze meyve ve sebzeler, kesilmiş çiçekler ve saksı bitkileri ile süs bitkilerinin ithalat ve ihracat kalite denetimlerini gerçekleştirmektir. KCB ayrıca, Hollanda içerisinde ticareti yapılan taze meyve ve sebzelerin kalitesini de (perakende aşaması hariç) izlemektedir. Öte yandan, bitki sağlığı ihracat denetimlerinin yapılması ve bitki sağlık sertifikalarının düzenlenmesi yetkileri yukarıda bahsedilen NVWA'ya aittir. KCB ayrıca, Japonya, ABD ve Kanada gibi özel noktalara ihracat için numune alma ve izleme faaliyetleri de gerçekleştirmektedir (KCB, 2014).

Hollanda Tarımsal Tohum ve Tohumluk Patates Genel Denetim Servisi (Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Zaaizaad en Pootgoed Landbouwgewassen, NAK)

Tohum ve tohumluk patateslerin denetiminden sorumlu bu birim, Hollanda ihracat ürünlerinin yüksek kalitede olmasını temin etmek amacıyla tüm mevsimlerde uzman denetmenleri vasıtasıyla denetimler gerçekleştirmektedir. Gelişmiş bir laboratuvara sahip olan NAK'ın ayrıca bir araştırma bölümü ve bir de Test ve Kontrol Tesisi bulunmaktadır (NAK, 2014a).

Hollanda'nın şartları tohumluk patates üretimi için oldukça elverişlidir. 1600'den fazla tohumluk patates üreticisi 950.000 tondan fazla üretim gerçekleştirmekte olup bunun %70'i ihraç edilmektedir. Üreticiler tohumlukların kalitesinden sorumlu olup NAK çoğaltım materyalinin sağlık, saflık ve kalite bakımından gerekliliklere uyumunu denetlemektedir. 85 civarında denetmen 38.000 hektarlık alanda tohumluk patates denetimi gerçekleştirmektedir. Bunun yanı sıra viral ve bakteriyel hastalıklar bakımından da denetim gerçekleştirilmektedir. Tüm standartları karşılayan partiler NAK tarafından sertifikalandırılmaktadır. NAK ayrıca, bitki sağlık denetimlerini de gerçekleştirmekte olup hem AB içerisindeki satışlar için gerekli olan bitki pasaportunun düzenlenmesi hem de AB dışındaki yerler için bitki sağlık

sertifikasının düzenlenmesi yetkisine sahiptir. NAK sertifikası aynı zamanda bitki pasaportudur (NAK,2014b).

Öte yandan, tohumların AB sınırlarında dolaşabilmesi için onaylı ve sertifikalı olmaları gerekmektedir. Her yıl yaklaşık 21.000 ha'lık alanda tohum denetlenmektedir. Bazı firmalar (onaylı firmalar) tohumun kalitesini belirleme işini kendileri gerçekleştirirler. NAK bu firmaların çalışmalarını numune kontrolleri, test kontrolleri ve derecelendirme çalışmaları ile kontrol etmektedir. Tüm standartları karşılayan tohumlar NAK tarafından sertifikalandırılır. Ayrıca, bu analizlerin isteğe bağlı olarak NAK tarafından yapılmasının talep edilmesi de mümkündür. NAK bu durumda müşterinin talep ettiği özelliklere ya da ISTA gibi uluslararası standartlara göre analizlerini gerçekleştirir (NAK, 2014c).

Hollanda Bahçe Bitkileri Denetim Servisi (Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst voor de Tuinbouw, Naktuinbouw)

Bahçecilik tohum ve bitkileri alanında resmi denetimleri gerçekleştiren kuruluş olup florikültürel, arbokültürel ve sebze bitkileri çoğaltım materyallerine ilişkin AB direktifleri ve ulusal mevzuatın uygulanmasının gözetiminden sorumludur. Kuruluş, tarımsal, florikültürel, arbokültürel ve sebze bitkilerini özgünlük, düzgünlük ve stabilite (DUS Testi) bakımından kayıt amacıyla ve/veya bitki ıslahçı haklarının verilmesi bakımından değerlendirmektedir (Naktuinbouw, 2015a). Naktuinbow bu alanda uluslararası eğitimler de sunmaktadır.

Talep üzerine kalite denetimleri de gerçekleştiren kuruluşun bu çerçevede “kalite+” denilen sistemleri de bulunmakta olup söz konusu sistemler, mevcut denetimleri tamamlayıcı nitelikte ya da direktiflerde öngörülenlerden daha katı gereklilikler getirmektedir. Bu sistemler:

- Naktuinbouw Elite (piramit sistemde üretilen test edilmiş çoğaltım materyalleri için),
- Naktuinbouw Seçme Bitki (ekstra kaliteli çoğaltım materyalleri için),
- Naktuinbouw Akredite Laboratuvarları (NAL) (özel tohum laboratuvarları için bir akreditasyon sistemi),
- Naktuinbouw Akredite Servis Laboratuvarları (ASLN) (servis laboratuvarları için bir akreditasyon sistemi) sistemleridir.

Hollanda’da bir diğere göre çarpan uygulama ise özel tohum laboratuvarlarının akreditasyonunu sağlayan NAL Sistemidir (Naktuinbouw Akredite Laboratuvarlar). Naktuinbouw Akredite Laboratuvarların akreditasyonu da Naktuinbouw tarafından gerçekleştirilmektedir. Sistemin amacı, devlet laboratuvarları ya da diğere üçüncü tarafların müdahalesine ihtiyaç olmadan kabul edilebilecek düzeyde test sonuçları üretebilen laboratuvarlar oluşturmaktır (Naktuinbouw, 2015b).

Organik Üretim Denetim Servisi (Stichting Skal Biocontrole, Skal)

SKAL, Hollanda’da organik üretimi denetleyen tek kurum olup organik üretim alanındaki mevzuata uyumun izlenmesinden sorumludur. Mevzuata uyumlu üretimlere Skal tarafından Avrupa organik üretim logosu verilir (Skal Biocontrole, 2014).

Diğere İlgili Kuruluşlar

Veteriner Tıbbi Ürünler Ünitesi (Bureau Diergeneesmiddelen, BD) ve Veteriner İlaçları Komisyonu (Commissie Registratie Diergeneesmiddelen, CRD)

Sağlık Bakanlığına bağlı İlaç Değerlendirme Kurulu (*College ter Beoordeling van Geneesmiddelen, CBG*), bünyesinde yer alan Veteriner Tıbbi Ürünler Ünitesi (*Bureau Diergeneesmiddelen, BD*) veteriner ilaçlarına ilişkin değerlendirmeleri yapmakta, bununla birlikte bu ilaçlara ilişkin izinler konusunda yetkisi bulunmamaktadır. BD sadece Veteriner İlaçlar Komisyonuna kararlar hazırlamaktadır. Komisyon, bu alanda politikadan sorumlu olan MEZ’e tavsiyelerde bulunur (CBG, 2014). Veteriner İlaçları Komisyonu (*Commissie Registratie Diergeneesmiddelen*), talep üzerine, piyasadaki VTÜ’lere ilişkin izinler konusunda MEZ’e tavsiyede bulunur. Komisyonun üyeleri Bakan tarafından atanmakta olup 7 üyeden oluşmaktadır (Anonymus, 2012b).

Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Ofisi (Bureau Genetisch Gemodificeerde Organismen Bureau, GGO)

Gıda alanında GDO mevzuatı konusunda sorumluluk Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığına aittir. Öte yandan MEZ, yem ve tohum alanında GDO mevzuatından sorumlu olup Bayındırlık, Alan Planlama ve Çevre Bakanlığı da çevresel etkileri alanında yetkilidir. Bu

kapsamda Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Ofisi, gıda ve yem alanında GDO izni için başvuruları işleme alan birimdir. Bununla birlikte kullanım konusunda yetkili otoriteler ise gıda için Sağlık Bakanlığı ve yem için MEZ'dir (FVO, 2014b: 34).

Hayvan Sağlığı Servisi (Gezondheidsdienst voor Dieren, GD)

Çiftçiler tarafından, bazı hayvan hastalıklarının eradikasyonu amacıyla oluşturulmuş kar amacı gütmeyen özel bir vakıftır. MEZ tarafından Hollanda'da hayvan sağlığının izlenmesi ile görevlendirilmiş olup MEZ için sözleşme temelinde faaliyet gösterir. Bu çerçevede hayvan hastalıklarının izlenmesi ve kontrol programları ile rutin tanı laboratuvar işleri konusunda çeşitli görevleri vardır (FVO, 2014b: 8).

NVWA, hayvanların ve işletmelerin sağlık durumuna ilişkin sertifikasyonu GD'nin test sonuçlarını baz alarak yapmaktadır. GD ayrıca, hayvan sağlık statüsü ulusal veritabanını yönetmekte ve NVWA'ya, uzman gruplarına katılım, şüpheli durumlarda veya ortaya çıkan vakalarda NVWA'ya ilave uzman temini, otopsi tesisleri temini ve post mortem numunelerin ulaştırması şeklinde destek vermektedir (FVO, 2014b: 8).

GD'nin en önemli parçası dünyanın en büyük veteriner laboratuvarlarından biri olan GD Laboratuvarıdır. Ayrıca GD'nin, hastalıkları önleme ve kontrol amacıyla izleme, uygulamalı araştırma ve geliştirme programları gerçekleştirmek üzere veteriner, uzman ve bilim insanlarından oluşan bir takımı vardır. Yıllık cirosu 50 milyon Avro civarında olan GD'de yaklaşık 400 çalışan bulunmaktadır. Ayrıca veterinerler ve laboratuvar çalışanları için eğitim programları gibi hizmetleri de bulunmaktadır (GD Animal Health, 2014).

2.2.1. Hollanda'da Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonu

Hollanda'da tarım alanında resmi kontroller ile ilgili bakanlıklar MEZ ile Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığıdır. Yürütmeden sorumlu birim ise MEZ bünyesindeki NVWA olup bazı alanlarda yarı otonom kuruluşlara da yetki devri söz konusudur.

Hayvan sağlığına ilişkin mevzuatın hazırlanmasından MEZ sorumlu olup NVWA, hayvan hastalıklarının önlenmesi ve kontrolüne yönelik veteriner işleri yürütür. Hayvan Sağlığı Servisi (GD), domuz veziküler hastalığı için bir izleme programının yanı sıra MEZ adına yabandomuzlarının şap hastalığı, klasik domuz gribi, Aujeszky hastalığı ve trichinellosis hastalıklarının da yıllık izleme faaliyetlerini yürütmektedir. GD ayrıca, çiftçilere tavsiye sağlamakta ve saha araştırmaları gerçekleştirmektedir. Hayvan ithalatı alanında politika ve mevzuatta yine MEZ'in sorumluluğunda olup ithalat kontrolleri NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir.

Gıda hijyeni ve hayvan orijinli gıdalar alanında ithalat kontrolleri de dâhil olmak üzere resmi kontrollere ilişkin politika ve mevzuat Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulmakta olup bu alandaki faaliyetlerin yürütülmesinden NVWA sorumludur. Bu çerçevede NVWA, politika tavsiyesi verme, mevzuatın uygulanmasının koordinasyon ve gözetimi ile yıllık denetim planlarının hazırlanmasından sorumludur. Bu çerçevede, üretim, toptan ve perakende satışa yönelik denetimler NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir. Süt ve yumurta ürünlerine yönelik denetimler ise NVWA gözetiminde, Hollanda'daki Otonom İdari Kuruluşlardan biri olan Hollanda Süt ve Süt Ürünleri Kontrol Otoritesi (COKZ) tarafından, yumurta ürünleri ise COKZ'a bağlı ayrı bir servis olan Hollanda Yumurta Denetim Otoritesi (NCAE) tarafından denetlenmektedir. NVWA bunların yıllık programlarını onaylamakta ve onlardan teftiş raporlarını almaktadır.

GDO alanında, gıdalara ilişkin GDO mevzuatından Sağlık Bakanlığı, yem ve tohum alanındaki GDO mevzuatından ise MEZ sorumludur. Hollanda Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar Ofisi (GGO), genetiği değiştirilmiş gıda ve yem izinleri konusunda başvuruları işleme alır. Bununla birlikte kullanım konusunda yetkili otoriteler ise gıda için Sağlık Bakanlığı ve yem için MEZ'dir. Denetim faaliyetleri NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir. Tohum testleri ise Bakanlık gözetiminde, bir Otonom İdari Kuruluş olan Tarımsal Tohum ve Tohumluk Patates Denetim Servisi (NAK) tarafından gerçekleştirilmektedir.

Yem ve hayvan besleme alanında politika ve mevzuat MEZ'in sorumluluğundadır. Yıllık yem ulusal planının hazırlanması da dâhil hayvan besleme konusunda yürütücü birim ise NVWA'dır. NVWA, yem denetimlerinin uygulanmasından sorumlu olup Gümrükler NVWA ile işbirliği halinde ithalat kontrollerini gerçekleştirir. NVWA ayrıca ülkedeki tüm yem işletme operatörlerinin onay ve kaydı ile canlı hayvan çiftliklerindeki yem hijyeni denetimlerinden de sorumludur.

BSE alanında MEZ sorumlu olup gıda güvenilirliği bakımından da Sağlık Bakanlığının mevzuata katkıları olmaktadır. BSE'ye ilişkin tedbirlerin uygulanmasından ve kesimhanelerdeki BSE kontrolleri NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir. KDS, NVWA ile sözleşmeli olarak ve onun gözetiminde çalışmakta olup BSE'ye ilişkin resmi kontrol görevlerinde NVWA'ya yardımcı olmaktadır (kesimhanelerde ve bertaraf tesislerinde BSE numuneleri alır, numunelerin taşınması ve beraberindeki belgelerin hazırlanması vb). KDS'nin faaliyetleri hem NVWA hem de dış özel kuruluşun denetimine tabidir. Hayvansal yan ürünler alanında ise politika ve mevzuat konusunda MEZ, kontrol ve gözetimden ise NVWA sorumludur. NVWA, onaylı süt tesisleri, yumurta çiftlikleri ve onaylı yumurta işleme tesislerinde hayvansal yan ürünler konusunda gözetim görevini bir ZBO olan COKZ'ye devretmiş olup COKZ müfettişleri, NVWA Genel Müfettişi tarafından NVWA müfettişi olarak atanırlar.

VTÜ alanında pazarlama izni ve ilgili diğer hususlardan MEZ, bu alanda kullanıcı güvenliğinden ise Sağlık Bakanlığı sorumludur. Hollanda Veteriner İlaçları Kurulu (CRD) hem MEZ hem de Sağlık Bakanına VTÜ'lerin pazarlama izin başvuruları ve ilgili hususlar konusunda tavsiyelerde bulunmaktadır. CRD'nin Veteriner Tıbbi Ürünler Ünitesi (BD), CRD'nin sekreterliğini yürütmekte olup VTÜ'ler, MEZ ile Sağlık Bakanlığının ortak kararı ile onaylanmaktadır. VTÜ kalıntı izleme ise MEZ Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının ortak sorumluluğunda bulunmaktadır. NVWA, Ulusal Kalıntı Kontrol Planının (NRCP) hazırlanması ve uygulanmasının koordinasyonundan sorumludur.

Hayvan refahı alanında politika ve mevzuat MEZ'in sorumluluğundadır. Denetimler NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir.

Hollanda’da bitki sağlığı politikası ve mevzuatın hazırlanmasından MEZ DG Agro bünyesindeki Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü sorumludur. NVWA ise bu alandaki politikaların ve mevzuatın uygulanmasından sorumlu yürütücü birim olup AB’nin 2000/29/EC nolu Konsey Direktifi uyarınca Merkez Yetkili Otorite olarak belirlenmiştir.¹³ Bitki sağlığı ihracat kontrolleri ve ihracat sertifikasyonu NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir. Öte yandan MEZ bitki sağlığı denetimlerini, özellikle de ithalat ve bitki pasaportu kontrollerini dört kuruluşa devretmiştir. Bu çerçevede;

- Çiçek Soğanı Denetim Servisi (BKD) çiçek soğanları için bitki sağlığı kontrollerini,
- Kalite Kontrol Servisi (KCB), nihai ürünlerin (kesilmiş çiçek, sebze, meyve vb.) bitki sağlık kontrollerini,
- Hollanda Tarımsal Tohum ve Tohumluk Patates Genel Teftiş Servisi (NAK), tarla bitkileri (patates, mısır vb) alanındaki kontrolleri,
- Hollanda Bahçe Bitkileri Denetim Servisi (Naktuinbouw) bahçe bitkileri alanında kontrolleri gerçekleştirmektedir.

Bitki koruma ürünlerine ilişkin politikalar ve mevzuattan MEZ bünyesindeki Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü’nün sorumludur. Öte yandan Sağlık Bakanlığı, bitki orijinli gıda maddelerindeki azami kalıntı limitlerine (MRL) ilişkin mevzuat ve bu limitlerin belirlenmesinde yetkili otoritedir. Bitki koruma ürünleri izinlerini ise Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü değil, finansmanı, MEZ, Sağlık, Çevre, ve Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlıklarınca karşılanan ve MEZ’in gözetimini üstlendiği Bitki Koruma Ürünleri ve Biyosit Yetkilendirme Kurulu (CTGB) vermektedir. Pestisit kalıntılarına ilişkin kontroller ise NVWA tarafından gerçekleştirilmektedir.

Hayvan orijinli olmayan gıda ve yemlerin ithalat kontrolleri konusunda ise mevzuat MEZ ile Sağlık Bakanlığınca hazırlanmakta olup yürütücü otoriteler NVWA ve Gümrüklerdir.

¹³ 2000/29/EC sayılı Direktifin 1. Madde 4. Paragrafına göre, her Üye Devlet, ulusal hükümetlerinin kontrolünde, özellikle bu Direktif kapsamındaki bitki sağlığı konularına ilişkin koordinasyon ve irtibatı sağlamak amacıyla bir tek ve merkezi sorumlu otorite belirleyecek olup bu görevin tercihen Uluslararası Bitki Koruma Konvansiyonu (IPPC) çerçevesinde kurulan resmi bitki koruma servislerine (NPPO) verilebileceği belirtilmektedir. NVWA bu çerçevede Merkezi Yetkili Otorite olarak belirlenmiş olup ayrıca Ulusal Bitki Koruma Servisi de NVWA’nın Tarım ve Doğa bölümü bünyesinde yer almaktadır.

Sağlık Bakanlığı ise antep fıstığı ve genetiği değiştirilmiş pirinç gibi yüksek riskli ürünlere ilişkin mevzuattan sorumludur (FVO, 2014b).

2.2.2. Hollanda’da Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sisteminin

Yapısı

Hollanda’da Tarımsal Araştırma

Hollanda’da genel olarak bilim ve araştırma faaliyetleri alanında kamu üniversiteleri ve temel araştırma yapan çeşitli kuruluşların yönetiminden Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı sorumludur. Öte yandan, MEZ ise tarım alanında teknoloji ve inovasyon politikasının koordinasyonu ve uygulamalı araştırma enstitüleri ile bilgi ve inovasyon sistemlerinin yönetiminden sorumlu olup ülkenin tarım alanında faaliyet gösteren Wageningen Üniversitesi de bu çerçevede ele alınmaktadır. Bakanlığın Agro ve Doğa ve Bölgesel Politika Genel Müdürlükleri bu alanda genel olarak sorumlu birimlerdir. Amaç, tarımsal gıda sektörü, doğa yönetimi ve kırsal kalkınma için yüksek kaliteli bilgi altyapısını oluşturmak ve sürdürmektir (SCAR, 2014b).

Hollanda tarımsal Ar-Ge alanında dünyaca bilinen bir bilgi altyapısına sahiptir. Bu alanda temel aktör Wageningen UR olmakla birlikte, kamu, özel sektör ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar gibi pek çok aktör de tarım ve gıda alanında araştırma faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Ar-Ge alanında geçen 10 yılda Hollanda’da önemli kurumsal değişiklikler olmuştur. 1990’lara kadar Tarım Bakanlığının bölümleri olarak faaliyet gösteren Tarımsal Araştırma Servisi (*Dienst Landbouwkundig Onderzoek, DLO*) enstitüleri, 1990’dan sonra “Stichting DLO” adlı tek bir çatı altında toplanmış ve Tarım Bakanlığı bünyesinden ayrılmış, daha sonra da Wageningen Üniversitesi ile birleşerek Wageningen Üniversitesi ve Araştırma Merkezi (Wageningen UR) adını almıştır. Wageningen’deki ana kampüsün yanı sıra Wageningen UR’nin Hollanda’nın 30’dan fazla yerinde üniteleri bulunmaktadır (Caggiano, 2014: 10-11).

Wageningen UR bünyesindeki enstitüler şunlardır:

- *Alterra (Özellikle çevre, iklim ve gıda güvenliği alanlarında çalışmalar yapmaktadır)*
- *Merkez Veteriner Enstitüsü (CVI)*
- *Kalkınma İnovasyon Merkezi (CDI)*
- *Gıda ve Biyobazlı Araştırma Enstitüsü (FBR)*
- *Deniz Kaynakları ve Ekosistem Çalışmaları Enstitüsü (IMARES)*
- *Tarımsal Ekonomi Enstitüsü (LEI)*
- *Hayvancılık Araştırmaları Enstitüsü*
- *Uygulamalı Bitki Araştırmaları Enstitüsü*
- *Uluslararası Bitki Araştırmaları Enstitüsü*
- *Gıda Güvenilirliği Enstitüsü (RIKILT)*

Wageningen UR bünyesindeki enstitüler dışında, Sağlık Bakanlığı bünyesindeki Ulusal Halk Sağlığı ve Çevre Enstitüsü (RIVM), uygulamalı araştırmalar alanında faaliyet gösteren ve kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Hollanda Uygulamalı Bilimsel Araştırmalar Kuruluşu (TNO), 1948’de süt ürünleri kooperatifleri tarafından kurulup 1992’de bağımsız bir şirket haline gelen ve bugün gıda sanayi için sözleşme bazında araştırma faaliyetleri gerçekleştiren NIZO Gıda Araştırmaları ve Louis Bolk Enstitüsü de tarım alanında araştırma faaliyetleri yürüten diğer önemli enstitülerdir.

Tarımsal Ar-Ge temel olarak MEZ tarafından finanse edilmektedir. Bununla birlikte, uygulamalı, stratejik ve temel araştırmaların tüm düzeylerinde, sanayi ve özel sektör de önemli oranda (bazen %50’lere varan oranda) araştırma kuruluşlarının devamlılığına sponsorluk sağlamaktadırlar. Kabaca, bütçenin yarısı hükümet tarafından finanse edilmektedir, yarısı ise çeşitli diğer kaynaklardan (burada yine AB araştırma programları gibi fon kaynakları vasıtasıyla hükümetin dolaylı katkıları da vardır) sağlanmaktadır. Tarımsal bilgi ve inovasyon sisteminde özel sektör de bitki ıslahından, birincil ürün işleme ve ticarete, pek çok konuda önemli düzeyde katkı sağlayan bir sektördür (Holwerda ve Voskuil, 2011: 4).

Ar-Ge öncelikleri, ilgili paydaşların katıldığı süreçler ile (genellikle yıllık olarak) belirlenmektedir. Bilgi, uygulama ve politikanın birbiri ile bağlantısı (ki bu “altın üçgen”

olarak adlandırılmaktadır), Hollanda tarım sektörünün başarı ve inovasyon gücünde hayati öneme sahip bir faktör olarak görülmektedir. Wageningen UR'nin araştırma programının ve Stichting DLO'nun stratejik ajandasının belirlenmesinde MEZ'in nüfuzu çok kısıtlı olup sadece yüksek derecede stratejik bir düzeyde müdahil olmaktadır. Öte yandan politikaları destekleyici Ar-Ge çalışmalarına yönelik öncelik belirlenmesinde ise Bakanlık ile DLO arasında yakın bir işbirliği vardır. Hayvan hastalıkları, gıda kalite kontrol, genetik kaynaklar vb. yasal görevlerin yerine getirilmesine yönelik Ar-Ge çalışmaları ise MEZ tarafından, hizmetlerin detaylı olarak sözleşme edilmesi yoluyla gerçekleştirilmektedir (Holwerda ve Voskuil, 2011: 6).

Hollanda'da paydaşlar arasında işbirliği ve iletişim yüksek olup özel sektör, araştırma kuruluşları, üniversite ve kolejlerle irtibat halindedir. Partnerler arası işbirliği, Bakanlık tarafından farklı araçlar vasıtasıyla teşvik edilmektedir. İnovasyonu desteklemek ve kazanılan bilgileri toplum ve tarım sektörüne erişilebilir kılmak için ayrı fonlar mevcuttur. Eğitim enstitüleri, Ar-Ge ve tarım firmaları arasında işbirliğini teşvik etmek için “Yeşil Bilgi İşbirliği” (*Groene Kennis Coöperatie*) adlı, yeşil eğitim ile araştırma enstitülerinin firma ve topluluklarla yeşil bilginin yayımı ve kullanımı konusunda birlikte çalıştığı özel bir inovasyon organizasyonu oluşturulmuş olup paydaşların katılımları teşvik edilmektedir (Holwerda ve Voskuil, 2011: 10). Bir diğer uygulama olan Teknoloji Yüksek Enstitüleri (*Technologisch Topinstituut, TTI*) de, ortak araştırma projeleri için verdiği finansal desteklerle firmaları, araştırma ve eğitim kurumları ile işbirliği yapmaya teşvik etmektedirler (Caggiano, 2014: 12).

Hollanda'da Tarımsal Eğitim

Hollanda'da tarım alanında ilgili yükseköğretim kurumları, Hollanda'nın tek tarım üniversitesi olan Wageningen Üniversitesi ve Utrecht Üniversitesi Veteriner Hekimlik Fakültesi'dir. Diğer üniversitelerde de göreceli olarak daha küçük eğitim ve araştırma departmanları bulunmaktadır. Üniversite hayvan, bitki, çevre, sosyal, agroteknoloji ve gıda bilimlerini bir araya getirmekte olup popüler programlar biyoloji, orman ve doğa yönetimi, biyoteknoloji, toprak, su ve atmosfer, hayvan bilimleri, uluslararası kalkınma çalışmaları, uluslararası arazi ve su yönetimi, gıda teknolojisi, peyzaj mimari ve planlama, beslenme ve sağlıktır.

Üniversiteleri düzenleyen yasa, araştırmalar alanında bu kurumlara geniş bir otonomi sağladığından, MEZ'in Wageningen Üniversitesinin akademik araştırma programları üzerinde resmi olarak söz söyleme yetkisi bulunmamaktadır. Wageningen Üniversitesi ve Araştırma Merkezi (Wageningen UR), Wageningen Üniversitesi, (uygulamalı) araştırma enstitüleri ve bir eğitim ve danışmanlık merkezini içeren bir şemsiye kuruluştur. 2004 yılında Van Hall Larenstein Uygulamalı Bilimler Üniversitesi de Wageningen UR'nin bir parçası olmuştur (SCAR, 2014b). Bir de kısıtlı sayıda meslek yüksekokulu (*Hoger Broepsonderwijs, HBO*) bulunmaktadır.¹⁴

Tarım alanında orta öğretim ise 4 yıllık ön-meslek eğitimi (VMBO) programları ile 4 yıllık ileri meslek eğitim programlarını (MBO) içermektedir. Hollanda'da bu şekilde 110 okul bulunmaktadır ve bu okullar 12 Tarımsal Eğitim Merkezi (*Agrarisch Opleidingscentrum, AOC*) ve bir Bölgesel Eğitim Merkezi (*Regionaal opleidingencentrum, ROC*) çatısı altında koordine olmuşlardır (Caggiano, 2014: 9). Bunların yanı sıra ayrıca, süt ürünleri üreticiliği, domuz, kanatlı, hayvan yemi ve bahçe bitkileri alanlarında eğitim kursları sunan PTC+ ve yine tarımın çeşitli alanlarında eğitim programları sunan IPC Groene Ruimte mesleki eğitim merkezleri bulunmaktadır (SCAR, 2014b).

Hollanda'da Tarımsal Yayım

Hollanda'da yayım hizmetleri çeşitli aktörleri içermekte olup bunların başında özel şirketler ya da çiftçi temelli kuruluşlar (kooperatifler, çiftçi birlikleri ve çalışma grupları) gelmekte olup bir ölçüde de Ar-Ge kurumları, sivil toplum kuruluşları (STK) veya vakıfların rol aldığı görülmektedir. DLV-group bu alandaki en önemli aktörlerdendir. Yayım alanında hizmet piyasası oldukça rekabetçidir ve uluslararasılaşma akımının etkisiyle bu kuruluşlardan bazılarının yurtdışı birimleri de bulunmaktadır.

Tarımsal danışmanlık sistemi 1906'da Hollanda hükümeti tarafından, 19. yy sonlarında Hollanda'yı önemli ölçüde etkileyen tarım krizine bir cevap olarak kurulmuş, bu çerçevede

¹⁴ Bu çerçevede tarım alanında eğitim veren meslek yüksekokulları şunlardır: CAH Vilentum Hogeschool; HAS Hogeschool; Inholland Hogeschool; STOAS Hogeschool; Van Hall-Larenstein Hogeschool.

temel politika eğitim-yayım-araştırma üçgenini yaratmak olmuş, bu sistem İkinci Dünya Savaşı sonlarına kadar desteklenmeye devam edilmiştir. O dönemde Hollanda Tarımsal Yayım Servisi (*Dienst Landbouwwoorlichting, DLV*) hükümet tarafından tamamen finanse edilmiştir. 1980'lere gelindiğinde ise hükümet, yayım servislerinin çeşitli sebeplerle kademeli olarak özelleştirilmesine karar vermiştir. 1990 yılında DLV Tarım Bakanlığına bağlı bağımsız bir servis olmuş, 1993'te ise 750 çalışanı ile bir vakfa dönüştürülmüştür. 1993-1998 yıllarında bütçesinin %60'ı çiftçiler tarafından, geri kalanı sözleşme bazında Tarım Bakanlığı tarafından karşılanmıştır. 1998-2004 arasında %82 hissesinin Tarım Bakanlığına ait olduğu bir limited şirkete dönüşmüştür. Hükümetin DLV bütçesine katkısı giderek azalmış, 1999'da %15 olmuştur. 2005 yılında ise DLV bir holding şirketine dönüşmüştür (Caggiano, 2014: 10). Bugün Hollanda'da tarımsal yayım faaliyeti yürüten aktörler işe şu şekilde sıralanabilir:

- Özel profesyonel danışmanlar (DLV Danışmanlık Firması bu alanda liderdir),
- LTO Nederland (*Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland/Hollanda Tarım ve Bahçe Bitkileri Organizasyonu*) (bir girişimci ve işveren kuruluştur),
- Çiftçi kooperatifleri,
- Çiftçi çalışma grupları (işbirliği ve birlik ruhu ile oluşturulan, sektörel ya da bölgesel yakınlık baz alınarak kurulan çiftçi organizasyonlarıdır),
- İnovasyon ve bilgi simsarları (danışmanlık hizmetlerini sunan resmi olmayan aktörler) (Caggiano, 2014: 19-24).

2.2.3. Hollanda'da Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri

Hollanda'da Tarımsal Sigorta Sistemi

Hollanda'da tarımsal sigortalar alanında Hollanda hükümetinin genel yaklaşımı, kötü hava koşullarının tarımsal işletmeler için normal bir girişimcinin karşılaşılabileceği bir risk olduğu ve bu nedenle çiftçilerin de diğer girişimciler gibi kendi faaliyetlerini içeren risklerle kendilerinin başa çıkması gerektiği şeklindedir (Mahul ve Stutley, 2008: 241). Bir başka deyişle, Hollanda'da çiftçiler ayrıcalıklı bir grup olarak değil, girişimci gruplarından biri olarak görülmekte ve sosyal politika bakımından da kendilerine bir imtiyaz tanınmamaktadır (Soliwoda, 2013: 198). Bu çerçevede, hükümetin genel olarak afet ödemelerinden

uzaklaşmaya ve özel sektörle işbirliği yaparak afet yardımlarının meydana getirdiği maliyetleri azaltmaya çalıştığı ve çoklu sigortaların (*multi-peril insurance*) gelişimini desteklediği görülmektedir (Soliwoda, 2013: 198; Melyukhina, 2011: 37).

Sunulan tarımsal sigortalara bakıldığında, dolu sigortası sunan özel şirketler 100 yılı aşkın süredir bulunmakta olup genellikle karşılıklı sigorta şirketi şeklindedirler (Achmea/Interpolis, Agriver and Univé vb.). Çiftçilerin dolu sigortası alması zorunlu olmayıp dolu sigortası için herhangi bir sübvansiyon bulunmamaktadır (Mahul ve Stutley, 2008: 240-241). Afet durumları için yapılacak tazminat ödemeleri konusunda genel bir kanun olmakla birlikte tarım alanı bu kanunun kapsamı dışına alınmıştır. Kötü hava koşullarının tarım için normal riskler olduğu ve bu nedenle vergi ödeyicilerinin bunun maliyetini taşımak zorunda olmadığı yönünde bir görüş bulunmaktadır (Bielza et al., 2008: 497).

Hayvancılık alanında ise tüm sektörü kapsayan ve çiftçiler tarafından, süt, et vb. üretimi üzerinden alınan vergilerle finanse edilen zorunlu bir Hayvan Sağlığı Fonu (*Diergezondheidsfonds*) bulunmakta olup sığır, domuz, kanatlı, koyun ve keçilerde salgın hayvan hastalıklarına karşı garanti sağlamaktadır (Mahul ve Stutley, 2008: 240). Fon, üreticilerin, bir salgının ortaya çıkması durumunda oluşacak doğrudan kontrol maliyetlerini karşılamak üzere yapacağı katkıların üst sınırını belirlemekte olup bu sınırın üstünde yapılması gereken harcamalar ise Hollanda hükümeti ile AB arasında eşit olarak paylaşılmaktadır (AB fonları, AB Veterinerlik Fonuna katkılardan) (Melyukhina, 2011: 55-56). Salgın hastalığın bastırılmasının maliyeti, üzerinde daha önce mutabık kalınmış olan seviyeye ulaştığında, hükümet maliyetleri üstlenmektedir (Mahul ve Stutley, 2008: 240). Fon, üreticilerin katkıları, kesilen/ihraç edilen hayvan sayısı ya da süt sektöründe satılan birim süt başına alınan vergilerden oluşmaktadır (Melyukhina, 2011: 56).

Hollanda'da 2010 yılından beri çoklu bitkisel ürün sigortaları (*mutli-peril crop insurance*) da sunulmaktadır. Çoklu bitkisel ürün sigortaları, geleneksel bitkisel ürün sigortaları ile hava endeks sigortalarının bir kombinasyonu olarak tanımlanabilmektedir. Bu ürünler genel olarak karşılıklı sigorta firmaları tarafından sunulmakla birlikte, bu firmaların reasürans ve tavsiye için daha büyük firmalara (Interpolis) başvurduğu görülmektedir

(Soliwoda, 2013: 127). 2010 yılında uygulanmaya başlayan ve devlet tarafından sübvansiyon edilen bu çoklu sigortalar dolu, don, fırtına, kar, aşırı kış ve aşırı yağış gibi doğal afetleri kapsamakta ve tüm açık alan mahsullerini kapsamaktadır (Melyukhina, 2011: 34).

Hollanda hükümeti, ad-hoc ödemelerden kaçınabilmek için çoklu sigortalar uygulamasını 2010 yılında başlatmıştır. Bu aynı zamanda, EC 73/2009 nolu Konsey Yönetmeliği ile sunulan sübvansiyon imkânları ile de kolaylaştırılmıştır (Melyukhina, 2011: 38). Bununla birlikte, çoklu sigorta şemaları hala pilot aşamadır. Üreticiler bu sigortanın çok pahalı olduğunu, primin çok yüksek, kapsamın ise çok dar olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca çiftçilerin tüm miktarı bir kerede ödemesi gerekmektedir. O nedenle bu şemaların işlevliliği ve sürdürülebilirliğinin zaman içinde görüleceği ve muhtemelen çeşitli düzenleme ihtiyaçlarının doğacağı yönünde bir görüş vardır (Melyukhina, 2011: 39). Hollanda'da tarımsal reasürans da doğal afet sigortası alanında özel şirketlerce karşılanmaktadır (Munich Re, Swiss Re, Hannover Re, Scor, Mapfre, Partner Re, GE Frankona, Lloyds, vb) (Bielza et al., 2008: 500).

Hollanda, tarımsal üretim riskleri ile başa çıkmak için karşılıklı sigorta şirketlerinin ortaya çıktığı ülkelerden biridir. Karşılıklı sigorta düzenleri, 1998 yılında, seller ve kuraklık gibi zorlu hava koşulları nedeniyle meydana gelen hasat kayıplarına yönelik afet yardımlarından sonra tartışılmaya başlanmış, yine 1997-98 yıllarında ortaya çıkan klasik domuz gribi ve 2001'deki şap hastalığı gibi hastalıklar da karşılıklı sigorta firmalarının ortaya çıkmasına katkıda bulunan diğer faktörler olmuşlardır (Meuwissen et al., 2003: 14). Belirli hayvan ve bitki hastalıkları ve kötü hava koşulları gibi risklere yönelik özel sigorta piyasası olmadığından, farklı sektörlerdeki çiftçiler kendilerini bu risklerin neden olduğu finansal zararlardan korumak için kar amacı gütmeyen karşılıklı sigorta şirketleri oluşturma girişiminde bulunmuşlardır (Assefa et al., 2012:3).

Hollanda'da Tarımsal Kredi Sistemi

Hollanda hükümeti, küçük ve orta ölçekli tarımsal işletmeler tarafından yapılacak yatırımlar için kredi garantileri sunmaktadır. Sürdürülebilir hayvancılık üniteleri ve seracılık ünitelerine yatırım yapmak isteyen genç çiftçi ve üreticilere yönelik garantiler buna örnek

olarak verilebilmektedir. Devlet sabit bir üst sınır olmak koşuluyla %80'e kadar kredi garantisi verebilmektedir. Yararlanabilmek için krediyi alacak olanların bir sefere mahsus bir prim ödemesi gerekmektedir (örn. Garanti edilen miktarın genç çiftçiler için %1'i gibi) (Melyukhina, 2011: 27).

Hollanda'da faaliyetlerini finanse etmek için banka kredisi kullanmak oldukça yaygın bir uygulama olup çiftçilerin yarısından fazlasının banka borcu bulunmaktadır (Székely ve Pálinkás, 2009: 66). Krediler Hollanda'da tarımın finansmanında, özellikle de bahçe bitkileri ve intansif tarım işletmeleri gibi hassas sektörlerde önemli rol oynamaktadır. Rabobank, Hollanda'daki en büyük finansal şirketlerden biri olup en büyük tarımsal kredi sağlayıcısıdır (Melyukhina, 2011: 23). Rabobank organizasyonu, hep birlikte bir federatif kooperatif olan Rabobank Netherlands'in sahibi olan yerel bankalardan oluşmakta olup 2010 yılında 141 yerel bankası vardır. Hollanda'daki 75.000 çiftçinin pek çoğu Rabobank'ın üyesi olmakla birlikte, bu finansal kooperatifin toplam üyesi 2010 yılı itibarıyla 1,8 milyondur (Bijman et al., 2012: 15). 2014 yılında MEZ himayesinde kurulan Hollanda Girişim Ajansı (RVO) ise tarım alanında çeşitli imkânlar (hibe, kredi, garanti vb.) sunmaktadır.¹⁵

2.2.4. Hollanda'da Tarımsal Örgütler

Kooperatifler

Tarım sektöründe birçok türde kooperatif bulunmaktadır. Kooperatifler kredi ve hayvan yemi, sera ürünleri, gübreler, tohum ve tohumluk patatesler, sığır ve domuzlar için suni tohumlama ve mantar çiftlikleri için kompost gibi girdilerin tedarikinde önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. Girdi sağlama, ürün işleme ve/veya pazarlamaya yönelik kooperatiflerin yanı sıra üye çiftçilerin arazilerindeki doğanın korunmasına yönelik destekler sağlayan çevre kooperatifleri, çiftçilere mevsimlik işçi hizmetleri sunan istihdam kooperatifleri gibi kooperatifler bulunmaktadır. Rabobank, Hollanda'daki tek kredi kooperatifidir. Sigorta alanında ise Interpolis (Achmea Agro) ve Univé lider konumdadır. 2004 yılından beri bir şarap kooperatifi de bulunmaktadır. 12 üyesi olan bu kooperatif kaliteli

¹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. www.rvo.nl

şarap üretimi alanında faaliyet göstermektedir. Bunların yanı sıra, Hollanda'da yetiştiricilerin sahip olduğu mezat kooperatifler bulunmaktadır. Bu kooperatifler özellikle süs bitkileri (kesme çiçekler, saksı bitkileri vb.) için piyasaya hâkim satış organizasyonlarıdır (yerel çiçeklerin yaklaşık %95'i kooperatif mezatlarda satılmaktadır) (Bijman et al., 2012: 20).

Tarımsal kooperatiflerin toplam üye sayısı net olarak bilinmemekle birlikte, çiftçilerinin çoğu en az bir kooperatife üyedir. 2010 itibarıyla tüm tarım kooperatifleri basit kooperatif şeklinde olup federasyonlar bulunmamaktadır. Hollanda'daki kooperatiflerin uluslararası nitelikleri vardır ve ürünlerini pek çok ülkeye satmaktadırlar. Bir kısım kooperatifin de diğer ülkelerden üyeleri bulunmaktadır (Bijman et al., 2012: 16 & 20).

Gıda zincirinde kooperatiflerin pazar payları özellikle son 10 yılda önemli derecede artmıştır. 2010 yılında şeker ve patates nişastasında pazarın tamamı, meyve ve sebze ile çiçekte %95'i, mantar, sığır ve domuz yetiştiriciliği ve süt işleme sektörlerinde %85'ten fazlası, tahıllar ile hayvan yemi sektörlerinde ise %50'den fazlası kooperatiflere aittir (Bijman et al., 2012: 20).

Çok küçük birkaç üretici birliği veya kooperatif dışında tüm kooperatiflerin profesyonel yönetimleri vardır. Yönetim kurulları günlük bazda değil, kooperatifin stratejileri çerçevesinde karar almaktadır. Pek çok nedenden dolayı kooperatiflerin çoğu, varlıklarını ve faaliyetlerini limited şirket altında toplamış, kooperatif ise holding halini almıştır. Büyük kooperatiflerde, özellikle pazarlamada sahip oldukları deneyimler nedeniyle firmalardan CEO'lar transfer edilmektedir. Ayrıca yönetim kurullarında kooperatif üyesi olmayan üye ve uzmanlar da yer almaktadır (Bijman et al., 2012: 55)

Birlikler

Kooperatiflerin yanı sıra üretici birlikleri de yaygın olup genellikle sebze-meyve, süs bitkileri ve çiftlikte doğanın korunması alanlarında faaliyet göstermektedirler. Hollanda'daki önemli birlikler aşağıda yer almaktadır:

- Hollanda Alkolsüz İçecekler Birliği (*Vereniging Nederlandse Frisdranken Industrie, NFI*),
- Hollanda Çiçek Mezatları Birliği (*Vereniging van Bloemenveilingen in Nederland, VBN*),

- Bahçe Bitkileri Seracılığı Müteahhit ve Montajcılar Birliği (*Algemene Vereniging van Aannemers en Installateurs in de Glastuinbouw, AVAG*),
- iek ve Bitki Toptancılar Kurulu Birliği (*HBAG Bloemen en Planten*),
- Hollanda St rnleri Birliği (*Nederlandse Zuivel Organisatie, NZO*),
- Hollanda ocuk Gıdaları ve Diyet Gıda reticileri Birliği (*Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Kinder- en Dieetvoedingsmiddelen, VNFKD*),
- Hollanda Kanatlı İşleme Sanayileri Birliği (*NEPLUVI*),
- Hollanda Kanatlı reticileri Birliği (*Nederlandse Organisatie van Pluimveehouders, NOP*),
- Hollanda Balıkçılık Birliği (*Nederlandse Vissersbond*),
- Hollanda Tarımsal Makine ve Ekipman reticileri Birliği (*Branche­roep van Nederlandse fabrikanten van machines en equipment voor de agrarische sector, NATI*),
- Hollanda Metal ve Elektroteknik Sanayi Birliği (*Vereniging voor de metaal- en de elektrotechnische industrie, FME-CWM*),
- Hollanda Bira reticileri Birliği (*Nederlandse Brouwers*).

3. TÜRKİYE'DE TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPISI

3.1. Türkiye'nin İdari Yapısı ve Tarımsal Özellikleri

Nüfusu 76,6 milyon olan Türkiye'nin yüzölçümü 785.347 km²'dir. Yönetim şekli üniter parlamenter anayasal cumhuriyet olan Türkiye'de idare, merkezden ve yerinden yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır. Merkezden yönetim bakımından il, ilçe ve bucaklar, yerinden yönetim bakımından ise İl Özel İdareleri, Belediyeler, Büyükşehir Belediyeleri ve Köyler şeklinde bir ayırım bulunmaktadır.

Dünya Bankası 2013 yılı verilerine göre Türkiye'nin 2013 yılı tarımsal GSYH'si 60,9 milyar dolar tutarında olup tarımsal hasıla bakımından AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında birinci sırada yer almaktadır. Tarımın GSYH içindeki payı ise %8,5'tir. 2013 TÜİK verilerine göre Türkiye'de tarımsal işgücü 6 milyon civarında olup tarımsal işgücünün toplam işgücü içindeki payı %21,2'tir.

FAO 2011 verilerine göre Türkiye'nin arazi kaynakları 38,2 milyon ha (%49,7) tarım alanı, 78,3 milyon ha kırsal alan ve 11,4 milyon ha orman alanlarından oluşmaktadır. Tarım alanları ise 20,5 milyon ha (%26,7) tarıma elverişli arazi, 14,6 milyon ha (%19) mera ve otlaklar, 3 milyon ha (%4) uzun ömürlü bitkilerle kaplı arazilerden oluşmaktadır.

TÜİK 2013 verilerine göre Türkiye'nin tarımsal üretim değeri, 51,5 milyar doları bitkisel üretim, 56,2 milyar doları hayvansal üretim olmak üzere toplam 107,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.¹⁶ FAO 2013 verilerine göre, değer bazında üretilen başlıca tarım ürünleri süt, domates, buğday, tavuk eti, üzüm, sığır eti, zeytin, elma, pamuk lifi ve biberdir.

¹⁶ TÜİK'ten Türk Lirası olarak alınan tarımsal üretim verilerinin Dolar karşılığı, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Elektronik Veri Dağıtım Sistemi (EVDS), 2013 yılı, yıllık ortalama dolar alış kuru (1 Türk Lirası=1,9 Dolar) esas alınarak elde edilmiştir.

2013 yılı TÜİK verilerine göre hayvan varlığına bakıldığında, yaklaşık 14,4 milyon sığır, 29,2 milyon koyun, 9,2 milyon keçi, 270,2 milyon kanatlı cinsi hayvan (büyük bir kısmı tavuk) bulunmaktadır.

Balıkçılık sektöründe Türkiye'nin 2013 yılında balıkçılık filosu 19.669 adet gemiden oluşmakta olup 2013 yılında toplam balıkçılık ve su ürünleri üretimi 607.515 ton olmuştur.

Türkiye'de 2001 yılında yapılan 2001 Genel Tarım Sayımı Tarımsal İşletmelerde (Hanehalkı) Anketi Sonuçlarına göre toplam tarımsal işletme sayısı 3.076.650 olup ortalama işletme büyüklüğü 6 hektardır.

TÜİK 2013 yılı verilerine göre Türkiye'nin ihracatı 16,9 milyar dolar, ithalatı ise yaklaşık 11,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam ihracat içinde tarımsal ihracatın payı %11,1, toplam ithalat içinde tarımsal ithalatın payı ise %4,4'tür. 2011 yılı FAO verilerine göre dünya çapında tarım ürünleri ihracatı sıralamasında Türkiye, Danimarka, Malezya, İngiltere, Polonya, İrlanda ve Yeni Zelanda'dan sonra 22. sırada gelmektedir.

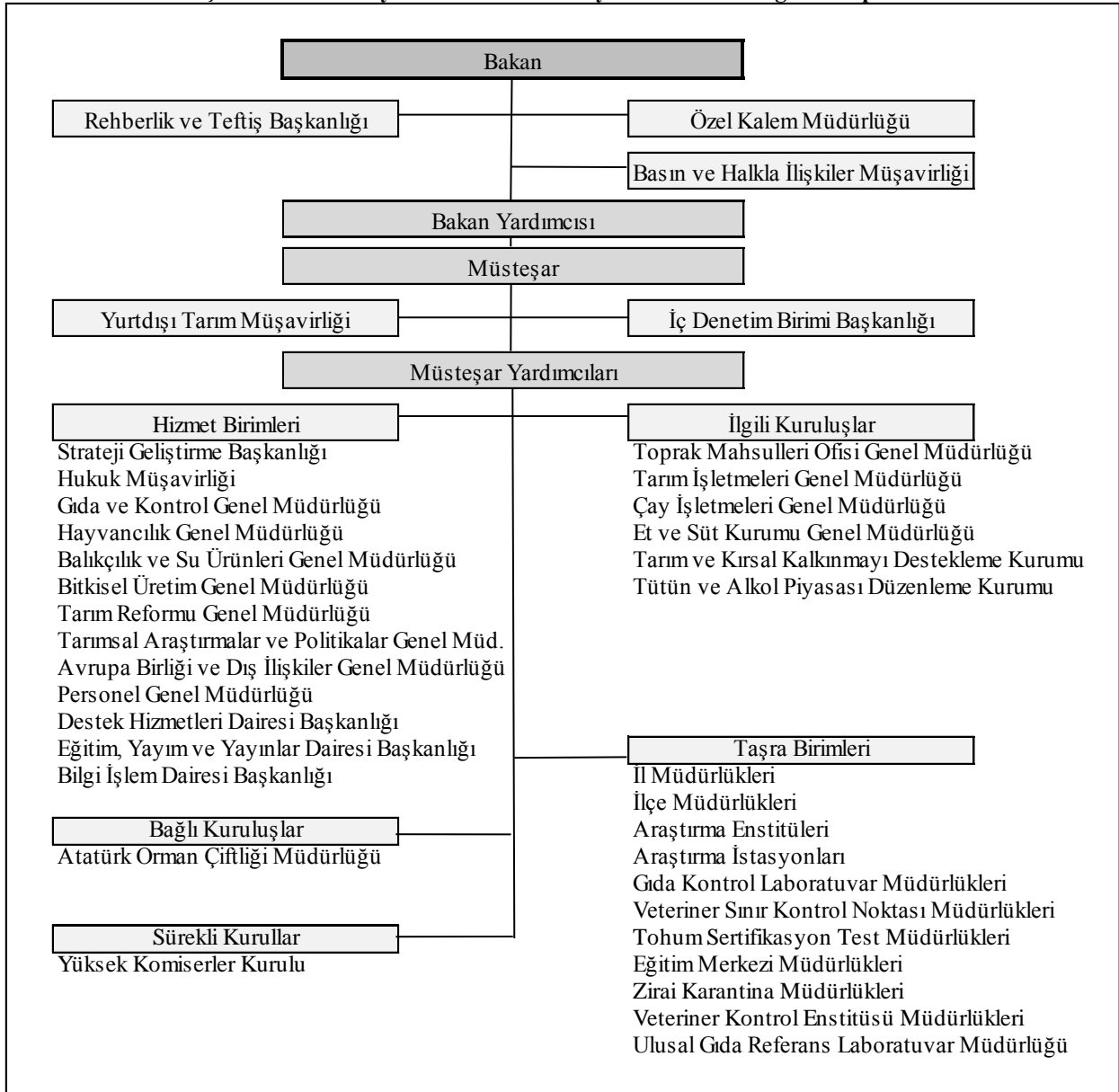
3.2. Türkiye'de Tarım Alanında Kamu Teşkilatının Yapısı

3.2.1. Merkez Teşkilatının Yapısı

Türkiye'de tarım alanındaki faaliyetler GTHB tarafından yürütülmektedir. 2011 yılında gerçekleştirilen yeniden yapılanma öncesinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı olarak adlandırılan Bakanlık bugün, yeni ismi ile yine gıda, tarım ve hayvancılık alanlarında politika oluşturma, izleme ve denetimlerden sorumludur. Bakanlığın temel faaliyet alanları, bitkisel, hayvansal, balıkçılık ve su ürünleri üretiminin geliştirilmesi, tarım sektörünün geliştirilmesi ve tarım politikalarının belirlenmesine yönelik tarımsal araştırma faaliyetleri gerçekleştirmek, gıda güvenilirliği ve gıda güvenliği, arazi ve su kaynakları ile biyolojik çeşitliliğin korunması, çiftçilerin ve balıkçıların kurumsal kapasitesi ve farkındalıklarının güçlendirilmesi ve tarımsal destek programlarının etkin bir şekilde uygulanmasıdır.

Bakanlığın genel organizasyonu Şekil 3.2.1’de verilmektedir. Genel idaresine bakıldığında, Bakana bağlı bir Bakan Yardımcısı, Müsteşar ve ona bağlı Müsteşar Yardımcıları bulunmakta olup doğrudan Bakana bağlı olan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ile doğrudan Müsteşara Bağlı olan Yurtdışı Tarım Müşavirliği ve İç Denetim Birimi Başkanlığı dışında diğer birimler Müsteşar Yardımcılarına bağlıdır.

Şekil 3.2.1. Türkiye Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Yapısı

(GTHB, 2015a)

Türkiye’de, 2014 yılında 2,6 milyon civarında kamu personeli bulunmaktadır. GTHB’nin personel sayısı toplam 56.279 olup bunun %79’u memur, %17,5’i işçi ve %0,9’u sözleşmeli personeldir. GTHB’nin taşrada 40.963’ü memur, 545’i sözleşmeli personel ve 9.248’i işçi olmak üzere toplam 50.756 çalışanı bulunmaktadır (SGB, 2014a: 19).

GTHB, “hizmet birimleri”, “ilgili kuruluşlar”, “bağlı kuruluşlar”, “sürekli kurullar” ve “taşra birimleri” şeklinde yapılanmıştır. Türkiye’de bağlı kuruluşlar, “bakanlığın hizmet ve görev alanına giren ana hizmetleri yürütmek üzere, bakanlığa bağlı olarak özel kanunla kurulan, genel bütçe içinde ayrı bütçeli veya katma bütçeli veya özel bütçeli kuruluşlar” olarak, ilgili kuruluşlar ise “özel kanun veya statü ile kurulan, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese ortaklık ve iştirakleri veya özel hukuki, mali ve idari statüye tabi, hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşları şeklinde” düzenlenen kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 1984).

3.2.1.1. Teknik Yapı

GTHB bünyesinde Müsteşara bağlı 8 ana teknik birim bulunmaktadır:

- I- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (GKGM)
- II- Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü (BÜGEM)
- III- Hayvancılık Genel Müdürlüğü (HAYGEM)
- IV- Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (BSGM)
- V- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM)
- VI- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM)
- VII- AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (ABDGM)
- VIII- Strateji Geliştirme Başkanlığı

I- Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (GKGM)

Genel Müdürlüğün temel faaliyet alanları bitki sağlığı ve karantina, bitki koruma ürünleri, bitki ve bitkisel ürünler sınır kontrol, gıda işletmeleri ve kodeks, gıda kontrol ve laboratuvarlar, hayvan sağlığı ve karantina, hayvan ve hayvansal ürünler sınır kontrol, risk değerlendirme, veteriner sağlık ürünleri ve halk sağlığı ve yemdir (Anonim, 2014b).

II- Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü (BÜGEM)

Bitkisel üretimi geliştirmek, sürdürülebilir kılmak ve arz güvenliğini sağlamayı amaçlayan Genel Müdürlüğün temel faaliyet alanları iyi tarım uygulamaları ve organik tarım, bitki besleme ve teknoloji geliştirme, tarla ve bahçe bitkileri, çayır, mera ve yem bitkileri, tohumculuk tarım havzaları alanında faaliyet göstermektedir (Anonim, 2014b).

III- Hayvancılık Genel Müdürlüğü (HAYGEM)

Türkiye’de hayvancılığın geliştirilmesini amaçlayan bu Genel Müdürlüğün temel faaliyet alanları büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık, kanatlı ve küçükevcil yetiştiriciliği, ıslah ve geliştirme ve hayvancılık işletmelerinin altyapılarının geliştirilmesi ile üretimin çevre üzerindeki etkilerine yönelik çalışmalar yapmaktır (Anonim, 2014b).

IV- Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü (BSGM)

Türkiye’de sürdürülebilir, gelişmiş altyapıya sahip, kaynakların korunduğu, gerekli bilgi sistemi altyapısına sahip bir balıkçılık ve su ürünleri sektörü oluşturmak ve balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesini sağlamayı amaçlayan bu Genel Müdürlüğün temel faaliyet alanları avcılık ve kontrol, balıkçılık ve su ürünleri alanında istatistik ve bilgi sistemleri, kaynak yönetimi ve balıkçılık altyapıları ve su ürünleri yetiştiriciliğidir (Anonim, 2014b).

V- Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM)

Tarımsal altyapıyı düzenleyerek kırsal alanı yaşanabilir hale getirmeye ve kalkınmayı sağlayamaya katkıda bulunmayı amaçlayan bu Genel Müdürlük, bu çerçevede tarım sektöründe rekabet gücünün geliştirilmesi, kırsal alanların yaşam kalitesinin ve ekonomik çeşitliliğinin iyileştirilmesi, yerel kırsal kalkınma kapasitesinin oluşturulması için çalışmalar yapmaktadır. Genel Müdürlük, kırsal kalkınma, teşkilatlanma, pazarlama, tarımsal desteklemeler, tarım arazilerinin değerlendirilmesi, tarım sigortaları, arazi toplulaştırma, arazi ıslahı ve sulama sistemleri, arazi edindirme, tarımsal çevre ve doğal kaynakların korunması, kredilendirme alanlarında faaliyet gösteren kapsamlı bir yapıya sahiptir (Anonim, 2014b).

VI- Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel M¼d¼rl¼g¼ (TAGEM)

T¼rkiye ve d¼nya pazarlarının ihtiyaçı olan g¼venilir gıda ve kaliteli tarım ¼r¼nlerine erişebilirliği gerçekleştirmek, tarımsal ve ekolojik kaynakların s¼rd¼r¼lebilir kullanımını sağlamak, kırsal alanda yaşam standardını y¼kseltmek amacıyla politika belirlemek ve uygulamak misyonu olan bu Genel M¼d¼rl¼k T¼rkiye’de tarımsal araştırmalar alanında temel yetkili birimdir. Tarla bitkileri araştırmaları, bahçe bitkileri araştırmaları, hayvancılık ve su ¼r¼nleri araştırmaları, toprak-su kaynakları araştırmaları, bitki sağlığı araştırmaları, hayvan sağlığı, gıda ve yem araştırmaları ve tarım ekonomisi araştırmaları şeklinde yapılanmış olan TAGEM yalnızca, tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini ve Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemekle g¼revli olmayıp aynı zamanda araştırma yapmak ve yaptırmakla g¼revlidir (Anonim, 2014b).

VII- AB ve Dış İlişkiler Genel M¼d¼rl¼g¼ (ABDGM)

GTHB’nin AB ile ilişkilerini y¼r¼tmek ve AB’ye uyum çalışmalarında koordinasyonu sağlamak ve yabancı ¼lkeler ve uluslararası kuruluşlar ile ilişkilerini y¼r¼tmek ve bu konuda koordinasyonu sağlamakla g¼revli olan bu Genel M¼d¼rl¼g¼n temel faaliyet alanları AB ile uyum, uluslararası kuruluşlar, ekonomik ve teknik ilişkiler ve ikili ilişkilerdir (Anonim, 2014b).

VIII- Strateji Geliştirme Başkanlığı (SGB)

Stratejik y¼netim alanında, GTHB’nin stratejik planı ve performans programının hazırlanması, Bakanlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve performansın arttırılmasına y¼nelik bilgi ve verilerin toplanması ve analizi, Bakanlığın g¼rev alanına giren konularda, hizmetleri etkileyecek dış fakt¼rlerin incelenmesi, kurum içi kapasite araştırması yapılması, hizmet etkinliği ve tatmin d¼zeyinin analizi gibi g¼revleri bulunmaktadır. Birim y¼netim bilgi sisteminin kurulması ve geliştirilmesine y¼nelik çalışmalar da y¼r¼t¼r. Bakanlığın iç kontrol faaliyetlerini de y¼r¼ten bu birim ayrıca Bakanlık b¼tesinin hazırlanması ve uygulanmasının izlenmesinden sorumludur (Anonim, 2014b).

3.2.1.2. İdari Yapı

GTHB'ye bakıldığında ise Bakanlığın teşkilat ve görevlerine ilişkin kararnamede, gerek “teknik” olarak nitelendirilebilecek birimler, gerekse daha çok idari işleyişe yönelik olan yardımcı birimler Bakanlığın hizmet birimleri olarak sayılmıştır (Anonim, 2011a). Bununla birlikte Bakanlıkların kuruluş ve görev esaslarına ilişkin Kanun'da “yardımcı birimler” şeklinde yapılan sınıflandırmayı takip ederek, GTHB'nin yardımcı birimlerini Personel Genel Müdürlüğü, Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı ve Özel Kalem Müdürlüğü şeklinde sıralamak mümkündür. Bakanlık bünyesindeki Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ise Bakanlığın danışma ve denetim birimleridir (Anonim, 1984).

3.2.2. Taşra Teşkilatının Yapısı

Türkiye'de ise GTHB bünyesindeki taşra birimleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlükleri şeklindedir (Anonim, 2014e). Her ilde bir İl Tarım Müdürlüğü bulunmaktadır. Bunlar dışında ayrıca, araştırmaya yönelik taşra birimleri dışında, Eğitim Merkezi Müdürlükleri, Veteriner Sınır Kontrol Noktası Müdürlükleri ve Zirai Karantina Müdürlükleri bulunmaktadır. Bu çerçevede Bakanlığın taşrada 81 İl Müdürlüğü, 891 İlçe Müdürlüğü ve 141 Kuruluş Müdürlüğü bulunmaktadır. Çalışan sayılarına bakıldığında ise Bakanlığın taşrada 40.963'ü memur, 545'i sözleşmeli personel ve 9.248'i işçi olmak üzere toplam 50.756 çalışanı bulunmaktadır (SGB, 2014a: 15 ve 19).

3.2.3. İlgili ve Bağlı Kuruluşlar ile Sürekli Kurullar

Türkiye'de GTHB bünyesindeki kanundaki tanımıyla ilgili kuruluşlar, Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAYKUR), Et ve Süt Kurumu Genel Müdürlüğü (ESK), Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ve Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu (TAPDK)'dur.

Bakanlığın bağılı kuruluşu Atatürk Orman Çiftliği (AOÇ)'dir. Bakanlık bünyesinde Yüksek Komiserler Kurulu adlı bir sürekli kurul da bulunmaktadır. Bu kurul, at yarışları ve bu yarışlar üzerine tertip edilen müşterek bahisler, at ıslahı ve atçılığın teşvik edilmesi ile safkan Arap ve İngiliz atlarının soy kütüğü işlemleri konusunda çalışmalar yapmaktadır.

3.2.4. Türkiye’de Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonu

Türkiye’de hayvan sağlığı alanında temel sorumlu birim GTHB’dir. Zoonotik hastalıklar alanında ise Bakanlık, Sağlık Bakanlığı ve konu ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar ile işbirliği içerisinde, bu alanda epidemiyolojik incelemeler yapılmasını, izleme planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamakla görevlidir (Anonim, 2010a). İşletme kaydı, hayvan kimliklendirme ve hareket kontrolleri GTHB gözetiminde il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılmaktadır (Anonim, 2011b; Anonim, 2011c, Anonim, 2011d). Bununla birlikte sorumluluğun, gerekli alt yapıyı haiz kurum, kuruluş, gerçek veya tüzel kişilere kısmen veya tamamen devri mümkündür.

Gıda ve yem alanındaki resmi kontroller de GKGM’nin sorumluluğunda bulunmaktadır. Belirli görevlerin devredilmesi de mümkündür. Buna göre, Bakanlık, asli ve sürekli görevler hariç olmak üzere gıda ve yem resmî kontrollerine ilişkin görevlerinin tamamını veya bir kısmını kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri, birlikler, kooperatifler, vakıf ve üniversitelere tamamen veya kısmen devredebilir veya hizmet alımı yolu ile yerine getirebilir. Ancak ithalat ve ihracatın resmî kontrolleri ile tüm yasal yaptırımlar bu kapsamın dışındadır. Gıda ve yem için ulusal referans laboratuvarları Bakanlık bünyesindeki Ulusal Gıda Referans Laboratuvarıdır (Anonim, 2011e).

BSE’lerin teşhisi, mücadelesinden ve izleme programlarından GTHB’ye bağılı Veteriner Kontrol Enstitüsü Müdürlükleri sorumludur. Veteriner Kontrol Enstitü Müdürlüğü veya hastalıkla ilgili ulusal referans laboratuvarı tarafından TSE’nin varlığının resmî olarak teyit edilmesini müteakiben yetkili otorite olan il/ilçe müdürlükleri en kısa sürede gerekli önlemleri alır (imha, epidemiyolojik araştırma vb.) (Anonim, 2011f).

İnsanlar tarafından tüketilmesi amaçlanmayan hayvansal yan ürünlerin toplanması, taşınması, işlenmesi, piyasaya arz edilmesi vb. aşamalarda, insan ve hayvan sağlığına yönelik tehdit ve çevresel zararların önlenmesine ilişkin tedbirlerin alınması GTHB'nin sorumluluğunda olup Sağlık Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ve İçişleri Bakanları da çeşitli alanlarda müdahil olmaktadır. Bu çerçevede, hayvansal yan ürünlerin depolanması, muamele edilmesi, işlenmesi ve bertarafı faaliyetleri ile iştigal eden işletmeler Bakanlık tarafından onaylanır (Anonim, 2010a). Bakanlık bu çerçevede ulusal denetim programları hazırlar ve yürütür (Anonim, 2011g).

Veteriner sağlık ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı, kullanımı, ambalajlanması, etiketlenmesi, tanıtımı, nakliyesi, depolanması, reçeteli ya da reçetesiz satışı, onayı, kontrolü ve teminine ilişkin işlemler ile tıbbi olmayan veteriner sağlık ürünlerinin üretimi, ithalatı, ihracatı, kullanımı, ambalajlanması, etiketlenmesi, tanıtıcı bilgileri, tanıtımı, depolanması, piyasaya arzı, reçeteli ya da reçetesiz satışı ve kontrolüne ilişkin tüm hususlar GTHB tarafından belirlenmektedir. Gerekli izin ve ruhsatların GTHB'den alınır (Anonim, 2010a; Anonim, 2011h). VTÜ pazarlama ve kullanım resmi kontrolleri de Bakanlık gözetiminde gerçekleştirilmektedir. VTÜ kalıntıları konusunda, GKGM, gerekli denetimlerin yürütülmesini sağlamak üzere kalıntı izleme planlarının hazırlanması, Bakanlığın ilgili kuruluşlarının faaliyetlerinin koordinasyonu, tedbirlerin yürütülmesinde kullanılan yöntemler ve elde edilen sonuçların değerlendirilmesi için gerekli verilerin toplanmasından sorumludur (Anonim, 2011i).

Türkiye'de bitki ve bitkisel ürünlerde zararlı organizmaların yurt içine girişi ve yurt içinde yayılmasını engellemeye yönelik faaliyet ve tedbirler GTHB'nin yetki alanındadır. Bununla birlikte Devlet ormanlarında zararlı mücadele hizmetleri ise GTHB tarafından belirlenen esaslara göre Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, hem orman hem tarım sahalarını ilgilendirmesi halinde ise ikisi tarafından işbirliği halinde yürütülür. Ahşap ambalaj malzemeleri üreticileri, ticari olarak fidan, fide, çelik, tohum, yumru, soğan gibi üretimde kullanılacak her türlü bitki yetiştiriciliğini yapanlar ve ticari amaçla zararlı mücadelesi faaliyetleri yapmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler GTHB'den onay almak zorundadır (Anonim, 2010a).

Bakanlığın bitki sağlığı alanında ilgili birimi GKGM olup bu birim ilgili kayıt sistemlerinin temini, eğitim yayım ve benzeri faaliyetlerin yürütülmesi, izleme ve survey programları ile operatörlerce yapılacak görsel muayeneler için talimat ve kılavuzların hazırlanması ile görevlidir. Uygulama ise İl Müdürlükleri düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Bitki ve bitkisel ürünlerin ithali, transit geçişi ve ihracatı konusunda da yetkili birim GKGM'dir. Resmi kontroller; Bakanlık tarafından eğitilmiş ve resmi kontrol yetkisi verilmiş kontrol görevlisi olan inspektörler tarafından yapılır (Anonim, 2011j).

Süs bitkileri çoğaltım ve üretim materyallerinin üretim ve pazarlamasına ilişkin düzenlemeler yapmak, tohumculuk ile ilgili sertifikasyon ve test kuruluşlarının çalışmalarını düzenlemek ve kuruluşlar arasındaki koordinasyonu sağlamak, görev alanı ile ilgili tohumluk ve bitkisel çoğaltım materyallerinin ithalat ve ihracatı ile ilgili düzenlemeleri uygulamak GTHB bünyesindeki BÜGEM'in sorumluluk alanında bulunmaktadır. Tohumculuk Hizmetlerinde Yetki Devri Yönetmeliği, GTHB tarafından yürütülen tohumculuk hizmetlerinden tohumluk sertifikasyon işlemleri ve piyasa denetimiyle ilgili yetki devri esaslarını belirlemektedir. Bu çerçevede, alan kontrolü, laboratuvar analizi ve belgelendirme işlemleri Yönetmelikte belirtilen şartları taşıyan kuruluşlarca, piyasa denetimlerinin ise uygun şartları taşıyan birlik (Türkiye Tohumcular Birliği), kamu kurum ve kuruluşları ve üniversiteler tarafından yapılması mümkün olabilmektedir. Bakanlık, bu kuruluşları, devredilen yetkiyi nasıl kullandıkları konusunda denetleme hakkına sahiptir (Anonim, 2008). Türkiye'de de yetki devri alan laboratuvarlar bulunmaktadır (GTHB, 2015b).

Türkiye'de bitki koruma ürünleri ile zirai mücadele alet ve makinelerinin üretimi, ithalatı ve piyasaya arzı için GTHB'den onay alınması zorunludur. Bakanlığın ilgili birimi GKGM'dir (Anonim, 2011k). Kontroller GKGM tarafından hazırlanan programlar ve belirlenen numune miktarları çerçevesinde, il/ilçe müdürlükleri tarafından yapılır (Anonim, 2011l). BKÜ kalıntıları alanında ise, Türkiye'de bitkisel ve hayvansal gıdalarda bulunmasına izin verilen pestisitlerin maksimum kalıntı limitlerinin uygulama usul ve esasları GTHB tarafından belirlenmektedir (Anonim, 2014c). İlgili resmi Kontroller, Bitkisel Üretim ve Bitki Sağlığı Şube Müdürlüğü koordinatörlüğünde, GKGM tarafından hazırlanan Hasat Öncesi Denetim Programı dâhilinde, Bakanlık İl/İlçe Müdürlüklerince gerçekleştirilir.

Türkiye’de gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemelerle ilgili asgari teknik ve hijyen kriterleri, bitki koruma ürünü ve veteriner ilaç kalıntıları, katkı maddeleri, bulaşanları, numune alma, ambalajlama, etiketleme, nakliye, depolama esasları ve analiz metotlarını belirleyen gıda kodeksi GTHB tarafından hazırlanmaktadır. Öte yandan, özel tıbbi amaçlı diyet gıdalar ile kaynak suları, içme suları, doğal mineralli sular ve tıbbi amaçlı sulara ilişkin hususlar Sağlık Bakanlığın sorumluluk alanındadır. Gıda işletmelerinin kayıt ve onay işlemleri GTHB gözetiminde İl/İlçe Müdürlüklerince gerçekleştirilmektedir (Anonim, 2010a). Gıda işletmelerinin resmi kontrolleri ise resmi kontrol görevlisi tarafından, Bakanlıkça hazırlanan yıllık kontrol planları çerçevesinde gerçekleştirilir. Bakanlık ayrıca acil eylem planlarını ve çok yıllık ulusal kontrol planları da hazırlamaktadır (Anonim, 2011e).

Resmi kontrollere ilişkin belirli görevlerin (ithalat-ihracat resmi kontrolleri ve yaptırımlar hariç) devredilmesi de mümkündür. Buna göre, Bakanlık, asli ve sürekli görevler hariç olmak üzere gıda resmi kontrollerine ilişkin görevlerinin tamamını veya bir kısmını kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri, birlikler, kooperatifler, vakıf ve üniversitelere tamamen veya kısmen devredebilir veya hizmet alımı yolu ile yerine getirebilir. Yetki devri veya hizmet alımı yapılan kuruluş, faaliyetlerini aylık olarak Bakanlık il/ilçe müdürlüğüne bildirir. Bakanlık, yetki devri veya hizmet alımı yaptığı kuruluşların denetimini veya tetkikini yapar (Anonim, 2011e).

Türkiye’de GDO ile ilgili düzenlemeler Biyogüvenlik Kanununda yer almaktadır (Anonim, 2010b). Bu kanuna göre, veteriner tıbbi ürünler ile Sağlık Bakanlığınca ruhsat veya izin verilen beşeri tıbbi ürünler ve kozmetik ürünler dışında GDO ve ürünlerine ilişkin yetkili birim GTHB olup gerek ithal gerekse yurtiçinde geliştirilen her bir GDO ve ürünü için GTHB bünyesindeki TAGEM’e başvuru yapılması gerekmektedir. Alınan başvurular Bakanlık tarafından, bu konuda değerlendirme merci olan ve çalışmalarında tamamen bağımsız olan Biyogüvenlik Kuruluna iletilir. Sekreteryası Bakanlık (TAGEM) tarafından yürütülen bu Kurul, Bakanlıkça dört, Orman ve Su İşleri Bakanlığınca iki, Sağlık Bakanlığınca bir, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca bir ve Ekonomi Bakanlığınca bir üye olmak üzere, üç yıllık süre için, ilgili bakanlar tarafından belirlenen toplam dokuz üyeden oluşur. Kurul

incelemelerini yapıp, biyogüvenlik bilgi değişim mekanizması yoluyla risk ve sosyo-ekonomik değerlendirmeye ilişkin bilimsel raporların kamuoyuna sunulması süreci sonrasında nihai raporunu Bakanlığa iletmektedir. Kurul kararları Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. GDO ve ürünlerinin transit geçişi ve bilimsel araştırma amacıyla ithali durumunda da Bakanlıktan (TAGEM) izin alınması gerekmektedir. İthalat, transit geçiş ve ihracat da dâhil olmak üzere gıda ve yemlerdeki GDO resmi kontroller GTHB'nin yetki alanında bulunmaktadır (Anonim, 2010c).

Gerek bitki, gerekse hayvan orijinli gıdaların ithalat ve ülkeye giriş koşulları ile kontrol esaslarını belirlemeye yetkili birim GTHB'dir. Bakanlık, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile eşgüdüm ve işbirliği halinde bu ürünlerin ülkeye giriş ve çıkış işlemlerinin yapılmasını sağlar (Anonim, 2010a).

3.2.5. Türkiye'de Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sisteminin Yapısı

Türkiye'de Tarımsal Araştırma

Türkiye'de tarımsal araştırma esas olarak bir kamu görevi olarak görülmekte olup büyük ölçüde GTHB yönetiminde gerçekleştirilmektedir. Bakanlık bünyesindeki TAGEM, tarımsal Ar-Ge faaliyetlerini yürüten ve koordinasyonunu sağlayan birimdir. GTHB bünyesinde, 11 merkez araştırma enstitüsü, 10 bölgesel araştırma enstitüsü, 27 konu odaklı araştırma enstitüsü olmak üzere 48 araştırma enstitüsü bulunmakta olup ayrıca 8 veteriner kontrol enstitüsü ve 13 gıda kontrol laboratuvarı da araştırma faaliyetleri yürütmeye yetkilidir.

TAGEM'in yanı sıra Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesindeki Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), üniversiteler ve belirli bir düzeyde de özel sektör ve STK'lar da tarımsal araştırma alanındaki diğer aktörlerdir. TÜBİTAK ve GTHB, üniversiteler ile diğer araştırma kuruluşlarının tarımsal araştırma projeleri için finansman sağlamaktadır. TÜBİTAK'ın ayrıca tarımsal biyoteknoloji ve gıda araştırmaları alanında iki araştırma enstitüsü bulunmakta olup bunlar Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji Enstitüsü ile Gıda Enstitüsü'dür.

Türkiye’de de öncelikler, TAGEM, üniversiteler, TÜBİTAK, özel sektör ve STK’ların birlikte çalışmaları ile belirlenmektedir. Bu önceliklerin belirlenmesinde Türkiye’ye potansiyel faydalar, bu faydaları yakalama kabiliyeti, Ar-Ge potansiyeli ve Ar-Ge kapasitesi göz önünde bulundurulmaktadır (Brouwer ve Sas-Paszt, 2011: 29-30). İlgili paydaşlar arasındaki görüş alışverişi sürecini kuvvetlendiren bir uygulama olarak kurulmuş olan Tarımsal Araştırma Danışma Kurulunun bu çerçevede önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. GTHB, üniversiteler, TÜBİTAK, çiftçi kuruluşları, odalar gibi ilgili paydaşları bir araya getirmek üzere oluşturulmuş ve ilk toplantısını 2012 yılında gerçekleştirmiştir. Kurulun görevi, TAGEM’in kurumsal, fiziksel, insan ve finansal kapasitesinin geliştirilmesi, tarımsal araştırma alanında önceliklerin belirlenmesi, sektörün ihtiyaçları doğrultusunda güdümlü projeler ve araştırma sonuçlarının karar vericilere, kullanıcılara ve sanayicilere aktarılması ve tanıtımı konularında TAGEM’e önerilerde bulunmaktır. Kurula Müsteşar Yardımcısı başkanlık etmekte olup sekretarya görevleri TAGEM tarafından yürütülmektedir (GTHB, 2012: 48).

Türkiye’de özel sektör tarafından yürütülen tarımsal Ar-Ge faaliyetleri kısıtlı düzeydedir. Bu nedenle özel sektörü bu alanda teşvik etmek adına TÜBİTAK, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve GTHB tarafından özel sektöre yönelik Ar-Ge proje destekleri mevcuttur (TOBB, 2013: 54). Türkiye’de araştırma programlarına başvuran araştırmacılar, TAGEM tarafından ilgili paydaşlarla işbirliği yapmaya teşvik edilmektedir. Genel tarımsal araştırma politikası da paydaşlar arası işbirliğine önem vermektedir. Bakanlığın Ar-Ge destek programı 2007 yılından beri yürütülmektedir.

Kamu-özel sektör işbirliğini geliştirmeye yönelik ise çeşitli adımlar atılmıştır. 2007 yılında uygulamaya konan “Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’na Bağlı Araştırma Kuruluşları ile Ortaklaşa Olarak Araştırma ve Geliştirme Projeleri Yürütecekler Arasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ” ile Bakanlık bünyesindeki araştırma kuruluşlarının altyapı ve imkânları özel sektöre açılmış, böylece kaynakların etkin kullanımı, özel sektörün tarımsal araştırmalar konusunda teşvik edilmesi, kamu-özel işbirliğinin geliştirilmesi yönünde önemli bir adım olmuştur (Çolakoğlu, 2012; TOBB, 2013: 55).

Türkiye’de Tarımsal Eğitim

Tarımsal eğitim konusu kamuda GTHB bünyesindeki Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığınca ele alınmaktadır. Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi, Bakanlığın görev alanına giren konularda eğitim faaliyetini yapmak veya yaptırmakla görevlidir (Anonim, 2014b). Ayrıca, Bakanlık bünyesinde 2 Tarımsal Yayım ve Hizmetiçi Eğitim Merkezi, 6 El Sanatları Eğitim Merkezi ve 1 de Uluslararası Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bununla birlikte, Bakanlığın tarımsal eğitim alanındaki yetkisinin ortaöğretim ya da yükseköğretim düzeyindeki eğitim faaliyetlerini içermediği görülmektedir.

Türkiye’de yükseköğretim kurumları bakımından ise başlı başına tarım ile ilgili alanlarda faaliyet gösteren üniversiteler bulunmamakta, bu alanlardaki çalışmalar üniversitelerin ziraat, su ürünleri vb. fakültelerinde yürütülmektedir. 26 ziraat, 23 su ürünleri, 18 veterinerlik, 10 ormancılık fakültesi ve 36 gıda teknolojisi bölümü bulunmaktadır. Tüm üniversiteler Yükseköğretim Kurulu (YÖK) bünyesinde faaliyet göstermektedir. Üniversitelerin genel olarak temel araştırmalar gerçekleştiriyor olması da bir diğer önemli husustur.

Türkiye’de tarım alanında yükseköğretim, üniversitelerin dışında, meslek yüksekokulları bünyesinde yürütülmektedir. Bu okulların temel fonksiyonu ise özellikle tarım sektörüne yönelik ara eleman yetiştirmede ön plana çıkmakta olup YÖK’e bağlı üniversiteler bünyesinde faaliyet gösterirler.

Türkiye’de, daha önce Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı olan tarım meslek liseleri, 2006 yılında yayımlanan yasa ile Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir (Anonim, 2006a). Bu liseler, özellikle özel sektörün ihtiyaçlarına da cevap verebilecek nitelikli ara elemanın yetiştirilebilmesi amacı ile kurulmuşlardır. Tarım alanında meslek liseleri Anadolu Tarım Meslek Liseleri ve Tarım Meslek Liseleri şeklinde iki türdür. Bu okullarda, Veteriner Sağlık, Makine (Tarım Makineleri), Tarım Teknolojisi, Laborant, Genel Ziraat gibi alanlarda eğitim verilmektedir. Mevcut durumda, Tarım Teknolojileri alanında 13, Hayvan Sağlığı alanında 8, Hayvan Yetiştiriciliği alanında 3 tane olmak üzere 24 tarım meslek lisesi bulunmaktadır (MEB, 2015).

Türkiye’de devlet üniversiteleri, yüksekokulları ve tarım meslek liselerinin finansmanı, hükümet tarafından genel eğitim sisteminin finansmanı çerçevesinde yapılmaktadır.

Türkiye’de Tarımsal Yayım

Türkiye’de 1984 yılına kadar çeşitli bakanlıklar bünyesinde birtakım genel bütçeli kuruluşlar ve kamu iktisadi teşebbüsleri tarafından dağınık bir yapı şeklinde yürütülmüş olan yayım hizmetleri, 1984 yılında “Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı”, 1991 yılında ise “Tarım ve Köyişleri Bakanlığı” bünyesi altında bir araya getirilmiştir. Tarımsal yayım faaliyetlerinin güçlendirilmesi açısından, birincisi 1984-1993, ikincisi ise 1990-1997 yılları arasında gerçekleştirilen, finansmanı Türkiye Cumhuriyeti ve Dünya Bankası tarafından sağlanan Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi (TYUAP), 1987-1994 yılları arasında Türkiye ve Federal Almanya hükümetleri arasındaki anlaşma ile uygulanan “Önder Çiftçi Projesi” (ÖÇP), 2004 tarihinde uygulamaya konulan “Köy Merkezli Tarımsal Üretime Destek Projesi”(KÖY-MER) ve 2007 yılında başlatılan Tarımsal Yayımı Geliştirme Projesi (TAR-GEL) önemli adımlar olmuştur (Ceylan, 2012: 63-73).

Türkiye’de tarımsal yayım faaliyetleri GTHB’nin sorumluluk alanında bulunmaktadır. Bakanlığın Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Bakanlığın görev alanına giren konularda görsel, işitsel ve yazılı dokümanların basım ve yayımını yapmak, Bakanlığın görev alanına giren konularda eğitim faaliyetleri yapmak ve yaptırmak gibi görevlerinin yanı sıra çiftçi eğitimi, tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu birimdir (Anonim, 2011). Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi bünyesindeki Çiftçi Eğitimi ve Yayım Bölümünün koordinasyonunda 81 İl Ofisi, 957 İlçe Ofisi ve 10.000 Tarım Merkezi bulunmaktadır (Demirtaş, 2013).

Türkiye’de tarımsal danışmanlık hizmeti sunmaya yetkili kişi ve kuruluşlar, bünyelerinde danışman istihdam eden üretici örgütleri ve ziraat odaları, tarımsal danışmanlık dernekleri/vakıfları, tarımsal danışmanlık şirketleri ve serbest tarım danışmanlarıdır. Bakanlığın yayım hizmetleri, Bakanlık tarafından hazırlanan ulusal yayım programı ve bu program doğrultusunda ildeki yetkili birimlerce hazırlanan il yayım/danışmanlık programları çerçevesinde yürütülmektedir. Ulusal düzeyde yayım stratejilerinin belirlenmesinde ilgili

paydaşları bir araya getiren ve koordinasyonu sağlayan Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Merkez Teknik Komitesi önemli bir rol oynamaktadır (Anonim, 2006b).

Türkiye’de tarımsal yayım faaliyetleri, genel itibariyle kamu eliyle ve GTHB tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de serbest tarımsal danışmanlık hizmetlerine imkân sağlayan ilk düzenleme ise 2006 yılında “Tarımsal Yayım Ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik” ile bu hizmetlerin desteklenmesine yönelik düzenleme ise 2009 yılında “Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerine Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ” ile yapılmıştır (Ceylan, 2012: 70 ve 72). Bu yönetmelik, AB üyesi ülkelerde olduğu gibi ziraat odaları ve diğer üretici kuruluşları da tarımsal yayım ve danışmanlık sisteminde rol almaları ve bu hizmetleri sağlayacak aktörleri artırarak çiftçilerin bilgi alabileceği kaynakları artırması bakımından önemli adımlardır (Çukur ve Karaturhan, 2009: 156). Bununla birlikte, özel sektör ve üretici kuruluşları henüz mevcut sistemde kamu eliyle yürütülen faaliyetlere bir alternatif olmaktan uzaktır. Bununla birlikte, yakın gelecekte, özellikle Akdeniz, Ege, Güneydoğu ve Marmara gibi önemli tarım bölgelerinde bu aktörlerin daha aktif bir rol almaya başlaması beklenmektedir (Özçatalbaş ve ark., 2010).

Türkiye’de serbest tarım danışmanı sayısı 800 civarında olup tarımsal yayım ve danışmanlık desteklemesinden yararlanan işletme sayısı 35.000’e yakındır. Türkiye’deki toplam tarımsal işletme sayısının 3 milyonu aşkın olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sözleşme yapılan işletmelerin toplam içindeki oranının çok düşük kaldığı görülecektir. Serbest tarım danışmanlığı uygulamasının henüz yeni sayılabilecek bir uygulama olduğu göz önünde bulundurularak zaman içinde bu sayı artabilecektir (Ceylan, 2012: 76-77).

3.2.6. Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri

Türkiye’de Tarımsal Sigorta Sistemi

Türkiye’de ise risk yönetim sistemini 1957-2006 ve 2006 sonrası olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Tarım sigortalarının uygulanmaya başladığı 1957 yılından 2006’ya kadarki yaklaşım, bütüncül bir sistem yerine çeşitli kanunlar vasıtasıyla, doğal afetler sonucu gelir kaybına uğrayan çiftçilere tohum yardımı veya destekler şeklinde olmuştur (Uçak ve

Berk, 2009: 144). 2005 yılındaki düzenlemeye kadar tarım sigortaları Türk Ticaret Kanununun 1316-1319. Maddeleri çerçevesinde ele alınmış, bu çerçevede tarım sigortaları alanında bir devlet desteği sağlanması mümkün olmamış, bu alanda düzenleme yapmak amacıyla oluşturulan kanun tasarıları da yasalaşamamıştır (Tanrıvermiş, 2005: 113). Devlet yardımının yanı sıra 9 özel sigorta şirketi tarafından da belli başlı ürün ve risklere karşı sigorta imkânı sağlanmış, bununla birlikte sigortalıların oranı çok düşük olmuştur (%0,1 dolu ve %0,5 hayvancılık). 2006 yılı itibarıyla ise devlet destekli sisteme geçiş yapılmıştır (Uçak ve Berk, 2009: 145).

Türkiye’de devlet destekli bir tarım sigortaları sistemi uygulanmaktadır (Tarım Sigortaları Havuzu, TARSİM). Tarım sigortalarına ilişkin usul ve esaslar, Tarım Sigortaları Kanunu ile belirlenmiş olup kanun çerçevesinde, kanun kapsamındaki riskleri teminat altına almak, reasürans teminatı sağlamak, tarım sigortalarının geliştirilmesine yönelik çalışmalarda bulunmak ve ilgili diğer teknik işleri yapmak üzere tüzel kişiliğe sahip bir Havuz kurulmuştur. GTHB ve Hazine Müsteşarlığı bu Havuzdan sorumlu olmakla birlikte Havuzun yönetimi bir Şirket tarafından gerçekleştirilmektedir. Şirketin yanı sıra bir de Bakanlık ve Müsteşarlık, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) ve Şirketten üyelerin oluşturduğu bir kurul bulunmakta olup bu kurul havuzun işleyişi, prim desteği oranı, hasar tespit işlemleri, havuzu işleten şirketin çalışmasına yönelik esas ve usulleri belirleme ve tarım sigortaları alanında faaliyet göstermek isteyen sigorta şirketleri ile sözleşme yapma yetkisine sahiptir. Havuzun denetiminden Müsteşarlık ve Bakanlık sorumlu olup Müsteşarlık sigortacılık uygulamaları yönünden denetimi gerçekleştirirken diğer tüm denetimler Bakanlık tarafından gerçekleştirilmektedir (Anonim, 2005).

Devletin tarım sigortaları konusundaki yaklaşımına bakıldığında, çiftçilerin doğal afetler nedeniyle yaşadıkları gelir kayıplarının tarımsal üretimin sürdürülmesine ket vurması, desteklenmemeleri durumunda zarar gören üreticilerin tarımdan kopması ve şehre göç etmesi gibi durumları engellemek amacıyla bu risklerin transfer edilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle ve en çağdaş risk transfer sistemlerinden biri olarak görülmesi nedeniyle sigorta sistemi tercih edildiği, ayrıca özel sigortacılığın, risklerin büyüklüğü nedeniyle tek başına çözüm üretemeyeceği, bu çerçevede yükün paylaşılarak küçük bir bölümünün üretici, büyük

bölümün ise sigorta sistemi ve devlet tarafından üstlenilmesi gerektiği yönünde bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Primlerin yüksek olması nedeniyle, çiftçilerin sigorta imkânlarından yararlanabilmesini sağlamak adına devlet katkısı bir zorunluluk olarak görülmektedir. TARSİM de tüm bu sistemin tek elden yönetilmesinin daha etkin kaynak kullanımı sağlayacağı düşüncesiyle oluşturulmuştur (TARSİM, 2013: 25). Havuzun başlıca gelirleri, sigorta şirketlerinin devrettiği primler, devlet tarafından sağlanan prim desteği, toplanan kaynakların yatırım gelirleri, alınan krediler ve genel bütçeden alınacak katkılardır (Anonim, 2005).

GTHB'nin görevleri ise tarım sigortalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik tedbirleri almak, ürünler, riskler ve bölgeler itibarıyla sağlanacak prim desteğine ilişkin teklifleri Bakanlar Kurulunun onayına sunmak (prim destekleri Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir) ve tazminat ödemelerinin doğru ve düzenli bir şekilde yapılmasını izlemektir (Anonim, 2005). Bakanlığın ilgili birimi, TRGM bünyesindeki Tarım Sigortaları ve Doğal Afetler Dairesidir.

Sistem zorunlu olmayıp isteğe bağlıdır. Devlet prim desteği, tüm risklerde %50 (don teminatında 2/3'ü) karşılıksız olarak desteklenmektedir. Sigorta acenteleri ise sistemde bir aracı rolü üstlenmekte, Havuzdan aldıkları komisyon karşılığında üreticilerden tahsil ettikleri sigorta prim bedellerini tamamını havuza aktarmak, sistemi üreticilere doğru ve eksiksiz bir şekilde anlatmak, standart poliçeleri düzenlemek ve sigortalının hasar ihbarlarını Havuzun İstanbul merkezine iletmekle yükümlüdür. Sistemin önemli avantajları, bütünsel bir yaklaşımla tek bir organizasyon bünyesinde çalışmaların yürütülmesi, uygulamaların standartlaştırılarak daha güvenilir ve sürdürülebilir olması, üreticilerin üzerindeki yükü hafifleterek daha düşük prim fiyatları ile sigorta yaptırabilmesini mümkün kılması, paket sigorta uygulaması ile çiftçilerin ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılayarak yüksek güvence sağlamasıdır (TARSİM, 2013: 28). Bununla birlikte, sigorta sistemine katılımın belirli bir düzeye çıkması gerektiği, sigortaya ilgi gösteren çiftçilerin genelde ticarileşmiş tarım işletmeleri olması, buna karşın ülke genelinde çiftçilerin büyük çoğunluğunun küçük ölçekli çiftçi olması nedeniyle katılımın artırılması için primlerin düşük tutulması gerektiği yönünde görüşler bulunmaktadır (Keskinkılıç, 2013: 11).

Türkiye’de Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar çerçevesinde belirlenen riskler genel olarak bitkisel ürün sigortaları ve hayvancılık sigortaları olarak sınıflandırılabilir (Anonim, 2014d). Bitkisel ürün sigortaları, dolu ana riski ile birlikte; fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, sel ve su baskını gibi ek risklerle birlikte çeşitli paketler halinde sunulmaktadır. Hayvancılık alanında ise süt ve erkek besi sığırları, mandalar, koyun, keçi, koç ve tekeler, kapalı sistemde üretim yapılan, biyogüvenlik ve hijyen tedbirleri alınmış tesislerde yetiştirilen kümes hayvanları ve su ürünleri için ölüm riski ile kafes ve ağlar için kazalar, yırtıcı hayvan saldırısı, fırtına, hortum ve deprem riskleri, Arıcılık Kayıt Sistemine kayıtlı aktif kovanlar için; fırtına, hortum, yangın, heyelan, deprem, sel ve su baskını, taşıt çarpması, nakliye ile vahşi hayvan saldırısı riskleri teminat altındadır. Tarımsal reasürans bakımından ise Havuz, üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası sigortacılık piyasası, sermaye piyasası ve benzeri piyasalardan koruma temin edebilmekte olup temin edilen koruma yeterli bulunmadığında Bakanlar Kurulunun belirlediği çerçevede Devlet tarafından taahhüt edilmesi mümkündür (Anonim, 2005).

Türkiye’de Tarımsal Kredi Sistemi

Türkiye’de ise tarımsal kredi sağlayan başlıca aktörler T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleridir (TKK). Bu kurumsal yapılanmanın yanı sıra diğer tarafta organize olmamış ve daha çok şahıslara dayalı finansman kaynakları da vardır (Miran, 2005: 38-39; Özçelik ve ark., 2005: 5). TKK’lar, üreticilerin, faaliyet gösterdikleri alanda ekonomik menfaatlerini korumak ve ihtiyaçlarını sağlamak üzere karşılıklı yardım ilkesi çerçevesinde oluşturdukları tüzel kişiliği haiz kuruluşlardır. Görevleri, ortaklarının kısa ve orta vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak, ürünlerini değerlendirmek, ortakların müşterek olarak yararlanabilecekleri makine, ekipman ve tesisleri edinmek, ortaklarının ve gerektiğinde diğer üreticilerin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak, el sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek ve mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularıyla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler tertip etmek, ve mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmaktır. Bu kooperatifler ile bölge ve merkez birliklerinin teftiş ve denetimi GTHB tarafından yapılmaktadır. Kooperatifler ayrıca, bağlı oldukları bölge ve merkez birliklerince de

denetlenmektedir (Anonim, 1972). Sübvansiyonlu tarımsal kredi kullanımı da hayata geçirilen diğer bir uygulamadır. Böylece düşük faizli yatırım ve işletme kredileri çerçevesinde faaliyete göre %25-%100 arasında faiz indirimi uygulanmaktadır (SGB, 2014b). Bu alanda Bakanlığın ilgili birimi ise TRGM bünyesindeki Kırsal Kalkınma ve Kredilendirme Dairesidir.

3.2.7. Türkiye’de Tarımsal Örgütler

Ziraat Odaları

Türkiye’de ziraat odaları, meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak ve gelişmesini sağlamak, çiftçilikle işgal edenlerin meslekî hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 1957). Türkiye’de 2010 yılı itibarıyla 738 ziraat odası bulunmakta olup bu odalara kayıtlı toplam çiftçi sayısı 5,3 milyondur (TZOB, 2010: 639). Yine, Fransa’daki yapılanmaya benzer bir şekilde, bu odaların üst kuruluşu olarak TZOB mevcuttur.

Türkiye’de özellikle 2006 yılında tarımsal yayım ve danışmanlık hizmetlerine ilişkin yapılan düzenlemeler sonrasında ziraat odaları, tarımsal yayım ve danışmanlık faaliyetlerinde aktif bir rol almaya başlamıştır. Bu çerçevede 2009 yılında TZOB ile TAGEM arasında imzalanan bir protokol ile de ayrıca 9 tarım bölgesinde çiftçi eğitimlerinin ortak şekilde yürütülmesi kararlaştırılmıştır (TZOB, 2010: 640).

Kooperatifler

Türkiye’de kooperatifler, Kooperatifçilik alanını düzenleyen temel kanun olan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna tabi olarak kurulmakta ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, GTHB ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının sorumluluğunda faaliyet göstermektedirler. Toplam sayıları 84.000’i aşan kooperatiflerin 8 milyon civarında ortağı bulunmaktadır. Bu kooperatiflerin 13.000’i tarımsal amaçlı kooperatiflerdir (GTB, 2012a: 23). GTHB’nin sorumluluk alanındaki tarım alanında faaliyet gösteren kooperatifler, tarımsal kalkınma kooperatifleri, sulama kooperatifleri, su ürünleri

kooperatifleri, pancar ekicileri kooperatifleri ve tarım kredi kooperatifleridir. Diğer yandan tarım satış kooperatifleri, bağımsız tarım satış kooperatifleri ve yaş sebze meyve kooperatifleri de Gümrük ve Ticaret Bakanlığının sorumluluk alanında yer almaktadır.

Pazar paylarına bakıldığında, Türkiye'nin her yerinde, pamuk, zeytin ve zeytinyağı, ayçiçeği, kuru incir, fındık, ipek kozası, tiftik gibi ürünlerde faaliyet gösteren Tarım Satış Kooperatiflerinin ürün piyasalarında önemli paylara sahip olduğu görülmektedir. Bu kooperatifler, bölge üretiminin hemen hemen tamamını alarak bölge üreticisine önemli katkılar sağlamaktadır. Tarım Satış Kooperatif birlikleri ekonomik büyüklükleri ile de dikkat çekmektedir. İstanbul Sanayi Odası tarafından yapılan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" çalışmasında 2013 yılında Trakyabirlik 77., Marmarabirlik ise 433. sırada yer almaktadır (GTB, 2014: 20).

Diğer yandan özellikle hayvancılık alanında faaliyet gösteren ve kırsal kesimde yaşayan insanların gelirlerinin artırılmasını amaçlayan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ise faaliyetlerinin küçük ölçekli kaldığı ve pazar etkinliklerinin son derece küçük olduğu görülmektedir. Sulama kooperatiflerinin ise yeraltı sulamalarında payı %81 civarındayken, yerüstü sulamalarında düşük seviyelerde seyretmektedir. Su Ürünleri Kooperatiflerinin yeterli bir gelişme gösterememiş olup sektördeki paylarının da %5 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin ise daha aktif olduğu, Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (Pankobirlik) bünyesinde örgütlenerek ülke şeker üretiminin yaklaşık %42'sini gerçekleştirdiği görülmektedir. Tarımsal kredi alanında Ziraat Bankasından sonra ikinci sırada yer alan Tarım Kredi Kooperatiflerine bakıldığında ise, bu alandaki payları %12 civarındadır (GTB, 2012b).

Bunların yanı sıra süt ve süt ürünleri sanayiinde kooperatiflerin payı %3 civarındadır (Altay, 2009). Bu oranın %50'ler civarında olduğu Fransa ve %80 civarında olduğu Hollanda ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de süt ve süt ürünleri sanayinde kooperatiflerin payının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Et ve et ürünlerinin pazarlanmasında da kooperatiflerin payı %0,54'tür (Aksoy, 2007: 102).

Türkiye’de ise 1163 sayılı Kooperatifler Kanununda da öngörölmüş olduğu gibi “kooperatif-birlik-merkez birlik- milli birlik” şeklinde bir organizasyon yapısı vardır. Bununla birlikte, kurulan bu örgütlere kooperatiflerin katılımı düşüktür (Türkiye’de yaklaşık %25 civarında). Üst örgütlere katılımın yüksek olduğu kooperatifler, Tarım Kredi, Pancar Ekicileri, Tarım Satış ile Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet kooperatifleridir (GTB, 2012: 23).

Türkiye’de ise profesyonel yönetim kanun tarafından zorunlu kılınmış değildir. Bu konuda karar, kooperatif üyelerine bırakılmıştır. Genellikle de gerek profesyonel yönetimin faydaları konusunda bir farkındalığın olmaması gerekse mali yetersizlikler benzer profesyonel yönetimlerin oluşturulması önünde engel teşkil etmektedir (Durutan Okan ve Okan, 2013: 52).

Birlikler

Türkiye’de çeşitli ürün ve ürün gruplarında (hayvansal üretim, meyve, sebze ve süs bitkileri, tarla bitkileri, su ürünleri ve organik ürünler) toplam 878 üretici birliği faaliyette bulunmakta olup toplam üye sayısı 223.256’dır. Ayrıca süt, yumurta, bal, sebze ve süs bitkileri, meyve, tarla bitkileri, yağlı tohumlar, kırmızı et, su ürünleri yetiştiricileri ve deniz ürünleri avcıları olmak üzere 10 üretici merkez birliği mevcuttur. Bir diğer grup da ıslah amaçlı yetiştirici birlikleridir. Bu kapsamda, damızlık sığır, manda, koyun-keçi, tavuk ve arı alanlarında toplam 266 birlik bulunmakta olup toplam üye sayısı 370.228’dir. Ayrıca, damızlık sığır, manda, koyun-keçi ve arı yetiştiricileri olmak üzere 4 adet ıslah amaçlı yetiştirici merkez birliği bulunmaktadır (TRGM, 2014).

4. TARIMSAL KAMU TEŞKİLAT YAPILARI BAKIMINDAN FRANSA, HOLLANDA VE TÜRKİYE’NİN KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. İdari Yapılar ve Tarımsal Özelliklerin Karşılaştırılması

Fransa, Hollanda ve Türkiye’nin nüfus ve yüzölçümüne bakıldığında Türkiye’nin hem nüfus bakımından, hem de yüzölçümü bakımından ilk sırada yer aldığı görülmektedir.

Yönetim şekilleri bakımından farklılık gösterebilir de bu üç ülkede de idari yapılanmanın benzer olduğu, idarenin, üniter bir yapı içerisinde çeşitli düzeylerde teşkilatlandığı (bölge, il, ilçe vb.) görülmektedir.

Tarımsal GSYH bakımından Türkiye, Fransa ve Hollanda’yı geride bırakmaktadır. GSYH’nin sektörlere göre dağılımına bakıldığında da, Türkiye’de tarım sektörünün payının, Fransa ve Hollanda’ya göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye’nin tarımsal işgücününün toplam işgücü içindeki payı Fransa ve Hollanda’ya göre oldukça yüksektir.

Türkiye’nin gerek kırsal alanlarının, gerekse tarım alanlarının incelenen ülkeler olan Fransa ve Hollanda’ya göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Türkiye’nin bitkisel üretimi, Fransa’nın bitkisel üretim değerine yakın, Hollanda’dan ise fazladır. Tahıl üretiminde de önemli bir üretim değerine sahip olduğu görülen Türkiye’nin tütün üretiminde de incelenen diğer ülkelere göre öne çıktığı, sebze ve meyve üretiminin ise diğerlerinden oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu ülkelerin hayvansal üretim değerlerine bakıldığında ise, Türkiye hayvansal üretim değeri (gerek hayvanlar gerekse hayvan ürünleri) bakımından incelenen diğer ülkelerin önündedir. Fransa kanatlı üretiminde öne çıkmaktadır.

Burada yinelemek gerekir ki, bu karşılaştırma yalnızca ülkelerin birbirlerine göre üretim durumu hakkında bir fikir vermek amacıyla yapılmış olup üretim performansları bakımından birinin diğerinden daha iyi olduğu sonucuna götürecek bir karşılaştırma

yapılmamıştır. Örneğin, Hollanda'nın hayvansal üretim değerleri diğer ülkelere göre düşük seviyede gibi görünse de, Hollanda, AB hayvan yoğunluk endeksine göre hayvan yoğunluğunun Malta'dan sonra en yüksek olduğu AB ülkesidir (Malta 4,80; Hollanda 3,35; Almanya 1,06; Fransa 0,82).

Hayvan varlığına ilişkin verilere bakıldığında ise, özellikle koyun ve keçi varlığının Türkiye'de diğer ülkelere göre oldukça fazla olduğu, kanatlı varlığı bakımından da diğer ülkelerin önünde olduğu, öte yandan domuz varlığının ise görece az olduğu görülmektedir. Büyükbaş varlığı bakımından ise Türkiye, Fransa'dan hemen sonra gelmektedir.

İncelenen ülkeler ve Türkiye'nin balıkçılık üretim değerleri karşılaştırıldığında, Türkiye'nin balıkçılık üretiminin Fransa'dan az, ancak Hollanda'dan fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Hollanda'nın balıkçılık üretim miktarının Türkiye'ye yakın olması dikkat çekmektedir.

Fransa ve Hollanda ile karşılaştırıldığında, Türkiye'de işletme sayısı oldukça fazla, öte yandan işletme büyüklüğü oldukça düşüktür. 28 üyeli AB'de bu ortalama 14,1 ha'dır.

Dünya çapında tarım ürünleri ihracat değerleri bakımından karşılaştırıldığında, Hollanda ve Fransa'nın ilk beş ülke içerisinde yer aldığı, Türkiye'nin ise bu ülkelere göre biraz daha geride kaldığı görülmektedir.

Tarımsal ticaret verileri değerlendirildiğinde, Fransa, Hollanda ve Türkiye'nin tarımsal ihracatının tarımsal ithalatından daha fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca, yine bu üç ülkenin tarımsal ihracatının toplam ihracat içindeki payları yüksek ve birbirine yakın olup, Türkiye'nin ise tarımsal ithalatının toplam ithalat içindeki payı diğerlerine göre daha azdır.

4.2.Tarım Alanında Kamu Teşkilat Yapılarının Karşılaştırılması

4.2.1. Merkez Teşkilatlarının Karşılaştırılması

Yetkili Birimler

Türkiye’de tarım ile ilgili konular, Fransa’daki yapıya benzer bir şekilde GTHB’nin sorumluluk alanında bulunmaktadır.

Üst Yönetim

Fransa’da Bakan>Genel Sekreter>Genel Sekreter Yardımcısı>Genel Müdürlükler ve Servisler şeklinde bir hiyerarşi vardır. Mevcut durumda Fransa’da bir bakan yardımcısı pozisyonu bulunmamaktadır.

Hollanda’da, Bakan>Devlet Bakanı (Tarımdan Sorumlu Bakan)>Genel Sekreter>Genel Sekreter Yardımcısı ve Genel Müdürler şeklinde bir yapılanma mevcuttur. Devlet Bakanı, Bakan Yardımcısı gibi bir konumda bulunmakla beraber uluslararası düzeyde Tarım Bakanı sıfatıyla Bakanlığı temsil yetkisine sahiptir. Bir diğer husus da, organizasyon şemasında Genel Müdürlüklerin Genel Sekreter Yardımcısına değil Genel Sekretere bağlı olmalarıdır. Buradan, MEZ’deki her bir Genel Müdürlüğün GTHB’deki Müsteşar Yardımcısı düzeyinde olduğu söylenebilir.

Türkiye’de ise GTHB’de Bakan>Bakan Yardımcısı>Müsteşar>Müsteşar Yardımcıları şeklinde bir hiyerarşi bulunmakta, doğrudan Bakana bağlı olan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü ve Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği ile doğrudan Müsteşara Bağlı olan Yurtdışı Tarım Müşavirliği ve İç Denetim Birimi Başkanlığı dışında diğer birimlerin Müsteşar Yardımcılarına bağlı olduğu görülmektedir.

İnsan Kaynakları

Hollanda’nın gerek yüz ölçümü gerekse nüfusunun Türkiye’ye göre çok küçük olması nedeniyle, insan kaynakları bakımından bir karşılaştırma yapmak anlamsız olacaktır. Öte yandan yüzölçümü ve nüfus bakımından Türkiye’den çok farklı olmayan Fransa ile

karşılaştırıldığında, toplam kamu personeli sayısı benzerlik göstermekle birlikte, GTHB'nin personel sayısının MAAF'ın neredeyse iki katı kadar olduğu görülmektedir. Taşradaki personel bakımından da Fransa'da taşra personelinin yarısının tarımsal eğitim alanında faaliyet gösteriyor olduğu göz önünde bulundurulduğunda, eğitim dışındaki görevleri yerine getiren personelin 18.000 civarında olduğu sonucu çıkmaktadır. Bu itibarla da GTHB bünyesinde taşrada çalışan personel sayısının da Fransa'dakine göre fazla olduğu görülmektedir.

Teşkilat Yapıları

Teşkilat yapıları bakımından incelenen ülkelere bakıldığında, Fransa'da yardımcı birimler (idari işler vb.) ile ana hizmet birimleri arasında net bir ayırım olduğu görülmektedir. Ana hizmet birimleri “genel müdürlük” olarak, yardımcı birimler ise “servis” olarak adlandırılmaktadır. Bununla birlikte bu birimlerin tümü doğrudan genel sekreter yardımcısına bağlıdır. Hollanda'da ise MEZ içinde “politika odaklı genel müdürlükler”, “servis”, “ajans”, “Teftiş Otoritesi” gibi çeşitli yapılanmalar bulunmaktadır.

4.2.1.1. Teknik Yapıların Karşılaştırılması

Fransa'da Genel Sekretere bağlı, “politikalar”, “sağlık konuları” ve “tarımsal eğitim, araştırma ve inovasyon” eksenlerinde üç Genel Müdürlük bulunmaktadır. Burada dikkat çekilmesi gereken nokta, söz konusu Genel Müdürlükler çerçevesinde çok kapsayıcı bir gruplandırma yapılmış olduğudur. Diğer bir deyişle, Fransa'daki “genel müdürlük”lerin, Türkiye'de GTHB bünyesindeki Genel Müdürlüklerden birkaçını içerir şekilde oluştuğu, bu bağlamda GTHB'deki Genel Müdürlüklerin Fransa'da Genel Müdürlükler bünyesinde bulunan servislere denk geldiği değerlendirilmektedir. Buradan hareketle de idari anlamda olmasa da yürüttükleri faaliyetler bakımından Fransa'da alt müdürlük olarak tanımlanan birimlerin, GTHB'deki Genel Müdür Yardımcılıklarına, Büroların ise GTHB'deki Dairelere tekabül ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin, Fransa'da Tarım, Tarımsal Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü (DGPAAT) bünyesindeki Tarımsal Üretim Servisi, GTHB'deki Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü (BÜGEM) ile Hayvancılık Genel Müdürlüğüne (HAYGEM) benzerlik göstermektedir. Yine DGPAAT bünyesindeki Uluslararası İlişkiler

Servisi de GTHB bünyesindeki AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (ABDGM) ile benzerlik göstermektedir.

Hollanda'da enerji, ekonomi, tarım vb. çok çeşitli faaliyet alanları bulunan MEZ'in yapısı içinde tarım başlı başına bir Genel Müdürlük olarak yer almaktadır. Türkiye ile karşılaştırıldığında, Hollanda'daki Genel Müdürlüklerin de daha çok Müsteşar Yardımcısı düzeyinde oldukları, Müdürlüklerin de GTHB'deki Genel Müdürlüklere benzerlik gösterdikleri söylenebilir.

GTHB'nin teknik birimler bakımından organizasyonu ise, "gıda ve kontrol", "bitkisel üretim", "hayvancılık", "balıkçılık ve su ürünleri", "tarım reformu", "tarımsal araştırmalar ve politikalar" ve "AB ve dış ilişkiler" eksenlerinde olmuştur.

GTHB'nin yapılanma eksenleri baz alınarak Fransa ve Hollanda'nın merkez teşkilatlarına bakıldığında şu tespitler yapılabilir:

Gıda ve Kontrol

GTHB'de bitki ve hayvan sağlığı ile gıda ve yem güvenilirliğinin sağlanması konusunda genel politika oluşturulması ve kontrollerin gerçekleştirilmesi görevleri GKGM bünyesinde toplanmıştır. Fransa'da politikaların oluşturulması ve risk yönetimi konusunda Gıda Genel Müdürlüğü (DGAL), risk değerlendirme konusunda ise ANSES sorumludur. Bununla birlikte Fransa'daki yapılanmada Gıda Genel Müdürlüğünün daha kapsamlı bir şekilde yapılandığı, büroların "Gıda," "Birincil Üretimde Sağlık Risklerinin Önlenmesi" ve "Kaynak Yönetimi ve Uluslararası İşler" eksenleri çerçevesinde gruplandırılmış olduğu görülmektedir. GTHB'de GKGM bünyesinde ise herhangi bir gruplandırma olmaksızın 11 Daire Başkanlığı¹⁷ bulunmakla birlikte, bu dairelerin de Genel Müdür Yardımcısı düzeyinde, "hayvan sağlığı, hayvansal ürünler ve veteriner sağlık ürünleri", "bitkisel ürünler, gıda ve

¹⁷ "Bitki Sağlığı ve Karantina", "Hayvan Sağlığı ve Karantina", "Gıda İşletmeleri ve Kodeks", "Veteriner Sağlık Ürünleri ve Halk Sağlığı", "Gıda Kontrol ve Laboratuvarlar", "Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol", "Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol", "Bitki Koruma Ürünleri", "Yem", "Risk Değerlendirme", "İdari İşler ve Koordinasyon" Daire Başkanlıkları.

yem” ve “bitki sağlığı, bitki koruma ve risk değerlendirme” eksenlerinde gruplandığı görölmektedir. Hollanda’da ise gıda kalitesi ile bitki ve hayvan sağlığı alanlarında politika oluşturulmasına yönelik görevler Gıda Genel Müdürlüğünün Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü tarafından yerine getirilirken, kontrol faaliyetleri ise MEZ ile Sağlık, Refah ve Spor Bakanlığı tarafından görevlendirilmiş olan bağımsız bir ajans olarak faaliyet gösteren ve MEZ’in idari sorumluluğunda yer alan NVWA tarafından yerine getirilmektedir.

Fransa’da bitki ve hayvan sağlığı sınır kontrol faaliyetleri “Hayvan ve Bitki Sağlığı Sınır Denetim Servisi (SIVEP)” adında tek bir çatı altında, Gıda Genel Müdürlüğüne bağlı Avrupa ve Uluslararası Sağlık İşleri Alt Müdürlüğü bünyesinde organize edilmiştir. Türkiye’de ise bu faaliyetler GKGM bünyesinde iki ayrı daire başkanlığı tarafından (Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Dairesi ile Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Dairesi) yürütölmektedir. Yürüttükleri faaliyetler bakımından SIVEP ile GTHB’deki adı geçen ilgili daire başkanlıkları arasında özel bir farklılık görölmemektedir.

Fransa’da tohumculuk ve bitki sağlığı konularının bir arada ve DGAL bünyesindeki Birincil Üretimde Sağlık Risklerinin Önlenmesi Servisi bünyesinde ele alındığı görölmektedir. Türkiye’de ise GTHB’de tohumculuk konusu, BÜGEM bünyesindeki “Tohumculuk Daire Başkanlığı” tarafından ele alınmaktadır.

Gerek Fransa’da, gerekse Hollanda’da hayvan koruma konusunun kendi başına bir birim bünyesinde ele alındığı görölmektedir (Fransa’da “Hayvan Koruma Bürosu” (*Bureau de la protection animale*); Hollanda’da “Hayvan Refahı Bölümü” (*Cluster Dierenwelzijn*)). Türkiye’de ise hayvan refahı, GKGM’nin sorumluluk alanında bulunmakta olup bu çerçevede Hayvan Sağlığı ve Karantina Daire Başkanlığı “Deney hayvanlarının refahı, nakil esnasında hayvan refahı ve çiftlik hayvanlarının refahı ile ilgili çalışmalarını yürütmek”le, Gıda İşletmeleri ve Kodeks Daire Başkanlığı ise “Kesim sırasında hayvanların refahının sağlanmasıya yönelik usul ve esasları belirlemek”le görevlidir (Anonim, 2014b). Türkiye’de çiftlik hayvanlarının korunmasından GTHB sorumludur.

Bitkisel Üretim, Hayvancılık, Balıkçılık ve Su Ürünleri

Fransa’da bu konular, genel olarak “tarımsal üretim” başlığı altına ele alınmış ve Tarımsal Üretim Servisi adıyla, DGPAAT bünyesinde yerini almıştır. Hollanda’da ise, Gıda Genel Müdürlüğü bünyesindeki Hayvansal Tarım Zincirleri ve Hayvan Refahı Müdürlüğü hayvancılık ve balıkçılık alanında, Bitkisel Tarım Zincirleri ve Gıda Kalitesi Müdürlüğü ise bitkisel üretim ve gıda kalitesi alanında politika oluşturmakla görevlidir. GTHB’de ise bu alanların her biri ayrı birer genel müdürlük (BÜGEM, HAYGEM, BSGM) olarak yapılandırılmıştır.

Kırsal Kalkınma

Fransa’da MAAF’ın yetki alanında ormancılık da yer almaktadır. Türkiye’de ise ormancılıkla ilgili konular Orman ve Su İşleri Bakanlığının sorumluluk alanında bulunmaktadır.

Atçılık alanında yapılanmaya bakıldığında, Fransa’da atçılığın Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü’nün Orman, Kırsal İşler ve Atçılık Servisi bünyesinde ele alındığı görülmektedir. Bu çerçevede MAAF atçılık alanında, atçılık, binicilik ve yarışlara yönelik politikanın hazırlanması, Fransa Atçılık ve Yarış Enstitüsü, Yarış Birlikleri ve Müşterek Bahis Kuruluşunun (PMU) gözetimi ve yarış ve bahislerin kontrolü ve izlenmesinden sorumludur. Türkiye’de de atçılık alanında GTHB, At Yarışları Hakkında Kanun uyarınca, Türkiye sınırları içerisinde at yarışları düzenlemeye, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen yarışlar üzerine yurt içinden ve yurt dışından müşterek bahis kabul etmeye yetkili merci olup bu Kanunla da mümkün kılındığı şekilde Türkiye Jokey Kulübü vasıtasıyla yerine getirmektedir. Yetiştiricilik, ıslah vb. konular ise GTHB’de HAYGEM bünyesinde ele alınmaktadır. Ayrıca, yine Bakanlığın bir ilgili kuruluşu olarak, “tarım ve tarıma dayalı sanayiinin ihtiyacı olan her türlü mal ve hizmetleri üretmek amacı ile” kurulmuş bir İktisadi Devlet Teşekkülü olan Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)’ne bağlı haralarda at yetiştirme ve ıslah çalışmaları yapılmaktadır (Anonim, 2000).

Dış İlişkiler

Dış ilişkiler alanında Fransa'daki yapı ile Türkiye'de GTHB bünyesindeki yapı birbirine çok benzemektedir. GTHB'de uluslararası ilişkiler faaliyetleri ABDGM bünyesinde, "İkili İlişkiler ve Protokol", "Uluslararası Kuruluşlar", "AB ile Uyum" ve "Ekonomik ve Teknik İlişkiler" eksenlerinde ele alınmaktadır. Fransa'da ise Tarım, Tarım Endüstrileri ve Bölge Politikaları Genel Müdürlüğü bünyesindeki Uluslararası İlişkiler Servisinin yapısı hemen hemen aynı olup, Servis, bir tarafta AB ile ilişkilerin düzenlendiği Avrupa İşleri Alt Müdürlüğü, diğer tarafta ise tarımsal ikili ilişkiler, ekonomik ve teknik ilişkiler gibi alanlarda faaliyet gösteren Uluslararası Mübadeleler Alt Müdürlüğü bünyesinde faaliyet göstermektedir. Hollanda'da ise uluslararası ilişkiler konusunda DG Agro bünyesindeki Avrupa Tarım ve Gıda Güvenliği Müdürlüğü, bu alanda öne çıkmış olan Müdürlüktür.

4.2.1.2. İdari Yapıların Karşılaştırılması

İdari yapıları bakımından MAAF, MEZ ve GTHB arasında genel itibarıyla önemli bir fark görülmemekle birlikte göze çarpan çeşitli farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Fransa'da MAAF'ın ana yapısını oluşturan birimler dışında, yine doğrudan Bakana bağlı birim ve kişilerin bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede, Fransa'da MAAF bünyesinde yer alan ve Bakanlıklararası nitelikte, ulusal düzeydeki politikalara katkı sağlamak adına çeşitli kontrol ve koordinasyon görevleri olan birimlerin (Bakanlık Bütçe ve Muhasebe Kontrol Birimi, Savunma ve Güvenlik Yüksek Görevlisi, Kadın/Erkek Hakları Eşitliğinden Sorumlu Yüksek Görevli, Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Görevlisi) GTHB bünyesinde bir karşılığı bulunmamaktadır.

Diğer bir uygulama ise Fransa'daki Gıda, Tarım ve Kırsal Alanlar Genel Konseyi (CGAEER)'dir. Türkiye'de GTHB bünyesinde Strateji Geliştirme Başkanlığının (SGB) benzer işleve sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Hollanda'da ise gerek Fransa gerekse Türkiye'dekinden daha farklı bir yapı mevcuttur. Burada MEZ bünyesinde, ekonomik politikaların geliştirilmesi ve AB politikalarına katılım, uyum ve ilişkiler çerçevesinde tavsiye fonksiyonu olan ve doğrudan Genel Sekreter

Yardımcısına bağlı Genel Ekonomik Politika Müdürlüğü ve Avrupa Müdürlüğü bulunmaktadır. Burada, Genel Ekonomik Politika görevleri” GTHB’de SGB’nin görevleri ile benzerlik gösterse de Genel Ekonomik Politika Müdürlüğü, MEZ’in yalnızca tarım değil aynı zamanda ekonominin geneline yönelik çalışmalar da yapmaktadır. Öte yandan yine Genel Sekreter Yardımcısına bağlı Avrupa Müdürlüğünün ise AB ile politika oluşturma sürecine katılım, oluşturulan politikaların uygulanmasının koordinasyonu vb. genel bir koordinasyon görevinin olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise AB ile ilişkileri AB Bakanlığının koordinasyonunda yürütülmektedir.

4.2.1.3. Merkez Teşkilatında Yer Alan Konsey, Komisyon, Servis ve Ajans Gibi Yapıların Karşılaştırılması

Fransa’da MAAF’ın yapısına bakıldığında, birer danışma mekanizmaları olan, bir kısmı doğrudan MAAF’a bağlı, bir kısmı ise diğer Bakanlıkların da müdahil olduğu ve oldukça kurumsallaşmış konsey ve komitelerin bulunduğu görülmektedir. Türkiye’ye bakıldığında, GTHB bünyesinde çok çeşitli konsey ve komiteler olmakla birlikte doğrudan organizasyon şeması içerisinde yer almamaktadır.

Fransa’daki Ulusal Gıda Konseyine (CNA) benzer bir yapı olarak GTHB Bakanı başkanlığında toplanan ve ülke tarım ve hayvancılığının geliştirilmesi ve tarım ve hayvancılık sektörlerinde karşılaşılan sorunların çözümü konusunda bir istişare mekanizması olan Tarım Şurasından bahsetmek mümkündür. Her iki yapı da paydaşları bir araya getirmesi ve istişari bir tavsiye organı olması bakımından benzerlik göstermekle birlikte CNA’nın daha operasyonel ve devamlılık arz eden bir yapısı olduğu görülmektedir.

Fransa’da, terminolojiyi geliştirmek üzere bir Terminoloji ve Neoloji Uzmanları Komisyonunun olduğu görülmektedir. Türkiye’de de, 1980’li yılların başlarında FAO ve Avrupa Topluluğu Komitesi tarafından geliştirilmiş olan ve dünya çapında çoğunlukla tarımsal enformasyon sistemlerinde indeksleme ve veriye ulaşma işlemlerinde kullanılan AGROVOC tesarus adlı tarım terminoloji dizinine Türkçe terminolojinin eklenmesi amacıyla, Ulusal AGRIS (Tarım Bilimi ve Teknolojisi Bilgi Sistemleri) Merkezi görevini yürüten

GTHB Yayın Dairesi Başkanlığı tarafından 2008 yılında başlatılan Türkçe AGROVOC Projesi çerçevesinde, bakanlık uzmanı, araştırmacı, öğretim üyesi ve dil uzmanlarından oluşan 17 kişilik bir grup tarafından terminoloji çalışmaları yürütülmüş ve bu çerçevede 40.000'den fazla terim sisteme girilmiştir. Ayrıca, Dışişleri Bakanlığının girişimi ile devam eden bir Kamu Kurumları Dil, Çeviri ve Terminoloji Eşgüdüm Kurulu mevcut olup ayrıca Hacettepe Üniversitesi Terminoloji ve Uygulama Araştırma Merkezi (TermTürk) de, tarım terminolojisinin ve Türkçe AGROVOC çalışmalarının geliştirilmesi için katkı sağlamaktadır.

Bunların yanı sıra bir de Fransa'da, tarımsal gıda ve tarım sanayilerinin gelişmesine yönelik faaliyetlere önderlik etmek ve koordinasyon sağlamak, özellikle ihracat konusunda olmak üzere, tarımsal gıda ve tarım sanayi alanlarında politikanın belirlenmesinde hükümete yardımcı olmak ve tarımsal gıda ve tarım sanayiine ilişkin taslak metinler hazırlamak ve gerekli görülen hususlarda ilgili bakanlara çalışmalar sunmakla görevli tarım ile sanayiden sorumlu bakanlıkların ortak olarak bünyesinde yer alan Tarımsal Gıda ve Tarım Sanayileri Bakanlıklararası Delegasyonu (DIIAA) bulunmaktadır. Türkiye'de GTHB bünyesinde ise benzer bir birim bulunmamaktadır.

Hollanda'da ise merkezi hükümete faaliyetlerinde yardımcı olan servis ve ajanslar (*agentschappen*) bulunmaktadır. Bugün MEZ bünyesindeki DLG, NVWA ve Ulusal Girişim Ajansı tarım alanında Bakanlık bünyesinde bu şekilde ajanslaşmış birimlerdir. GTHB'de, Hollanda'daki gibi Bakanlık bünyesinde yer alan yarı-otonom birimler bulunmamaktadır. GTHB bünyesindeki "bağlı kuruluşlar" ve "ilgili kuruluşlar" belirli düzeyde idari ve operasyonel otonomiye sahip olmakla birlikte bu kuruluşların "iktisadi kuruluş" olma özellikleri ön plandadır. Hollanda'daki sistemde ise Bakanlığın politika birimleri ile yürütme birimleri arasında bir ayrıma gidildiği, yürütme görevlerinin bu ajans ve servisler tarafından yerine getirildiği görülmektedir.

4.2.2. Taşra Teşkilatlarının Karşılaştırılması

Fransa'da MAAF'ın bölgeler düzeyindeki yapılanması (Gıda, Tarım ve Ormancılık Bölge Müdürlükleri) ile Türkiye'de GTHB'nin iller düzeyindeki yapılanması (Gıda, Tarım ve

Hayvancılık İl Müdürlükleri) gerek yapıları gerekse merkezle çalışma şekilleri bakımından benzerlik göstermektedir. Öte yandan bir alt düzeydeki yapılanma bakımından (Fransa için il düzeyi, Türkiye için ilçe düzeyi) bu iki Bakanlığın taşra teşkilat yapıları önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Türkiye’de GTHB bünyesindeki taşra birimleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık İlçe Müdürlükleri şeklindedir. Hollanda’da ise Bakanlığa bağlı servislerin birden fazla şehirde ofisinin bulunduğu görülmektedir.

4.2.3. Tarım Alanındaki İlgili Kuruluşların Karşılaştırılması

Tarım alanındaki ilgili kuruluşlar bakımından karşılaştırıldığında, Fransa’da bu kuruluşların çok çeşitli ve sayıca fazla olması dikkat çekmektedir. Ulusal Gıda, Çevre ve İş Güvenliği Ajansı (ANSES), Ulusal Coğrafi ve Orman Bilgi Enstitüsü (IGN), Fransa Organik Tarımın Geliştirilmesi ve Teşviki Ajansı (AgenceBio), Ulusal Menşe ve Kalite Enstitüsü (INAO), Ulusal Tarım ve Deniz Ürünleri Kurumu (FranceAgriMer), Ulusal Orman Ofisi (ONF) gibi, kimisi yalnızca MAAF gözetiminde, kimisi ise birden fazla bakanlığa bağlı olan pek çok kuruluş bulunmaktadır. Türkiye’de GTHB bünyesindeki kanundaki tanımıyla ilgili kuruluşlar ise Fransa’dakilere göre sayıca oldukça azdır.

Hollanda’da ise özellikle dikkat çeken yapılanma Otonom İdari Kuruluşlar diyebileceğimiz ZBO’lardır. Türkiye’de GTHB’nin ilgili kuruluşları (TMO, TİGEM, ÇAYKUR, ET ve SÜT KURUMU, TKDK ve TAPDK), özel kanun veya statü ile kurulmaları, tüzel kişiliğe sahip ve faaliyetlerinde özerk olmaları, ilgili oldukları Bakanlığın gözetimine tabi olmaları ve kuruldukları alanlarda çeşitli onay ve düzenleme özellikleri bakımından Hollanda’daki ZBO’lar ile benzerlik göstermekle birlikte, Türkiye’deki ilgili kuruluşların, “iktisadi” özelliklerinin ağır bastığı, ayrıca tarım ve gıda ürünlerine ilişkin resmi sağlık kontrolleri bakımından da bir görevlerinin olmadığı görülmektedir.

4.2.4. Tarım Alanında Resmi Kontrollerin Organizasyonlarının

Karşılaştırılması

Resmi kontrollerin organizasyonunda Fransa ve Hollanda'da tarımdan sorumlu bakanlıklar ile çeşitli diğer bakanlıklar arasında bir yetki paylaşımının söz konusudur. Örneğin, Fransa ve Hollanda'da bitki koruma ürünleri konusunda gerek mevzuat, gerekse kontroller ve azami kalıntı limitlerinin (MRL) belirlenmesi konusunda tarımdan sorumlu bakanlıkların yanı sıra çeşitli diğer bakanlıkların da müdahil olduğu görülmektedir. Türkiye'de ise bu alandaki faaliyetler GTHB bünyesindeki GKGM'nin sorumluluğunda bulunmaktadır.

Fransa ve Hollanda'da kimi resmi kontrol görevleri çeşitli kuruluşlara devredilmiştir. Bu çerçevede Hollanda'da BSE, hayvansal yan ürünler, bitki sağlığı alanında ithalat ve pasaport kontrollerinde, Fransa'da da zararlılarla mücadele ve tohum ve fidelere yönelik denetim ve pasaport düzenleme konusunda bir yetki devri olduğu görülmektedir. Türkiye'de de ilgili yasal düzenlemeler çeşitli yetki devirlerine imkân tanımaktadır. Tohumculuk alanında da yetki devri hususunu ele alan bir yasal düzenleme bulunmaktadır.

Fransa ve Hollanda'da VTÜ'ler ve pestisitlere ilişkin değerlendirmeleri gerçekleştirme ve izinleri düzenleme görevleri bakanlığın yapısı dışında yapılandırılmış çeşitli kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, VTÜ izinleri Fransa'da Ulusal Veteriner İlaçları Ajansı (ANVM) veteriner ilaçlarının pazara sunulmasına yönelik izinleri düzenlerken, Hollanda'da ise VTÜ'lere ilişkin değerlendirmeler Veteriner Tıbbi Ürünler Ünitesi (BD) tarafından yapılmakta, bünyesindeki Veteriner İlaçları Komisyonu da VTÜ'lere ilişkin izinler konusunda MEZ'e tavsiyede bulunmaktadır. Türkiye'de ise VTÜ değerlendirme ve izinlerin düzenlenmesi GKGM'nin sorumluluğundadır. Pestisitler konusunda ise Hollanda'daki Pestisit İzinleri Kurulu (CTGB), bitki koruma ürünleri izinlerini veren kuruluş olup finansmanı, MEZ, Sağlık, Çevre, ve Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlıklarınca karşılanmaktadır. Türkiye'de ise ilgili başvurular GKGM bünyesinde oluşturulan ve Bakanlık yetkilileri ve araştırma enstitülerinde görevli konularında uzman kişiler ile gerektiğinde üniversite, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurulu ve ilgili Bakanlık temsilcilerinden oluşturulan ve Genel

Müdür Yardımcısı başkanlığında toplanan Komisyon tarafından incelenerek karara bağlanmaktadır.

Resmi kontroller alanında laboratuvarların akreditasyonu konusunda Hollanda'da geliştirilmiş olan NAL sistemidir. Devlet laboratuvarları ya da diğer üçüncü tarafların müdahalesine ihtiyaç olmadan kabul edilebilecek düzeyde test sonuçları üretebilen laboratuvarlar oluşturmayı amaçlayan bu sisteme benzer bir yapı Türkiye'de bulunmamaktadır.

GDO bakımından gıda ve yemlerin sağlık risklerinin değerlendirilmesi, her üç ülkede de belirli bir kurul tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede ilgili başvurular Fransa'da Biyoteknoloji Yüksek Konseyi, Hollanda'da Hollanda GDO Bürosu ve Türkiye'de de Biyogüvenlik Kurulu tarafından incelenmektedir.

4.2.5. Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Sistemlerinin Yapısının

Karşılaştırılması

Tarımsal Araştırmalar

Her üç ülkede de tarımsal araştırmalar alanında kamunun önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Fransa'da MAAF bünyesindeki Eğitim ve Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Hollanda'da MEZ DG Agro bünyesindeki Tarımsal Bilgi Müdürlüğü ve Türkiye'de GTHB bünyesindeki TAGEM, tarımsal araştırmalar alanında kilit görevler üstlenmişlerdir. Bununla birlikte, Fransa ve Hollanda'daki ilgili birimlerle karşılaştırıldığında tarımsal araştırmalar alanında TAGEM'in görev ve faaliyet alanlarının çok daha kapsamlı olduğu görülmektedir. TAGEM, yalnızca, tarımsal araştırma ve geliştirme stratejilerini ve önceliklerini ve Bakanlığa bağlı araştırma kuruluşlarının araştırma hedeflerini belirlemekle görevli olmayıp aynı zamanda araştırma yapmak ve yaptırmakla görevlidir.

Her üç ülkede de araştırma faaliyetlerinin çoğu genel olarak büyük araştırma enstitülerince gerçekleştirildiği görülmektedir. Fransa'daki INRA, IFREMER ve IRSTEA, CIRAD gibi enstitüler öne çıkarken, Hollanda'da ise bu alanda temel aktörün Wageningen UR

olduğu, bünyesindeki araştırma enstitülerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Türkiye’de de GTHB bünyesinde 48 araştırma enstitüsü bulunmakta olup ayrıca 8 Veteriner kontrol enstitüsü ve 13 gıda kontrol laboratuvarı da araştırma faaliyetleri yürütmeye yetkilidir. Her üç ülkede de araştırma önceliklerinin belirlenmesinde ilgili pekçok paydaşın sürece dâhil edildiği görülmektedir.

Fransa ve Hollanda’da tarımsal araştırma alanında paydaşlar arası işbirliğini kuvvetlendirmek üzere pek çok mekanizma olduğu görülmektedir (Fransa’daki yetenek kümeleri, ortak teknoloji üniteleri, ortak teknoloji ağları gibi mekanizmalar ve Hollanda’daki Yeşil Bilgi İşbirliği gibi). Türkiye’de özellikle bu alanda özel sektörü teşvik etmeye yönelik Ar-Ge destekleri ve 2007 yılında başlatılmış ve başarılı bir şekilde uygulanmakta olan Kamu-Özel İşbirliği Projesi önemli araçlar olmuşlardır. Bununla birlikte özellikle Fransa’da bu platformların oldukça çeşitlendirilmiş olduğu ve gerek Fransa gerekse Hollanda’da, oluşturulan platformların paydaşlar arası işbirliğini daha sürdürülebilir kılacak şekilde kurumsallaşmış oldukları görülmektedir.

Tarımsal Eğitim

Fransa ve Hollanda’da gerek tarım alanında yükseköğretim gerekse ortaöğretimde tarımsal sorumlu bakanlıkların kilit bir role sahip oldukları görülmektedir. Türkiye’de ise tarım alanında yükseköğretim, YÖK bünyesindeki üniversiteler tarafından verilmekte, öte yandan tarım alanında ortaöğretim ise 2006 yılına kadar Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı olup bugün MEB bünyesinde yer alan tarım meslek liselerince verilmektedir. GTHB bünyesindeki Eğitim, Yayım ve Yayınlar Dairesi Bakanlığın görev alanına giren konularda eğitim faaliyetleri yapmak ve yaptırmakla görevli olmakla birlikte yetkisinin ortaöğretim ya da yükseköğretim düzeyindeki eğitim faaliyetlerini içermediği görülmektedir. Fransa’da tarımsal yükseköğretim alanında önemli bir uygulama Agreenium’dur. Fransa’daki Agreenium yapısına benzer bir yapı Türkiye’de bulunmamaktadır.

Tarımsal Yayım

Üç ülkede de tarımsal yayım faaliyetlerinin kilit aktörleri farklılık göstermektedir. Yayım alanında Fransa’da uzun yıllar ziraat odalarının ön planda olduğu, son yıllarda ise

yayım hizmeti sunan aktörlerin giderek çeşitlendiği görülmektedir. Hollanda’da ise yayım hizmetlerinin büyük ölçüde özel sektör tarafından sağlanmaktadır. Türkiye’de ise tarımsal yayım faaliyetleri, genel itibariyle kamu eliyle ve GTHB tarafından yapılmakta olup 2006 yılında yapılan düzenleme ile serbest danışmanlık hizmetlerine de imkan tanınmıştır. Bununla birlikte, özel sektör ve üretici kuruluşları henüz mevcut sistemde kamu eliyle yürütülen faaliyetlere bir alternatif olmaktan uzaktır.

4.2.6. Tarımsal Sigorta ve Kredi Sistemleri ile Tarımsal Örgütlerin

Karşılaştırılması

Tarımsal Sigorta Sistemlerinin Karşılaştırılması

Fransa’da özellikle 2005 yılında gerçekleştirilen reformla birlikte, özel sektörün varlığını artırıcı bir yaklaşıma geçilmiştir. Hollanda’da ise çiftçilerin, diğer sektörlerdeki girişimcilerden farklı görülmediği, her sektörün olduğu gibi tarım sektörünün de kendine has risklerinin olduğu ve bu nedenle çiftçilerin de diğer girişimciler gibi kendi faaliyetlerini içeren risklerle kendilerinin başa çıkması gerektiği şeklinde bir yaklaşım vardır. Türkiye’de ise devlet destekli bir tarım sigortaları sistemi uygulanmaktadır (Tarım Sigortaları Havuzu, TARSİM).

Gerek Fransa gerekse Hollanda’da çoklu bitkisel ürün sigortası uygulamasının hayat geçirildiği, bu çerçevede sübvansiyonlu çoklu sigortaların sunulduğu görülmektedir. Genel olarak bu alanda özel sektörün rolünü artırmaya çalışan bu iki ülkede çoklu bitkisel ürün sigortalarının sübvansiyon edilmesinin özellikle AB finansmanının kolaylaştırıcı etkisiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Türkiye’de de yukarıda bahsedilmiş olduğu üzere TARSİM tarafından paket olarak sağlanan ve sübvansiyon edilen çoklu sigortalar bulunmaktadır.

Tarımsal reasürans bakımından ise, gerek Fransa’da gerekse Hollanda’da hükümetlerin herhangi bir reasürans rolü üstlenmediği görülmektedir. Türkiye’de ise Havuz, üstlenilen risklerin transferi amacıyla ulusal ve uluslararası sigortacılık piyasası, sermaye piyasası ve benzeri piyasalardan koruma temin edebilmekte olup temin edilen koruma yeterli bulunmadığında Bakanlar Kurulunun belirlediği çerçevede Devlet tarafından taahhüt edilmesi mümkündür.

Tarımsal Kredi Sistemlerinin Karşılaştırılması

Her üç ülkede de tarımsal kredi sağlayan önemli bankaların olduğu görülmektedir. (Fransa'da Crédit Agricole, Hollanda'da Rabobank ve Türkiye'de Ziraat Bankası). Ayrıca, Fransa ve Hollanda'da tarımsal kredi sağlayan bankalar kooperatif şeklinde yapılmışken, öte yandan Türkiye'de de TKK'lerin tarımsal kredi sağlayıcısı önemli aktörler oldukları görülmektedir. Bu kooperatifler ile bölge ve merkez birliklerinin teftiş ve denetimi GTHB tarafından yapılmaktadır.

Tarımsal Örgütlerin Karşılaştırılması

Türkiye'de de, Fransa'dakine benzer bir şekilde ve benzer işlevler üstlenmiş olan ziraat odaları bulunmaktadır. Yine, Fransa'daki yapılmaya benzer bir şekilde, bu odaların üst kuruluşu olarak TZOB mevcuttur. Tarım alanında faaliyet gösteren kooperatif sayıları bakımından karşılaştırıldığında Türkiye'deki kooperatif sayısının Hollanda (80 civarında) ve Fransa'dan (2.900) oldukça fazla olduğu görülmektedir. Öte yandan, Fransa ve Hollanda'da tarımsal kooperatiflerin pazar payları, Türkiye'deki kooperatiflere oranla oldukça yüksektir. Organizasyonlarına bakıldığında, Fransa'da kooperatifler bir araya gelerek çeşitli federasyonlar oluştururken, Hollanda'da kooperatiflerin basit kooperatifler şeklinde örgütlendiği ve federasyonların bulunmadığı görülmektedir. Türkiye'de ise "kooperatif-birlik-merkez birlik- milli birlik" şeklinde bir organizasyon yapısı vardır.

Türkiye'de kooperatiflerin iç yönetişiminin, Fransa ve Hollanda'dakinden farklılık gösterdiği görülmektedir. Gerek Hollanda gerekse Fransa'da hemen hemen tüm kooperatiflerin profesyonel yönetimleri bulunmakta, büyük kooperatiflerde, özellikle pazarlamada sahip oldukları deneyimler nedeniyle firmalardan CEO'lar transfer edilmektedir. Ayrıca yönetim kurullarında kooperatif üyesi olmayan üye ve uzmanlar da yer almaktadır. Türkiye'de ise gerek ilgili kanunun profesyonel yönetimi zorunlu kılması, gerekse profesyonel yönetimin önemine dair farkındalığın düşük ve mali imkânların da kısıtlı olması nedeniyle tarımsal kooperatiflerin profesyonel yönetim düzeyleri düşüktür.

Her üç ülkede de tarım alanında çok çeşitli üretici birlikleri bulunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, GTHB'nin mevcut kurumsal yapılanmasının geliştirilmesine katkı sağlaması amacıyla AB'nin tarımsal açıdan en gelişmiş ülkelerinden ikisi olan Fransa ve Hollanda'nın tarımsal kamu teşkilat yapılarının haritasını çıkararak, Bakanlığın gelecek yıllarda kurumsal yapılanmasında yapacağı muhtemel değişikliklerde göz önünde bulundurabileceği hususları ortaya koymaya, bu çerçevede "Avrupa ülkelerindeki tarımsal kurumsal yapılanma incelendiğinde, GTHB'nin kurumsal yapılanmasını geliştirmek için göz önüne almasında faydalı olabilecek noktalar nelerdir?" sorusuna cevap aramaya çalışmıştır. Bu çerçevede çalışmanın GTHB'nin tarımsal kurumsal yapısının geliştirilmesine yönelik sunduğu öneriler aşağıda yer almaktadır.

Merkez Teşkilatının Yapılanması Konusunda Öneriler

Teknik birimlerin organizasyonu, her ülkede, ülkenin ihtiyaçları, görece olarak daha çok önem arz eden konular vb. faktörler göz önüne alınarak belirlenmektedir. Bu çerçevede, Fransa ve Hollanda'daki teknik yapılanmanın organizasyonu, GTHB için doğrudan bir örnek sunmayacaktır. Bununla birlikte, değerlendirilmesi faydalı olabilecek hususların şunlar olduğu düşünülmektedir:

- Teknik birimlerin, faaliyet alanları daha net ve kapsayıcı bir biçimde tanımlanarak, idare düzeyinin, müsteşar yardımcısı düzeyine taşınması değerlendirilebilir. Bu çerçevede, mevcut genel müdürlükler de bu ilgili müsteşar yardımcılar bünyesinde gruplandırılabilir.
- AB Komisyonunun, AB'nin, gıda ve tarım sektörlerindeki resmi kontrolleri düzenleyen (EC) 882/2004 nolu tüzüğünde değişiklik yapılması hususunda Mayıs 2013'te sunulan öneri onaylanması durumunda, söz konusu değişiklik önerisi uyarınca tüm kontrol servislerinin koordinasyon ve iletişimini tek bir yetkili otorite altında toplayacak olan AB ülkeleriyle ticaretin ve gerek AB ülkeleri gerekse AB Komisyonu ile iletişimin etkin bir şekilde sağlanması adına GTHB'de GKGM bünyesinde yer alan Bitki ve Bitkisel Ürünler Sınır Kontrol Dairesi ile Hayvan ve Hayvansal Ürünler Sınır Kontrol Dairesinin,

Fransa'daki "Hayvan ve Bitki Sağlığı Sınır Denetim Servisi (SIVEP)" gibi tek bir birim altında toplanması hususu değerlendirilebilir.

- Gerek Fransa'da, gerekse Hollanda'da hayvan koruma konusunun ilgili bakanlık içerisinde kendi başına bir birim bünyesinde ele alınıyor olması, öte yandan GTHB'nin 2013-2017 Stratejik Planı'nda hayvan refahı konusuna önem verilmiş olması ve AB 2014 İlerleme Raporu'nda da Türkiye'de hayvan refahı alanında çıkarılan yasa ve diğer düzenlemelerin uygulanması konusunda eksikliklere işaret edilmiş olması göz önünde bulundurularak, gerek hayvan refahı konusuna verilen önemi daha görünür kılmak, gerekse mevzuatta ve uygulamadaki eksiklikleri tespit etmek ve hayvan refahını geliştirmek üzere GKGM bünyesinde "hayvan refahı" adlı bir bölümün oluşturulması değerlendirilebilir.
- Arazi edindirme, arazi ıslahı, sulama sistemleri, arazi toplulaştırma, tarım arazilerinin değerlendirilmesi konularının tamamını tek bir birim altında, belki de TRGM gözetiminde, Hollanda'daki gibi tek bir ajans şeklinde toplanması hususu değerlendirilebilir. Kısıtlı araziye sahip Hollanda'nın bu alandaki tecrübelerinden yararlanılması hususu da göz önünde bulundurulabilir. Böyle bir değişim, hali hazırda önemli başarılar elde edilmiş olan bu alandaki çalışmaların daha da hız kazanmasına ve etkinliğinin artmasına katkı sağlayabilir.
- Fransa'da atçılık alanındaki faaliyetlerin MAAF bünyesinde başlı başına bir alt müdürlük düzeyinde ele alındığı ve bu birimin atçılık alanındaki politikaların geliştirilmesi için çalıştığı göz önünde bulundurularak, Türkiye'de bugün atçılık alanında Türkiye Jokey Kulübü ve GTHB bünyesindeki HAYGEM ve TİGEM vasıtasıyla gerçekleştirilen alışmalar, Fransa'daki yapıya benzer bir şekilde GTHB bünyesinde sadece atçılık alanında faaliyet gösterecek şekilde tek bir çatı altında toplanarak, özellikle Türk atçılık sektörünün dünyadaki atçılık sektörleriyle rekabet edebilirliğini artırmaya yönelik politikalar oluşturmak üzere çalışmalar yapacak bir birim oluşturulabilir.

- Türkiye’de belirli aralıklarla gerçekleştirilen ve tarımın ilgili paydaşlarını bir araya getiren Tarım Şurasına, Fransa’daki Ulusal Gıda Konseyi (CNA)’ne benzer şekilde, daha fazla devamlılık ve kurumsallık kazandırmak üzere çalışmalar yapılabilir.
- Fransa’da MAAF bünyesinde tarımsal terminolojiyi geliştirmek üzere kurulmuş olan Terminoloji ve Neoloji Uzmanları Komisyonundan hareketle, GTHB bünyesinde, AGROVOC projesi çerçevesinde terminolojinin geliştirilmesi, terim ve anlam karışıklıklarının giderilmesi amacıyla oluşturulmuş olan çalışma grubuna daha sürekli ve görünür bir yapı kazandırılması ve bu kurulun bir danışma işlevi de üstlenmesi hususları değerlendirilebilir.
- Fransa’da bulunan Tarımsal Gıda ve Tarım Sanayileri Bakanlıklararası Delegasyonudur (DIIAA) örneğinden hareketle, tarım, gıda ve tarıma dayalı sanayi alanlarında politikanın belirlenmesinde hükümete yardımcı olmak ve bu alanla ilgili çalışmalar yürüten farklı bakanlıklar ve diğer kamu paydaşları arasında eşgüdümü sağlamak üzere, DIIAA benzeri bir yapının, GTHB, Sağlık Bakanlığı, Enerji Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı içerecek şekilde oluşturulması hususu değerlendirilebilir. Böyle bir yapının ilgili Bakanlıklar arasındaki iletişim, enformasyon ve koordinasyonu artırmaya ve tarım, gıda ve tarıma dayalı sanayilerin gelişimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.
- Hollanda’da ajanslaşmanın dikkat çeken en önemli unsuru, politikaları oluşturan birimler (genel müdürlükler) ile politikaların uygulayıcısı olan birimler (ajans ve servisler) arasında bir ayrıma gidilmiş olmasıdır. Bu çerçevede, gerek politika oluşturma, gerekse uygulamanın kalitesini artırmak için bu iki unsurun birbirinden ayrı olarak ele alındığı, Hollanda’daki NVWA benzeri bir yapının GTHB’deki GKGM bünyesinde, DLG gibi bir yapının TRGM bünyesinde oluşturulması, ayrıca Hollanda MEZ bünyesindeki RVO örneğinin TKDK’nin çalışmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Böylece, açık bir şekilde belirlenmiş hedefleri olan ve bu çerçevede karar verme yetisi olan kuruluşlar, çok çeşitli ve net olmayan hedefleri ve kısıtlı idari özgürlükleri olan kuruluşlara göre daha iyi performans sergileyebilirler. Öte yandan, açık ve net bir kamu politika gerekçesi

olmaksızın yeni ajanslar oluşturmak, dış yönlendirme ve kontrolün sağlanmasına yönelik doğru kural ve sistemleri oluşturmamak ve bu ajansları kendi kendini yönetebilecek kapasiteye sahip bir şekilde oluşturmamak, ajans oluşturma sürecinde mutlaka değerlendirilmesi gereken risklerdir.

Resmi Kontrollerin Organizasyonu Konusunda Öneriler

- Türkiye’de GTHB tarafından gerçekleştirilen resmi kontrol görevlerinin kamu görevi üstlenecek çeşitli kuruluşlara devri hususunda Fransa ve Hollanda’nın tecrübelerinden faydalanılabilir.
- Veteriner ilaçları ile pestisitlere ilişkin izinlerin düzenlenmesi ve ilgili faaliyetleri yerine getirmek üzere, ilgili diğer Bakanlıkların (çevre, orman vb. konulardan sorumlu olanlar) ve kuruluşların da katılımını içerecek şekilde münferit ve yalnızca bu alanlarda faaliyet gösteren birimler oluşturulması değerlendirilebilir.
- Hollanda’nın, özel tohum laboratuvarlarının akreditasyonunu sağlayan NAL Laboratuvar Akreditasyon sistemi konusundaki tecrübeleri değerlendirilebilir.

Tarımsal Araştırma, Eğitim ve Yayım Alanlarında Kurumsal Yapılanma Konusunda Öneriler

- Fransa’da tarımsal araştırma alanında paydaşlar arası işbirliğini kuvvetlendirmek üzere pek çok mekanizma olduğu (yetenek kümeleri, ortak teknoloji üniteleri, ortak teknoloji ağları vb.) görülmektedir. Platformların çeşitlendirilmiş olması ve daha kurumsal bir çerçeveye oturtulmuş olmasının bu ağların gelişmesi için önemli bir ortam sağladığı görülmektedir. Türkiye’de de TAGEM bünyesinde yürütülen Ar-Ge destek programlarında benzer şekilde farklı niteliklere sahip mekanizmalar belirlenebilir.
- Fransa ve Hollanda’da tarımdan sorumlu bakanlıkların gerek tarım alanında yükseköğretim gerekse ortaöğretim alanında çok önemli rollerinin olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise bu alandaki yetkiler yükseköğretim alanında YÖK’e, ortaöğretim alanında

ise MEB'e aittir. Bu çerçevede, gerek ortaöğretim gerekse yükseköğretim düzeyinde Türkiye'de tarımsal öğretimin sorunları ve tarımsal eğitimin nitelikli hale getirilmesi ihtiyacı göz önünde bulundurularak, GTHB'nin tarımsal yükseköğretim ve ortaöğretim alanındaki rolünün, Fransa ve Hollanda örneklerinde olduğu gibi artırılması gerektiği düşünülmektedir.

- Tarımsal öğretim alanında göz önünde bulundurulabilecek önemli bir husus da Fransa'daki Agreenium uygulamasıdır. Agreenium, Fransa'nın tarım alanında en iyi üniversitelerini bir araya getiren bir ağ olup Türkiye'de tarım alanında en önde gelen üniversitelerin böyle bir oluşumla yetenek ve kapasitelerini birleştirmeleri, daha kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmeleri ve işbirliğinin dinamizmi ve gelişim potansiyelinde yararlanmaları bakımından örnek alınabilecek bir uygulama olarak görülebilir.
- Hollanda'daki Gıda Vadisi örneğinden hareketle, her ne kadar coğrafi olarak farklılık arz etmesi nedeniyle Türkiye'de bu şekilde tek bir bölgede kümelenme mümkün olmasa da, Türkiye'deki tarım teknoparkları ve tarım organize sanayi bölgeleri yaklaşımlarına daha da önem verilmesi ve bu uygulamaların harekete geçirilmesi, tarımsal Ar-Ge'nin ve tarımsal Ar-Ge alanında paydaşlar arasındaki etkileşim ve işbirliğinin gelişmesini sağlayabilecektir.
- Yayım alanında, yayım faaliyetlerinde özel sektörün rolünün artırılmasına yönelik olarak, bu alanda oldukça liberal bir yapılanmaya sahip olan ve yayım faaliyetleri tamamiyle özel sektör tarafından gerçekleştirilen Hollanda'nın tecrübelerinden faydalanılabilir.

Tarımsal Örgütler Konusunda Öneriler

- Ziraat Odalarının özellikle tarımsal yayım faaliyetlerindeki rollerinin artırılmasına yönelik olarak, bu alanda ziraat odalarının önemli rolünün olduğu Fransa'nın tecrübelerinden yararlanılabilir.
- Gerek Hollanda, gerekse Fransa'da hemen hemen tüm kooperatiflerin profesyonel yönetimleri bulunmaktadır. Türkiye'de ise profesyonel yönetim kanun tarafından zorunlu kılınmış olmayıp bu konuda karar, kooperatif üyelerine bırakılmıştır. Bu çerçevede

kooperatiflerde profesyonel yönetimin önemi ve faydaları konusunda farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Türkiye geçtiğimiz son on yılda önemli ekonomik gelişmeler kaydetmiş, küreselleşen dünya ile bağlarını kuvvetlendirmiş ve çağın gereklerini ve toplumun önceliklerini gözeterek uzun vadeli hedeflerine ulaşmak adına gerek hukuki gerekse kurumsal reformlara hız vermiştir. Bu kapsamda ülke ekonomisinin stratejik gücü olarak öne çıkan tarım sektörü öncelikli olarak ele alınmış ve AB ile uyumlu, kaliteli ve verimli poltikalar uygulanmasını sağlayacak bir kurumsal yapının inşa edilmesi amacıyla 2011 yılında GTHB kapsamlı bir yeniden yapılanma gerçekleştirmiştir. şüphesiz tarım sektörünün güçlendirilmesi kaliteli ve verimli politikaların oluşturulmasına, kaliteli ve verimli politikaların oluşturulması ise uygun kurumsal altyapıların varolmasına bağlıdır. Bu bağlamda, bir yanda çok zengin bir kamu teşkilat yapısı olan Fransa, diğer yanda da tarım alanında küresel anlamda en liberal uygulamalara sahip olan Hollanda'daki tarımsal kamu teşkilat yapılarını anlamak, GTHB'nin kurumsal yapılanmasının geliştirilmesine katkı sağlayacak noktaların belirlenmesi açısından önemlidir. Bu çerçevede, ortaya konulan önerilerin, Türkiye'nin tarım alanında AB'ye uyumuna ve 2023 hedeflerine ulaşmasını sağlayacak bir kurumsal yapının oluşturulmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Agreenium, 2015. "Our missions and aims," <http://www.agreenium.org/en/Who-are-we/Our-missions-and-aims>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Aksoy, A., 2007. "AB'de Sığır ve Dana Eti Ortak Piyasa Düzeni ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme," **Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı: 38, No.1, s. 97-103.
- Altay, S., 2009. Türkiye Ziraat Odaları Birliği adına sunulan Tebliğ, **9. Ulusal Tarım Kongresi**, 23 Aralık 2009, <http://www.ziraatcilerderneği.org.tr/index.php/tr/Raporlar>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Anonim, 1957. Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 9614, Erişim: 23 Mayıs 1957.
- Anonim, 1972. Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 14172, 28 Nisan 1972.
- Anonim, 1984. Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname İle 13/12/1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun, **T.C. Resmi Gazete**, 18540, 9 Ekim 1984.
- Anonim, 2000. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Ana Statüsü, **T.C. Resmi Gazete**, 24015, 9 Nisan 2000.
- Anonim, 2005. Tarım Sigortaları Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 25852, 21 Haziran 2005.
- Anonim, 2006a. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Bağlı Okulların Milli Eğitim Bakanlığına Devredilmesi ile Bazı Kanunlarda ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, **T.C. Resmi Gazete**, 26069, 3 Şubat 2006.
- Anonim, 2006b. Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetlerinin Düzenlenmesine Dair Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 26283, 8 Eylül 2006.
- Anonim, 2008. Tohumculuk Hizmetlerinde Yetki Devri Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 26755, 13 Ocak 2008.
- Anonim, 2010a. Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 27610, 13 Haziran 2010.
- Anonim, 2010b. Biyogüvenlik Kanunu, **T.C. Resmi Gazete**, 27533, 26 Mart 2010.
- Anonim, 2010b. Genetik Yapısı Değiştirilmiş Organizmalar ve Ürünlerine Dair Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 27671, 18 Ağustos 2010.
- Anonim, 2011a. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, **T.C. Resmi Gazete**, 27958, 8 Haziran 2011.

- Anonim, 2011b. Sığır Cinsi Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 28130, 2 Aralık 2011.
- Anonim, 2011c. Koyun ve Keçi Türü Hayvanların Tanımlanması, Tescili ve İzlenmesi Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 28130, 2 Aralık 2011.
- Anonim, 2011d. Yurt İçinde Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünlerin Nakilleri Hakkında Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 28145, 17 Aralık 2011
- Anonim, 2011e. Gıda ve Yemin Resmi Kontrollerine Dair Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 28145, 17 Aralık 2011.
- Anonim, 2011f. Nakledilebilir Süngerimsi Beyin Hastalıklarına Karşı Koruma ve Mücadele Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 28143, 15 Aralık 2011.
- Anonim, 2011g. İnsan Tüketimi Amacıyla Kullanılmayan Hayvansal Yan Ürünler Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 28152, 24 Aralık 2011.
- Anonim, 2011h. Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 28152, 24 Aralık 2011.
- Anonim, 2011i. Canlı Hayvanlar ve Hayvansal Ürünlerde Belirli Maddeler ile Bunların Kalıntılarının İzlenmesi İçin Alınacak Önlemlere Dair Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 28145, 17 Aralık 2011.
- Anonim, 2011j. Bitki Karantinası Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 28131, 3 Aralık 2011.
- Anonim, 2011k. Bitki Koruma Ürünlerinin Ruhsatlandırılması Hakkında Yönetmelik, **T.C. Resmi Gazete**, 27885, 25 Mart 2011.
- Anonim, 2011l. Bitki Koruma Ürünleri Kontrol Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 27939, 20 Mayıs 2011.
- Anonim, 2013. T.C. Paris Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Fransa'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkileri 2012**, Haziran 2013.
- Anonim, 2014a. T.C. Lahey Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, **Hollanda'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik-Ticari İlişkileri**, Lahey, Haziran 2014.
- Anonim, 2014b. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Merkez Teşkilat Görev Yönergesi. 18 Aralık 2014.
- Anonim, 2014c. Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliği, **T.C. Resmi Gazete**, 29099 (Mükerrer), 25 Ağustos 2014.
- Anonim, 2014d. Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Desteği Oranlarına İlişkin Karar, **T.C. Resmi Gazete**, 29222 (Mükerrer), 31 Aralık 2014.
- Anonim, 2014e. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Taşra Teşkilatının, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge.

- Anonymus, 2003. Décret n° 2003-145 du 21 février 2003 portant création du comité interministériel pour le développement durable,
http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexteArticle.do;jsessionid=C4551C54717D521AB0A9CDBF78C7C255.tpdjo16v_1?idArticle=JORFARTI000002046892&cidTexte=JORFTEXT000000784255&dateTexte=29990101&categorieLien=id, Erişim: 12 Şubat 2015.
- Anonymus, 2005. Décret n°2005-1461 du 28 novembre 2005 instituant un délégué interministériel aux industries agroalimentaires et à l'agro-industrie,
http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=0229B30725117A8038F365728F8F8EE0.tpdjo02v_2&dateTexte=?cidTexte=JORFTEXT00000788112&categorieLien=cid, Erişim: 21 Kasım 2014.
- Anonymus, 2008a. Décret n° 2008-636 du 30 juin 2008 fixant l'organisation de l'administration centrale du ministère chargé de l'agriculture, de l'alimentation et de la pêche,
http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=F3B4193DA316A7AFB5AA27BC1BB223BF.tpdjo15v_1&dateTexte=?cidTexte=JORFTEXT000019103413&categorieLien=cid, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Anonymus, 2008b. Arrêté du 30 juin 2008 portant organisation et attributions de la direction générale des politiques agricole, agroalimentaire et des territoires,
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000019103542&categorieLien=vig>, Erişim: 21 Kasım 2014.
- Anonymus, 2008c. Arrêté du 30 juin 2008 portant organisation et attributions de la direction générale de l'alimentation,
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000019103526>, Erişim: 21 Kasım 2014.
- Anonymus, 2009. Décret n° 2009-1484 du 3 décembre 2009 relatif aux directions départementales interministérielles,
http://legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=DBF8FEB8D18ADFCB8C4A2B8EB91C8561.tpdila18v_2?cidTexte=JORFTEXT000021373095&dateTexte=20150212, Erişim: 12 Şubat 2015.
- Anonymus, 2009. Décret n° 2010-141 du 10 février 2010 relatif au Conseil général de l'alimentation, de l'agriculture et des espaces ruraux,
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000021817844&dateTexte=&categorieLien=id>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Anonymus, 2010. Décret n° 2010-429 du 29 avril 2010 relatif à l'organisation et aux missions des directions régionales de l'alimentation, de l'agriculture et de la forêt,
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT00002150106&fastPos=6&fastReqId=16563975&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Anonymus, 2008d. Arrêté du 30 juin 2008 portant organisation et attributions de la direction générale de l'enseignement et de la recherché,
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000019106822>, Erişim: 21 Kasım 2014.

- Anonymus, 2012a. Besluit van de Minister van Economische Zaken van 7 december 2012, nr. WJZ / 12376584, houdende regels inzake de verlening van mandaat, volmacht en machtiging EZ 2012, http://wetten.overheid.nl/BWBR0032426/geldigheidsdatum_13-11-2014, Erişim: 13 Kasım 2014.
- Anonymus, 2012b. Regeling van de Minister van Economische Zaken van 12 december 2012, nr. WJZ/12375453, houdende regels inzake diergeneesmiddelen, http://wetten.overheid.nl/BWBR0032626/geldigheidsdatum_16-11-2014, Erişim: 16 Kasım 2014.
- Anonymus, 2015. Code de la Défense, Partie 1, Livre I, Titre IV, Chapitre III: Hauts fonctionnaires de défense et de sécurité et conseillers de défense et de sécurité, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idSectionTA=LEGISCTA00006182838&cidTexte=LEGITEXT000006071307&dateTexte=vig>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- Anonymus, 2014a. Code rural et de la pêche maritime, Livre II, Articles D200-2 a D200-6, http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=1C521D0BD00D41B65796F614679DC97F.tpdjo09v_2?idSectionTA=LEGISCTA000026091383&cidTexte=LEGITEXT000006071367&dateTexte=20141125, Erişim: 21 Kasım 2014.
- Anonymus, 2014b. Code de la Consommation, Articles D541-1 – D541-7, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idSectionTA=LEGISCTA00006133619&cidTexte=LEGITEXT000006069565>, Erişim: 21 Kasım 2014.
- ARC, 2013. Agricultural and Rural Convention, “France: Elections to Chambers of Agriculture,” 19 February 2013, <http://www.arc2020.eu/2013/02/france-elections-to-chambers-of-agriculture/>, Erişim: 1 Haziran 2015.
- Assefa, T.T., M. P. M. Meuwissen, M.A.P.M. Van Asseldonk, 2012. “Mutual insurance companies as a tool for farmer income stabilization: performance and prospects in the CAP,” **Paper prepared for the 126th EAAE Seminar, New challenges for EU agricultural sector and rural areas: Which role for public policy?**, Capri (Italy), June 27-29, 2012, http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/125991/2/Assefa%20et_al.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Bergeret, P., 2012. “Responses of the French Agricultural Knowledge System to new agricultural challenges,” in **Improving Agricultural Knowledge and Innovation Systems: OECD Conference Proceedings**, OECD Publishing.
- Bielza, M., C. Conte, C. Dittmann, J. Gallego, J. Stroblmair, 2008. “Agricultural Insurance Schemes,” **Final Report as modified in February 2008, Annex 18. Factsheet Netherlands**, European Commission, s. 497-501, http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/index_en.htm, Erişim: 20 Kasım 2014.

- Bijman, J., G. van der Sangen, K. J. Poppe, B. Doorneweert, 2012. **Support for Farmers' Cooperatives, Country Report the Netherlands**, Wageningen, Wageningen UR, <http://edepot.wur.nl/244818>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- BKD, 2014. Bloembollenkeuringsdienst, “Over de BKD,” <http://www.bkd.eu/over-de-bkd>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- CTGB, 2014. College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden, “What is the Ctgb?,” <http://www.ctgb.nl/en/about-the-ctgb>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Brouwer, F., L. Sas-Paszt, 2011. **Analysing agriculture and rural areas in Europe: A synthesis of research programmes in 20 countries**, LEI Report 2011-052, The Hague, LEI, <https://www.wageningenur.nl/en/project/RURAGRI-Facing-sustainability-new-relationships-between-rural-areas-and-agriculture-in-Europe.htm>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Caggiano, M., 2014. **AKIS and advisory services in The Netherlands, Report for the AKIS inventory (WP3) of the PRO AKIS project**, <http://www.proakis.eu/sites/www.proakis.eu/files/Country%20report%20Netherlands%20final%2015%2005%202014.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Capitano, F., G. Enjolras, F. Adinolfi, 2011. “The demand for crop insurance: Combined approaches for France and Italy,” paper presented at **the International Conference of the French Finance Association (AFFI), May 11-13, 2011**, <http://ssrn.com/abstract=1836798>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Ceylan, İ.C., 2012. “Türkiye’de Danışmanlık Sistemleri,” **AB ve Türkiye’de Danışmanlık Sistemleri ve Süt Sığırı İşletmelerinin Yönetimi**, Cilt 1, ed. Salahattin Kumlu, Aydın, ADSYB, s. 63-79.
- Chakir, R., J. Hardelin, 2010. “Crop Insurance and Pesticides in French agriculture: an empirical analysis of multiple risks management,” cahier de recherche 2010-12, <hal-00753733>, <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00753733/document>, Erişim: 5 Şubat 2015.
- Chambres d’Agriculture, 2014. “Notre réseau,” <http://www.chambres-agriculture.fr/grands-contextes/chambres-dagriculture/notre-reseau/#c303>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- CNA, 2014a. Conseil National de l’Alimentation, “English version,” <http://www.cna-alimentation.fr/accueil-version-anglaise-471>, Erişim: 21 Kasım 2014.
- CNA, 2014b. Conseil National de l’Alimentation , “Les Membres,” <http://www.cna-alimentation.fr/le-cna/les-membres>, Erişim: 21 Kasım 2014.
- Creditagricole, 2014. “Chiffres clés des Caisses régionales du Crédit Agricole,” http://www.creditagricole.info/fnca/ca10_1289205/chiffres-cles-des-caisses-regionales-du-credit-agricole, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Çolakoğlu, M. H., 2012. “Tarımsal araştırmalar ve Ar-Ge destekleri,” **Dünya Gazetesi**, 7 Nisan 2012, <http://www.ttg.v.org.tr/tr/tarimsal-arastirmalar-ve-ar-ge-destekleri>, Erişim: 20 Kasım 2014.

- Çukur, T., B. Karaturhan, 2009. “Çoğulcu Tarımsal Yayım Sistemi ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme,” **Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi**, Sayı 48, No.2, s. 151-158.
- Demirtaş, M., 2013. “Researchers’ Role in Agricultural Extension,” sunum, 21 Mayıs 2013, <http://www.oicvet.org/imgs/news/image/837-pre-2a.pdf>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- DLG, 2013. **Dienst Landelijk Gebied, Rekening en verantwoording 2012 Bureau Beheer Landbouwgronden**, DLG, Oktober 2013, <http://www.dienstlandelijkgebied.nl/xmlpages/page/dlg/actueel/document/ileitem/2204354>, Erişim: 19 Kasım 2014.
- DLG, 2014a. Dienst Landelijk Gebied, “Europese plattelandssubsidie: POP,” <http://www.dienstlandelijkgebied.nl/onderwerpen/subsidies/subsidies/dossier/europese-plattelandssubsidie-pop>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- DLG, 2014b. Dienst Landelijk Gebied, “Organisatieschema,” <http://www.dienstlandelijkgebied.nl/organisatie/organisatieschema>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- DGAL, 2013. La Direction Générale de l'Alimentation, **DGAL in Brief**, http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/DGAL-RAPDAC-EN-BREF-2013-Anglais-WEB_cle4bedd5-1.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- DRAAF du Languedoc Roussillon, 2015. “Le rôle de la DRAAF,” <http://draaf.languedoc-roussillon.agriculture.gouv.fr/Le-role-de-la-DRAAF,99>, Erişim: 1 Mayıs 2015.
- Durutan Okan, N., C. Okan, 2013. Durutan Okan, Nedret, Cüneyt Okan, An Overview of Cooperatives in Turkey, **FAO Regional Office for Europe and Central Asia, Policy Studies on Rural Transition**, No. 2013-3.
- Eker, M.M., 2013. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Yeniden Yapılanma, Yeni Logo, Kurumsal Kimlik ve Yeni WEB Sayfası Tanıtım Toplantısı, 8.4.2013, <http://www.tarim.gov.tr/BIDB/Haber/2/Gida-Tarim-Ve-Hayvancilik-Bakanligi-Yeniden-Yapilanma-Yeni-Logo-Kurumsal-Kimlik-Ve-Yeni-Web-Sayfasi-Tanitim-Toplantisi-Istanbulda-Yapildi>, Erişim: 2 Şubat 2015.
- Enjolras, G., F. Capitano, F. Adinolfi, 2012. “The demand for crop insurance: Combined approaches for France and Italy,” **Agricultural Economics Review**, Vol.13, No.1, s. 5-22, http://www.eng.auth.gr/mattas/13_1_1.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Europe en France, 2015. “Programs for who?,” <http://en.europe-en-france.gouv.fr/Programmes-for-who-for-what>, Erişim: 1 Mayıs 2015
- EC, 2014a. European Commission, **Member States Factsheets France**, June 2014, http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/pdf/fr_en.pdf, Erişim: 9 Kasım 2014.
- EC, 2014b. European Commission, **Member States Factsheets Netherlands**, June 2014, http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/pdf/nl_en.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.

- FVO, 2014a. European Commission Food and Veterinary Office, **France Country Profile Organisation of Official Controls**, July 2014, http://ec.europa.eu/food/fvo/country_profiles/details.cfm?co_id=FR, Erişim: 20 Kasım 2014.
- FVO, 2014b. European Commission Food and Veterinary Office, **Netherlands Country Profile Organisation of Official Controls**, August 2013, http://ec.europa.eu/food/fvo/country_profiles/details.cfm?co_id=NL, Erişim: 20 Kasım 2014.
- SCAR, 2012. European Commission, Standing Committee on Agricultural Research, **Agricultural Knowledge and Innovation Systems in Transition—a Reflection Paper**, Brussels, 2012.
- SCAR, 2014a. European Commission, Standing Committee on Agricultural Research, “National Research Systems-France,” http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/fr_en.htm, Erişim: 20 Kasım 2014.
- SCAR, 2014b. European Commission, Standing Committee on Agricultural Research, “National Research Systems-Netherlands,” http://ec.europa.eu/research/agriculture/scar/nl_en.htm, Erişim: 15 Temmuz 2014.
- Filippi, M., 2012. **Support for Farmers' Cooperatives; Country Report France**, Wageningen, Wageningen UR, <http://edepot.wur.nl/244795>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- FranceAgriMer, 2015a. “Dans les régions,” <http://www.franceagrimer.fr/fam/Etablissement/Dans-les-regions>, Erişim: 1 Mayıs 2015.
- FranceAgriMer, 2015b. “Gestion des aides,” <http://www.gdanimalhealth.com/about-us/what-we-do>, Erişim: 1 Mayıs 2015.
- GD Animal Health, 2014. “What We Do,” <http://www.gdanimalhealth.com/about-us/what-we-do>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Holwerda, D., P.T. Voskuil, 2011. “Netherlands” (Questionnaire for OECD Conference on Agricultural Knowledge systems (AKS): Responding to Global Food Security and Climate Change Challenges Paris, 15-17 June 2011), <http://www.oecd.org/tad/agricultural-policies/48251416.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Jann, W., T. Bach, J. Fleischer, T. Hustedt, 2008. **Best practice in governance of agencies—A comparative study in view of identifying best practice for governing agencies carrying out activities on behalf of the EU**, Brussels, European Parliament, <http://www.pedz.uni-mannheim.de/daten/edz-ma/ep/08/EST20211.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Jansson, K. H., C. J. Juisman, C. J. Lagerkvist, E. Rabinowicz, 2013. “Agricultural Credit Market Institutions: A Comparison of Selected European Countries,” **Factor Markets Working Paper**, No.33, January 2013, <http://aei.pitt.edu/58548/>, Erişim: 3 Şubat 2015.

- Keskinkılıç, K., 2013 **Tarım Sigortacılığı; Dünya ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi**, İzmir Ticaret Borsası, Nisan 2013, <http://itb.org.tr/dosya/rapordosya/tarim-sigortaciligi-dunya-ve-turkiyedeki-uygulamal.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Kickert, W. J. M., 2001. "Public management of hybrid organizations: governance of quasi-autonomous executive agencies," **International Public Management Journal**, Vol.4, s. 135-150.
- KCB, 2014. Stichting Kwaliteitscontrolebureau, "Quality Control Bureau (KCB)," <http://kcb.nl/en/over/organisatie-en-taken>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Labarthe, P., 2014. **AKIS and advisory services in France, Report for the AKIS inventory (WP3) of the PRO AKIS project**, <http://www.proakis.eu/sites/www.proakis.eu/files/Country%20Report%20France%2010%2007%2014.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Laking, R., 2005. "Agencies: Their Benefits and Risks," **OECD Journal on Budgeting**, Vol. 4, No. 4, s. 7-25, <http://www.oecd.org/gov/budgeting/43487848.pdf>, Erişim: 2 Şubat 2015.
- La portail de la Fonction publique, 2015. "L'organisation et les missions des nouvelles directions départementales interministérielles (DDI)," <http://www.fonction-publique.gouv.fr/fonction-publique/modernisation-fonction-publique-3>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- HCEFH, 2014. Haut Conseil à l'Egalité entre les Femmes et les Hommes, "Présentation et missions," <http://www.haut-conseil-egalite.gouv.fr/hcefh/presentation-et-missions/>, Erişim: 20 Aralık 2014.
- MAAF, 2009. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Le Conseil National de l'Alimentation (CNA)," <http://agriculture.gouv.fr/conseil-national-de-l-alimentation>, Erişim: 21 Kasım 2014.
- MAAF, 2011. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Assurance récolte-Calamités agricoles," <http://agriculture.gouv.fr/assurance-recolte-calamites>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- MAAF, 2012. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Le conseil général de l'alimentation, de l'agriculture et des espaces ruraux (CGAAER)," <http://agriculture.gouv.fr/le-conseil-general>, Erişim: 1 Kasım 2014.
- MAAF, 2013a. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, **Bilan Social 2012**, Novembre 2013, http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/VD_BilanSocial-2012_071113_cle4c311a.pdf, Erişim: 21 Kasım 2014.
- MAAF, 2013b. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "La Commission spécialisée de terminologie et de néologie," <http://agriculture.gouv.fr/la-commission-specialisee-de>, Erişim: 21 Kasım 2014.

- MAAF, 2013c. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "La gestion des risques climatiques en agriculture," <http://agriculture.gouv.fr/risques-agriculture>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- MAAF, 2013d. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Chambres d'agriculture: Dossier Elections," <http://agriculture.gouv.fr/Les-resultats-des-elections-2013>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- MAAF, 2014a. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Organigramme General," http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/ORGGENERAL-INTERNET_cle89ee89-4.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- MAAF, 2014b. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Administration Centrale," <http://agriculture.gouv.fr/administration-centrale>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- MAAF, 2014c. Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt, "Services déconcentrés," <http://agriculture.gouv.fr/services-deconcentres>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Mahul, O., C. J. Stutley, 2008. **Government Support to Agricultural Insurance: Challenges and Options for Developing Countries, Annex E International Experiences with Agricultural Insurance: Findings from a World Bank Survey of 65 Countries**, The World Bank, Washington DC, http://siteresources.worldbank.org/FINANCIALSECTOR/Resources/CountryOverviewMasterPiece_final_ANNEX_E.pdf, Erişim: 3 Şubat 2015.
- MEB, 2015. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, "Anadolu Tarım Meslek Liseleri ve Tarım Meslek Liseleri," http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/04/01/710795/dosyalar/2013_04/08020849_tar%C4%B1mmeslek.pdf, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Melyukhina, O., 2011. "Risk Management in Agriculture in The Netherlands," **OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers**, No. 41, <http://dx.doi.org/10.1787/5kgj0d5lqn48-en>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Meuwissen, M. P. M., R. B. M. Huirne, J.R. Skees, 2003. "Income Insurance in European Agriculture," **EuroChoices**, Vol.2, No. 1, s. 12-17, <http://dx.doi.org/10.1111/j.1746-692X.2003.tb00037.x>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- BZK, 2014a. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, "Overzicht per ministerie," http://almanak.zboregister.overheid.nl/overzicht_per_ministerie, Erişim: 20 Kasım 2014.
- BZK, 2014b. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, "Kamer voor de Binnenvisserij," <http://almanak.zboregister.overheid.nl/zbo/details/2964>, Erişim: 20 Kasım 2014.

- MEZ, 2014. Ministerie van Economische Zaken, “Organogram Ministerie van Economische Zaken,” Versie juli 2014, <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ez/documenten-en-publicaties/brochures/2013/02/01/organogram-ez-met-namen.html>, Erişim: 15 Şubat 2012.
- Miran, B., 2005. “Tarımsal Yapı ve Üretim,” **Türkiye'de Tarım**, ed. Fahri Yavuz, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Aralık 2005, s. 9-42.
- Naktuinbouw, 2015a. “About Naktuinbouw,” <http://www.naktuinbouw.nl/en/service/about-naktuinbouw>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- Naktuinbouw, 2015b. “NAL-Naktuinbouw Accredited Laboratories,” <http://www.naktuinbouw.nl/en/topic/nal-naktuinbouw-accredited-laboratories>, Erişim: 2 Şubat 2015.
- NAK, 2014a. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Zaaizaad en Pootgoed Landbouwgewassen, “Organisatie,” <http://www.nak.nl/organisatie>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- NAK, 2014b. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Zaaizaad en Pootgoed Landbouwgewassen, “Aardappelen,” <http://www.nak.nl/aardappelen>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- NAK, 2014c. Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Zaaizaad en Pootgoed Landbouwgewassen, “Zaaizaden,” <http://www.nak.nl/zaaizaden>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- NVWA, 2013. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, **The Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority—An Introduction**, NVWA, July 2013, <https://www.vwa.nl/english/about-the-netherlands-food-and-consumer-product-safety-authority>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- NVWA, 2014a. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, “About the Netherlands Food and Consumer Product Safety,” <https://www.vwa.nl/english/about-the-netherlands-food-and-consumer-product-safety-authority>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- NVWA, 2014b. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, “Organisation,” <http://www.vwa.nl/english/organisation>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- OECD, 2010. **Better Regulation in Europe: Netherlands 2010**, France, OECD Publishing, <http://browse.oecdbookshop.org/oecd/pdfs/free/4210131e.pdf>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- OECD, 2012. **OECD Public Governance Reviews: France: An international perspective on the General Review of Public Policies**, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264167612-en>, Erişim: 14 Şubat 2015.
- OECD, 2014. **OECD Reviews of Innovation Policy: France 2014**, OECD Publishing, 2014.

- Özçatalbaş, O., D. B. Budak, İ. Boz, B. Karaturhan, 2010. “Türkiye’de Tarım Danışmanlığı Sisteminin Geliştirilmesine Yönelik Önlemler”, **VII. Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi**, Ankara, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/caa23f71f963e96_ek.pdf, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Özçelik, A., E. Güneş, M. M. Artukoğlu, 2005. “Türkiye’de Tarımsal Kredi: Sözleşmeli Tarım ve Üretici Örgütleri Üzerinden Kredi Uygulamaları”, **Türkiye Ziraat Mühendisliği 6. Teknik Kongresi**, Ankara, 3-7 Ocak 2005, http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/157297d1a1ff043_ek.pdf?tipi=14, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Raad Voor Plantenrassen, 2014. “About the Board,” <http://www.raadvoorplantenrassen.nl/en/about-the-board/>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- RVO, 2014. Rijksdienst voor Ondernemend Nederlands, “Netherlands Enterprise Agency (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland),” <http://english.rvo.nl/home/about-rvonl/what-is-rvonl>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Rijksoverheid, 2014. “Zelfstandige bestuursorganen (zbo’s),” <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/rijksoverheid/zelfstandige-bestuursorganen>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Skal Biocontrole, 2014. “About Skal,” <http://www.skal.nl/about-skal/>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Soliwoda, M., 2013. “System of financial risk management in Dutch agriculture–implications for Poland,” **Proceedings in EIIC- The 2nd Electronic International Interdisciplinary Conference**, September 2-6, 2013, s. 195-199, <http://eiic.cz/archive/?vid=1&aid=2&kid=20201-87>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Székely, C., P. Pálinkás, 2009. “Agricultural Risk Management in the European Union and in the USA,” **Studies in Agricultural Economics**, Vol. 109, s. 55-72, http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/49193/2/No.%20109_4.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- Tanrıvermiş, H., 2005. “Tarımda Sosyal Politikalar,” **Türkiye’de Tarım**, ed. Fahri Yavuz, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Aralık 2005, s. 94-119.
- TARSİM, 2013. **Tarım Sigortalarının Gelecek 10 Yılı Çalıştayı (2014-2023) Sonuç Raporu**, Nisan 2013, http://www.tarsim.org.tr/staticweb/files/docs/Sonuc_Raporu_01102013.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2015. **Avrupa Birliği’ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı, II. Aşama, Haziran 2015 – Haziran 2009**, Ankara, <http://www.abgs.gov.tr/files/uepii.pdf>, Erişim: 1 Mayıs 2015.
- İBP, 2014a. T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu, “Fransa,” <http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke.cfm?id=6A81BF81568C>, Erişim: 1 Kasım 2014.

- İBP, 2014b. T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu, “Hollanda,” <http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke.cfm?id=649CB28344838B2D>, Erişim: 1 Kasım 2014.
- GTHB, 2015a T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, “Organizasyon Şeması”, <http://www.tarim.gov.tr/Sayfalar/Detay.aspx?SayfaId=13>, Erişim: 1 Mayıs 2015.
- GTHB, 2015b. T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, “Laboratuvar Yetki Devri Alan Kuruluşlar”, <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Tohumculuk/Laboratuvar-Yetki-Devri-Alan-Kuruluslar>, Erişim: 2 Şubat 2015.
- SGB, 2014a. T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, **2014 Yılı Performans Programı**, Ankara, <http://tarim.gov.tr/SGB/Belgeler/2014%20Performans%20Programi.pdf>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- SGB, 2014b. T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, **Tarımsal Destekler Bülteni**, Sayı: 1, <http://www.tarim.gov.tr/SGB/TARYAT/Belgeler/tar%C4%B1msal%20destekler%20bulteni.pdf>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- GTHB, 2012. T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, **Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Tarımsal Araştırma Enstitüleri ve İstasyonları Görev Yönergesi ve Tarımsal Araştırma Yönetimi Uygulama Kılavuzu**, Ankara, s. 48, http://www.tarim.gov.tr/TAGEM/Belgeler/yayin/Enstitu_gorev_yonergesi_uygulama_klavuzu.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- GTB, 2012a. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, **Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı 2012-2016**, Ankara, <http://www.gtb.gov.tr/data/51c7eb1d487c8e0a98f15f9b/t%C3%BCrkiye%20kooperatif%C3%A7ilik%20stratejisi%20ve%20eylem%20plan%C4%B1%20%282012-2016%29.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- GTB, 2012b. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, **Kooperatifçilik ve 2012 Uluslararası Kooperatifler Yılı**, Yayın No: 96, 30/01/2012, Ankara, <http://koop.gtb.gov.tr/data/5326f7b9487c8e498418aa36/2012%20UKY%20Kooperatifler.pdf>, Erişim: 1 Mayıs 2015.
- GTB, 2014. T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, **Kooperatif İstatistikleri Bülteni**, Aralık 2014, <http://koop.gtb.gov.tr/data/54b539e4f293709bc0985728/%C4%B0statistik%20%20%20aral%C4%B1k.pdf>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- CBG, 2014. College ter Beoordeling van Geneesmiddelen, “The Medicines Evaluation Board,” <http://www.cbg-meb.nl/CBG/en/about/organisation/default.htm>, Erişim: 20 Kasım 2014.
- TOBB, 2013. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, **Türkiye Tarım Sektörü Raporu**, TOBB, Ankara,

- http://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2014/turkiye_tarim_meclisi_sektor_raporu_2013_int.pdf, Erişim: 20 Kasım 2014.
- TZOB, 2010. Türkiye Ziraat Odaları Birliği, **Zirai ve İktisadi Rapor 2007-2010**, <http://www.tzob.org.tr/Yay%C4%B1nlar/Raporlar/Zirai-%C4%B0ktisadi-Raporlar>, Erişim: 2 Şubat 2015.
- Uçak, H., A. Berk, 2009. “Structural change in Turkish agricultural insurance policy and recent developments,” **Wiadomości Ubezpieczeniowe**, Vol.2, p. 143-152, http://www.piu.org.pl/public/upload/ibrowser/WU2_09ucakberk.pdf, Eriřim: 20 Kasım 2014.
- Van Oosterroom, R., 2002. “Distributed Public Governance: Agencies, Authorities and Other Autonomous Bodies in the Netherlands,” **OECD Journal of Budgeting**, Vol.2, Issue 1, 30 July 2002, p. 103-120, <http://www.oecd.org/netherlands/43506886.pdf>, Erişim: 3 Şubat 2015.
- Vie-Publique.fr, 2010. “Déconcentration: la révision générale des politiques publiques remodele la présence territoriale de l’Etat,” le 25.05.2010, <http://www.vie-publique.fr/actualite/dossier/etat-deconcentration-region-departement/deconcentration-revision-generale-politiques-publiques-remodele-presence-territoriale-etat.html>, Erişim: 12 Şubat 2015.
- Wilsford, D., 2009. “Running the Bureaucratic State: Administration in France,” **Buraucracy and Administration**, ed. Ali Farazmand, CRC Press, s. 381-394.
- Wollmann, H., 2003. “Public sector reform and evaluation. Approaches and practice in international perspective,” **Evaluation in Public Sector Reform. Concepts and Practice in International Perspective**, ed. Hellmut Wollmann, Cheltenham/Northampton, Edward Elgar, s. 371-415, <http://amor.cms.hu-berlin.de/~h0598bce/docs/hw2003-public-sector-reform-and-evaluation.pdf>, Erişim: 16 Şubat 2015.

EK: Ülke Seçiminde Kullanılan Metot

Her bir AB ülkesi, tarımsal hasıla, ihracat ve tarımsal verimlilik değerleri bakımından 100 üzerinden puanlandırılmış, daha sonra bu üç faktör için ülkelerin sahip olduğu endeks puanlarının bir ortalaması alınarak bu ortalama değerlerin bir sıralaması yapılmıştır.

Ülkeler	Tarımsal Hasıla (Milyon Avro, 2013)	Tarımsal Hasıla Endeksi	Tarımsal İhracat (Milyon Avro, 2013)	Tarımsal İhracat Endeksi	Tarımsal İşgücü	Tarımsal İşgücü Verimliliği (Tarımsal Hasıla/Tarımsal İşgücü, Avro, 2013)	Tarımsal Verimlilik Endeksi	Ortalama Endeksi
Fransa	28.004,4	100,0	60.794,7	92,9	888.800	31.508,1	89,3	94,0
Hollanda	9.043,1	78,6	80.294,5	100,0	180.590	50.075,0	96,4	91,7
Almanya	14.644,7	89,3	68.089,8	96,4	703.960	20.803,3	75,0	86,9
İspanya	23.311,8	92,9	35.867,9	89,3	1.618.900	14.399,8	64,3	82,1
İtalya	26.831,7	96,4	33.552,1	82,1	1.763.780	15.212,6	67,9	82,1
Birleşik Krallık	10.459,9	85,7	22.666,9	78,6	401.020	26.083,3	82,1	82,1
Danimarka	3.928,5	67,9	15.802,2	71,4	74.840	52.492,0	100,0	79,8
Belçika	2.373,4	53,6	34.069,3	85,7	71.350	33.264,2	92,9	77,4
Avusturya	2.809,7	64,3	10.231,3	64,3	314.710	8.928,0	50,0	59,5
Macaristan	2.714,6	60,7	8.190,1	60,7	307.950	8.815,0	46,4	56,0
Polonya	9.231,9	82,1	18.955,2	75,0	3.000.500	3.076,8	10,7	56,0
Yunanistan	5.304,0	71,4	4.896,0	46,4	632.830	8.381,4	39,3	52,4
İsveç	1.774,5	46,4	5.090,4	50,0	138.590	12.804,0	57,1	51,2
İrlanda	1.904,1	50,0	10.306,4	67,9	268.040	7.103,7	32,1	50,0
Çek Cumhuriyeti	1.333,2	35,7	6.080,2	57,1	122.790	10.857,4	53,6	48,8
Romanya	7.819,2	75,0	5.345,5	53,6	2.258.240	3.462,5	14,3	47,6
Finlandiya	1.724,2	42,9	2.551,7	28,6	121.270	14.218,0	60,7	44,0
Portekiz	2.416,3	57,1	4.839,4	42,9	366.540	6.592,2	25,0	41,7
Bulgaristan	1.461,4	39,3	4.098,3	35,7	170.290	8.581,5	42,9	39,3
Lüksemburg	123,4	7,1	1.004,3	10,7	4.630	26.645,8	85,7	34,5
Güney Kıbrıs	349,7	17,9	277,1	7,1	22.920	15.257,0	71,4	32,1
Slovakya	528,1	25,0	3.312,6	32,1	70.170	7.525,6	35,7	31,0
Litvanya	1.154,6	32,1	4.435,5	39,3	312.870	3.690,4	17,9	29,8
Malta	66,5	3,6	121,3	3,6	2.600	25.573,1	78,6	28,6
Hırvatistan	1.049,1	28,6	1.053,2	14,3	274.360	3.823,7	21,4	21,4
Estonya	308,1	14,3	1.086,0	17,9	46.500	6.626,2	28,6	20,2
Slovenya	389,8	21,4	1.479,5	21,4	159.110	2.449,8	7,1	16,7
Letonya	173,7	10,7	2.125,2	25,0	163.490	1.062,5	3,6	13,1

(Eurostat, 2013)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : AKYÜZ, LEYLA
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 05.01.1987, İzmir
Medeni Hali : Bekar
Telefon : 0 (312) 287 33 60 / D: 4633
Faks : 0 (312) 258 86 43
E-posta : leyla.akyuz@tarim.gov.tr

Eğitim Derecesi, Okul, Program, Mezuniyet Yılı

Yüksek Lisans : Maastricht Üniversitesi (Hollanda), Avrupa Çalışmaları Bölümü, 2009
(*Hollanda Dışişleri Bakanlığı MTEC Bursu ile tamamladı, %100*)
Lisans : Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü (İngilizce), 2008
(*Bölüm birincisi olarak tamamladı*)
Lise : Buca Anadolu Lisesi, 2004

İş Deneyimi, Yıl, Çalıştığı Yer, Görev

Ocak 2012 – Devam Ediyor : Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Avrupa Birliği Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, AB Uzman Yardımcısı
Ekim 2010 – Aralık 2011 : Beyaz Tercüme, İzmir, Serbest Çevirmen
Kasım 2009 – Nisan 2010 : Mayanova Teknoloji ve Ekonomi Danışmanlık A.Ş., İzmir, Proje Danışmanı

Yabancı Dili : İngilizce (İleri); YDS: 100
Fransızca (Başlangıç)
Korece (Başlangıç)

ETİK BEYAN

Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Leyla Akyüz

Mayıs
2015

**FRANSA VE HOLLANDA'NIN TARIMSAL KAMU
TEŞKİLAT YAPILARI VE TÜRKİYE İLE
KARŞILAŞTIRILMASI**

**Leyla
Akyüz**